

LucAs—Architectuurboek #3

De Eugeen-Tanja Selectie

LucAs—Architecturebook #3

The Eugeen-Tanja Selection

INDEX

Proloog	II	Prologue
Praktijk versus ateliërdocent	IV	Practice versus studio teacher
LucAs architecturebook	X	LucAs architecturebook,
Cadavre Exquis	V	Cadavre Exquis
Navigating Minds	VIII	Navigating Minds
Naar een praktijkgemeenschap	VI / VII	Towards a community of practice
To teach is to construct is to question	IX	To teach is to construct is to question

ARCHITECTUURPROJECTEN/ ARCHITECTURE PROJECTS

STUDENTEN / STUDENTS:					
Amber Vermaet	p. 63	Manou Van den Eynde	p. 71	Christopher Paesbrugge	p. 44
Arne Zenner	p. 18	Marie Nevejan	p. 20	Jo Van Den Berghe	p. 58
Bram De Gieter	p. 30	Mariken Van Doninck	p. 14	Lars Fischer	p. 40
Camila Fallon	p. 64	Marta Cardoso Moreira de		Laura Muyldermans	p. 46
Céline Wyffels	p. 06	Vasconcelos Ribeiro	p. 10	Marius Vaneeckhoutte	p. 32
Daan Vanbrabant	p.05&24	Maxim Lannaux	p. 26	Mira De Winne	p. 54
Ebbe Vandenberghe	p.68	Mumtaaz Viaene	p. 73	Mira Sanders	p. 36
Egon Pollers, Vincent Vanassche,		Nicolas De Wispelaere	p. 03	Nele Stragier	p. 37
Job Borgonjon	p. 07	Renaud Mooyaert	p. 28	Rosie van der Schans	p. 49
Flore Wauters	p. 17	Salvator Sanders	p. 72	Sander Rutgers	p. 50
Justine Vandevyvere	p. 60	Stijn Jalon	p. 59	Sarah Poot	p. 52
Jan Dupon	p. 22	Tom Van Genechten	p. 12	Steven Schenk	p. 38
Jonathan Cludts	p. 66	Winnie Nollet	p. 31	Wesley Degreef	p. 56
Jora Declerck	p. 21			Wim Goossens,	
Louise Beerts	p. 65	DOCENTEN / LECTURERS:		Arnaud Hendrickx	p. 42
		Caroline Voet	p. 34		

TEKSTEN / TEXTS

ASLI ÇICEK
JOCHËM SCHAMELHOUT
ROBIN SCHAEVERBEKE

RAAMWERK – GIJS DE COCK,
FREEK DENDOOVEN

DIRK JASPAERT
EUGËEN LIEBAUT

COLOFON / COLOPHON

DERDE UITGAVE /
THIRD EDITION

JAAR VAN UITGAVE /
YEAR OF RELEASE 2020

HET WETENSCHAPPELIJK
COMITÉ / SCIENTIFIC
COMMITTEE:

Wesley De Greef
Harold Fallon
Bart Hollanders
Dirk Jaspaert
Sophie Laenen
Eugeen Liebaut
Nele Stragier

TEKSTEN/TEXTS:

Asli Çicek*
Jochem Schamelhout*
Robin Schaevebeke*
Raamwerk – Gijs De Cock,
Freek Dendooven*
Dirk Jaspaert
Eugeen Liebaut

* double blind peer review

AUTEURS:

Amber Vermaete
Arne Zenner
Bram De Gieter
Camila Fallon
Caroline Voet
Céline Wyffels
Christopher Paesbrugge
Daan Vanbrabant
Ebbe Vandenberghe
Egon Pollers, Vincent Vanassche, Job Borgonjon
Flore Wauters
Jan Dupon
Jo Van Den Berghe
Jonathan Cludts
Jora Declerck
Justine Vandevyvere
Lars Fischer
Laura Muyldermans
Louise Beerts
Manou Van den Eynde
Marie Nevejan
Mariken Van Doninck
Marius Vaneeckhoutte
Marta Cardoso Moreira de
Vasconcelos Ribeiro
Maxim Lannaux

Mira Sanders

Mumtaaz Viaene
Nele Stragier
Nicolas De Wispelaere
Renaud Mooyaert
Rosie van der Schans
Salvator Sanders
Sander Rutgers
Steven Schenk
Stijn Jalon
Tom Van Genechten
Wesley Degreef
Wim Goossens, Arnaud
Hendrickx
Winnie Nollet

FOTOGRAFIE:

door de auteurs tenzij
anders vermeld / by the
authors unless otherwise
mentioned

VERTALING:

Presence

REDACTIE:

Gudrun De Maeyer
Wetenschappelijk Comité

LAYOUT:

We Became Aware:
Valentijn Goethals
Naomi Greenstein

EDITORS:

Harold Fallon
Sophie Laenen

VERANTWOORDELIJKE

UITGEVER:
Dag Boutsen, KU Leuven
Faculteit Architectuur

ISBN: 9789492780072

Wettelijk depot:
D/2020/13.576/2

SPONSORS:

CIVA
Faculteit architectuur

KU LEUVEN

C.I.II.III.IV. A
Culture — Architecture

Proloog

Eugeen Liebaut

Tekeningen en maquettes zijn essentieel om architectuur te ontwikkelen en er over te communiceren voordat ze gebouwd worden. Ze doen ons denken, verlangen, dromen... Ook in het onderwijs zijn ze essentieel. Studenten tonen er hun kunnen mee, docenten kunnen op basis van het voorliggend werk ingrijpen op het evolutieproces. Waar voorheen de meester navolging van zijn leerlingen eiste is het nu meer een dialoog geworden. De confrontatie van het werk van de student met het oeuvre en de praktijkervaring van de docent(e) verrijken deze wisselwerking. Kortom, het onderwijsproces gebeurt aan de hand van het tonen en manipuleren van tekeningen en maquettes en door het verwijzen naar inspirerende voorbeelden.

In deze jaarlijkse en 3de publicatie *LucAs-Architectuurboek #3* tonen we andermaal een selectie van tekeningen, maquettes en realisaties van studenten en daarbij het werk van hun begeleidende docenten, om zo de werking van het atelier weer te geven. Het atelier waar de opleiding tot architect in eerste instantie gebeurt.

Deze publicatie stelt zich als doel de eigenheid van ons architectuuronderwijs te behouden en zijn progressie te verrijken.

Er worden twee prijzen toegekend¹: dit jaar gaat de 'KLEINE GROTE PRIJS TANJA' naar de tweedejaars student **Jan Dupon** de 'DE GROTE KLEINE PRIJS EUGEN' gaat naar de docenten **Riet Eeckhout** en **Mira Sanders**. Deze publicatie wordt aan hen opgedragen. Deze publicatie is hun prijs.

Het ontwerp van de student Jan Dupon toont een karaktervol gebouw waarbij de structuur als genererende factor optreedt (wonen op een industriële site die tevens als inspiratie diende). De maquette illustreert het inzicht en het plezier van het bouwen, het resultaat is enerzijds bouwkundig realistisch (het beton in de maquette werd door de student zelfs van een wapening voorzien) en anderzijds ontstaat een sterk sculpturaal volume. Het werk heeft een groot 'Thierry De Cordier'-gehalte. De maquette wordt kunstwerk, het gebouw is enerzijds archaisch vertrouwd en anderzijds sterk speels en vormelijk.

De prijs voor het atelier van Riet Eeckhout en Mira Sanders 'Drawing Architecture, manoeuvring between Factual Inevitabilities and Fictional Urgencies', opdracht ontwikkeld samen met Arnaud Hendrickx, Bart Hollanders en Thomas Nollet, wordt toegekend wegens de in de opdracht aangereikte specifieke ontwerpattitude. Deze eerder onorthodoxe en bewust eenzijdige benadering is terzelfdertijd rijk aan expressie en diepgang. De 'performatieve' aard van de ontwerp-tekeningen genereren intrigerende resultaten. Door te vertrekken van een beeld dat men vervolgens transposeert naar een bepaalde site, genereert men meteen een bijzonder betekenis.

¹. Deze twee prijzen werden in het leven geroepen in 2018 door een aantal docenten bij afscheid van Eugeen Liebaut als leraar aan Sint Lucas. In 1983 maakte Eugeen een tekening van een huis voor Tanja als verjaardagsgeschenk aan zijn geliefde. De tekening getuigt van de passie en van het verlangen naar architectuur. Door toedoen van Jan De Vylder, kregen de twee prijzen de naam 'De Kleine Grote Prijs Tanja' en 'De Grote Kleine Prijs Eugeen'.

Prologue

Eugeen Liebaut

Drawings and models are essential to develop an architectural design and communicate about it before it is built. They make us think, desire, dream... They are also essential in education. Students show their skills, lecturers can intervene in the design process by reacting on the work in front of them. Where the master used to demand his students to follow him, it has now become more of a dialogue. The confrontation of the student's work, the teacher's oeuvre and practical experience enrich this exchange. In short, the educational process unfolds on the basis of showing and manipulating drawings and models, and by referring to inspiring examples.

In this annual and 3rd publication *LucAs-Architecture Book #3*, we would like to give exposure to not only a selection of drawings, models and realisations of students, but also those of their accompanying tutors, in order to unveil the workings of the studio. The studio where the training to become an architect takes place in the first place. This publication aims to

preserve and enrich the uniqueness of our architectural education in movement.

Two prizes are awarded: this year the 'KLEINE GROTE PRIJS TANJA' goes to the student **Jan Dupon** (second bachelor). The 'DE GROTE KLEINE PRIJS EUGEN' goes to the teachers **Riet Eeckhout** and **Mira Sanders**. This publication is dedicated to them. This publication is their prize.

The work of the student Jan Dupon shows a building full of character in which the structure acts as a generating factor (living on an industrial site that also served as inspiration). The scale model illustrates the insight and the pleasure of building. The result is on the one hand architecturally realistic (the concrete in the model was even reinforced by the student) and on the other hand a strong sculptural volume is created. The work reminds largely of the work of visual artist Thierry De Cordier. The model becomes a work of art, the building is archaically familiar on the one hand, and playfully formal on the other hand.

The prize for the studio taught by Riet Eeckhout and Mira Sanders 'Drawing Architecture, manoeuvring between Factual Inevitabilities and Fictional Urgencies', developed in collaboration with Arnaud Hendrickx, Bart Hollanders and Thomas Nollet, was awarded because of the specific design attitude presented in the assignment. The approach is rather unorthodox and deliberately one-sided, but at the same time rich in expression and depth. The 'performative' nature of the design drawings generate intriguing results. Starting from an image and by transposing this image to a particular site, a special signification appears immediately.

Relatie praktijk van docent versus atelier

Dirk Jaspaert, op uitnodiging van Eugene Liebaut
Praktijk versus atelierdocent

We verstrekken een opleiding in het veld van de architectuur.

Alles wat daartoe kan bijdragen is meegenomen.

We nemen het ernstig.

We bevragen vanuit alle denkbare invalshoeken en proberen daar standpunten uit te genereren.

Standpunten van waaruit we bestaande ontwerpen, gerealiseerde of niet, kunnen onderzoeken op hun inhoud, op hun verschijningsvorm, op hun verband tussen beide...

op de criteria die door het ontwerp zelf ontwikkeld worden.

Architectuuronderwijs verloopt via het atelier-matig werken.

Het is onderzoekend, sociaal-historisch-kritisch reflecterend en zoekt naar een kunstzinnige neerslag daarvan in de actuele realiteit: het ontwerpen. Ontwerpen is gericht op realisatie.

De tekening van een ontwerp is een geconcentreerde versie van het denkbeeldige ontwerp waarin ook de materialiteit ervan besloten ligt.

Wat zijn de eigenschappen die van een docent mogen verwacht worden?

Empathie, gevoeligheid, intelligentie, veldkennis,... en de bereidheid dit alles in te zetten om een student verder te helpen op de weg die deze zelf gekozen heeft, inhoudelijk-vormelijk.

Een docent met praktijk past hierin slechts als die praktijk gericht is op de bevraging van zijn eigen bestaansredenen.

Het ontwerpen binnen die praktijk is een uiting van het bevragen van zichzelf, polemisch, kritisch.

Wanneer een praktijk hier niet aan beantwoordt is deze nutteloos voor het onderwijs dat we beogen. Het onderwijs zou dan immers gereduceerd worden tot louter beroepsonderwijs.

Het bouwtechnisch beslissingen nemen is niet vrijblijvend, bestaat niet zonder architecturale consequenties en moet dus dienstig zijn aan het architecturale.

Typisch aan architectuur is dat ze uit een veelvuldigheid aan bouwtechnische keuzes bestaat die alle oplossingen in het architectonisch geheel samen brengt tot een soort ruimtelijk-materiële symfonie.

Om dit te kunnen moet men theoretisch-bouwtechnisch-artistiek sterk zijn.

Dit vergt praktijk, dit leert men niet uit een handboek.

Een praktijk is het praktisch bezig zijn met het nemen van beslissingen, en het tegelijkertijd verder opbouwen van een kritische attitude omtrent deze beslissingen, omtrent de samenhang tussen maatschappelijke, ruimtelijke en materiële problemen.

Reflectieve praktijk ontwikkelt dus theorie.

Bouwtechniek is de manier waarop dit gestalte gegeven wordt en is dan ook een belangrijk deel van een praktijk. Het is in feite slechts door bouwtechniek dat de praktijk in volle scherpte zijn beslissingen (en ook de achterliggende attitude) ervaarbaar maakt (zien, horen, voelen).

Een docent in architectuuronderwijs moet dit alles beheersen en er vrijelijk improviserend kunnen mee omspringen ten dienste van de ontwikkeling van de student.

Hierin is persoonlijke interactie met de student onontbeerlijk.

Theorie biedt slechts vertrekpunten, praktijk onderzoekt deze kritisch en ontwikkelt hier via ontwerpexerceringen nieuwe theorie uit.

De interactieve werkwijze waarop dit gebeurt is de ateliervorm. In een open "socratisch" milieu wordt dit interactief proces gevoerd en worden nieuwe inzichten gegenereerd.

Het detail maakt de architectuur. Bouwkundige details en structureel inzicht zijn onmisbaar om te bouwen. De aard ervan bepaalt het bijzonder karakter van de architectuur. Het ontwikkelen ervan is enerzijds een bouwkundig logisch proces maar dient absoluut gepaard te gaan met creativiteit waarbij intuïtieve en op kennis en ervaring gebaseerde beslissingen worden genomen. Deze publicatie wil een getuige zijn van dit proces!

Twee sterk verschillende voorbeelden waarin het detail en het structureel inzicht het creatief proces stuurden: het eerste is recentere dan het tweede.

The studio and the practice

Dirk Jaspaert, invited by Eugene Liebaut
Practice versus studio teacher

We provide training in the field of architecture, including everything that can contribute to that. We take it seriously.

We ask questions from every conceivable angle and try to generate views from that.

Views from which we can examine existing designs, theoretical or executed, based on their content and appearance and the connection between the two, as well as the criteria developed by the design itself.

Architecture education takes place through studio-based work.

It is inquisitive; socially, historically and critically reflective; and searches for an artistic reflection of that in the current reality: the design.

Design is focused on realisation.

The drawing of a design is a concentrated version of the imaginary design, one in which its materiality is embedded.

Which properties can be expected of a teacher?

Empathy, sensitivity, intelligence, expertise, and the willingness to use all of this to help a student continue on the path they have chosen for themselves, in terms of content and form.

A teacher giving practical lessons only fits in if the practice is aimed at questioning its own raison d'être. Design within such practice is an expression of questioning oneself polemically and critically.

When practice does not meet those requirements, it is useless for our purposes, as the education would be reduced to purely vocational training.

Architectural decisions are not noncommittal, do not exist without architectural consequences

and must therefore serve the architecture.

Architecture typically consists of a multitude of architectural choices, uniting all the solutions in the architectural whole in a kind of spatial-material symphony.

This takes strong theoretical, architectural and artistic abilities;

it takes practice—it cannot be learned from a hand-book.

A practical lesson is about making decisions in practice while further developing a critical attitude about those decisions and the connection between social, spatial and material problems.

As such, reflective [practice] develops theory.

Structural engineering is how this takes shape, making it an important part of practice. It is, in fact, only through structural engineering that the architect can express his decisions (and the underlying attitude) visibly, audibly and tangibly in practice.

A teacher in architectural education must have mastered all of this and be able to improvise freely in service of the student's development.

Personal interaction with the student is indispensable in that regard.

Theory only offers starting points; practice investigates them critically and develops new theory through design exercises.

The interactive way in which this happens is the studio form. In an open, "Socratic" environment, the interactive process is conducted and new insights are generated.

The detail makes the architecture.

Architectural details and structural insight are in-

dispensable to building. Their nature determines the extraordinary character of architecture. Developing them is a logical process, architecturally speaking, but must always go hand in hand with creativity in which intuitive decisions are made based on knowledge and experience.

This publication wants to be a witness to the process! Two examples of detail which demonstrate the creative process: the first is more recent than the second.

Piano, Rogers Centre Georges Pompidou Paris

Léon Krier, Strada Novissima Venezia 1980

Cadavre Exquis

Raamwerk

Architectuurpraktijk doceren is in essentie een onnatuurlijk gegeven. De studio bekijken we als een laboratorium waarin specifieke aspecten van het architectuurproces aan bod komen. Dit biedt een intrigerend uitgangspunt om bepaalde onderwerpen en vraagstukken op een intense manier te onderzoeken.

In het beste geval ontstaat een gefundeerd intellectueel debat tussen studenten en docenten. Echter, het architecturaal proces is binnen een academische context eindig. De stap richting bouwen wordt haast nooit gemaakt. Onvermijdelijk gaan deze projecten uit van een duidelijk auteurschap. Het project vormt een afgelijnd eindproduct met de student als auteur.

Architectuur begrijpen we als een traag en steeds evoluerend proces waarbij de stap richting bouwen een cruciale dimensie toevoegt. We willen daarom een pleidooi voeren voor het 'moment' binnen de architectuur. Momenten die onvoorspelbaar zijn en mogelijkheden genereren die nooit ontworpen kunnen worden. De handeling van het bouwen vormt een katalysator voor het ontstaan van dergelijke momenten. Door de manier waarop Sigurd Lewerentz zijn werven organiseerde, werden veel van de typerende details ter plaatse ontworpen. Concessies aan aannemers resulteerden bijvoorbeeld in esthetische of architecturale aspecten.

(ref. Oase 45-46; Mechtild Stuhlmacher, *Tolerance as strategy*, A conversation with Peter Salter on the work of Sigurd Lewerentz)

Als praktijk zijn we geïnteresseerd in een architectuur die voor, tijdens en zelfs na deze 'handeling van het bouwen' voortdurend in beweging blijft. De dialoog verbonden aan het bouwproces primeert hierbij op het bouwen zelf. Deze dialoog is een onderdeel van het ontwerpend onderzoek, waarbij de architectuur loskomt van het louter objectmatige en een hoge graad van complexiteit toelaat.

In realiteit zijn de parameters die inspelen op het proces eerder bouwtechnisch, budgettair en soms politiek gegrond dan dat ze maatschappelijk of architecturaal onderbouwd zijn. Projecten worden op een voortdurende manier in vraag gesteld door bouwheer, aannemers, gebruikers en ontwerp-team. Het is deze dialoog die 'momenten' genereert en de architectuur sterk kan beïnvloeden.

De studio die we opgezet hebben tijdens Porto Academy werkt rond dit proces. Een ontwerpstudio als een voortdurend gesprek. Architectuur zonder afgelijnd programma, context of auteur. We refereren naar de techniek 'cadavre exquis', waarbij een werk inspeelt op het onderbewuste en het resultaat is van meerdere auteurs.

De studio is opgevat als een klassieke, individuele ontwerpopleiding waarvan het programma tijdens de studio wijzigt doorheen twee fasen. De eerste fase resulteert in een maquette die als gegeven situatie gaat werken voor de tweede fase. Een tussentijds evaluatiemoment laat de studenten toe het project toe te lichten waarbij het resultaat van het eerste denkproces wordt geëvalueerd door middel van een groepsdebat.

Vervolgens werken de studenten niet langer verder op hun initiële project maar krijgen een willekeurige maquette van een medestudent toegewezen. Vooraleer ontwerpmatige ingrepen worden onderzocht, wordt de maquette geanalyseerd door middel van een exacte opmeting. Hierbij worden zowel de kwaliteiten als onvolmaaktheden in kaart gebracht.

Tijdens de tweede fase staat het de studenten vrij om de discussie met de initiële ontwerper aan te gaan. Ontwerpekeuzes worden echter rechtstreeks in de oorspronkelijke maquette aangebracht. Hierdoor worden ingrepen tastbaar en

onomkeerbaar. Studenten reageren op de reeds gemaakte keuzes waardoor het ontwerpend onderzoek niet langer vrijblijvend is. Dit proces stelt de projecten in vraag en leidt deze in een richting waar ze misschien nooit werden voorzien.

Het uiteindelijke resultaat zijn de verbouwde maquettes waarbij het onduidelijk is in welke fase deze zich bevinden. Het zijn maquettes waarbij architecturale keuzes onmogelijk toe te schrijven zijn aan de individuele ontwerper. Een laatste gezamenlijk evaluatiemoment laat de studenten toe te motiveren waarom bepaalde keuzes al dan niet gemaakt zijn. Het ontwerpproces wordt ontleed als een matrix van factoren, veeleer dan dat het pretendeert een unieke oplossing te zijn. De projecten vormen de verbeelding van een ruimte die in beweging is en kan blijven. Maquettes als poging om studio en praktijk met elkaar te vermengen.

Cadavre Exquis

Raamwerk

Teaching architecture in practice is, in essence, unnatural. We view the studio as a laboratory in which specific aspects of the architectural process are addressed. This offers an intriguing starting point from which to explore certain topics and issues intensely. In the best case, it results in a well-founded, intellectual debate between students and lecturers. However, the architectural process is finite in an academic context; the step towards building is almost never made. These projects inevitably assume a clear authorship—the project forms a delineated end product with the student as its author.

We understand architecture to be a slow, ever-evolving process in which the step towards building adds a crucial dimension. To that end, we want to make a case for the "moments" in architecture—moments that are unpredictable and generate possibilities that are impossible to design. The act of building is a catalyst for the creation of such moments. Because of how Sigurd Lewerentz organised his projects, many of the distinctive details were designed on site. Many aesthetic or architectural aspects were the result of concessions to contractors, for example.

(ref. Oase 45-46; Mechtild Stuhlmacher, *Tolerance as strategy*, A conversation with Peter Salter on the work of Sigurd Lewerentz)

In teaching practice, we are interested in architecture that is constantly changing—before, during and even after the "act of building". The dialogue associated with the building process takes precedence over the construction itself. This dialogue is part of the design research, in which architecture is detached from the purely objective and allows for a high degree of complexity.

In reality, the parameters that influence the process are more structurally, financially and sometimes politically motivated than socially or architecturally underpinned. Projects are continuously questioned by the client, contractors, users and design team. It is this dialogue that generates "moments" and can strongly influence architecture.

The studio we set up during Porto Academy is based on this process—a design studio as an ongoing dialogue; architecture without a delineated programme, context or author. We refer to the "Cadavre Exquis" technique, in which a work responds to the subconscious and is the result of multiple authors.

The studio is conceived as a classical, individual design exercise that goes through two phases during the studio. The first phase results in a model which will work as a given situation for the second phase. An assessment between the two phases allows the students to explain the project and evaluate the result of the first thought process through a group discussion.

After the assessment, the students no longer work on their initial project, but are assigned a random model by a fellow student. Before examining design changes, the model is analysed using a precise measurement to identify both its strengths and its imperfections.

During the second phase, students are free to engage in discussion with the initial designer. However, design choices are made directly in the original model, making them tangible and irreversible. Students have to respond to the choices that have already been made, so the design research is no longer optional. The process questions the

projects, leading them in potentially unforeseen directions.

The final result is a modified model that is not clearly in one phase or the other; a model in which architectural choices cannot be attributed to an individual designer. A final, joint evaluation offers students an opportunity to explain why they did or did not make certain choices. The design process is broken down into a matrix of factors, rather than pretending to be a unique solution. The projects form the imagination of a space that is and can remain in motion. Models are used as an attempt to mix studio and practice.

DAAN VANBRABANT

BARB 35 Landschap, Dorp
Lecturer: Marius Vaneekhoutte

Architectural search for functions based on existing colour elements in the landscape. The colour code structures the various added elements.

The design fits harmoniously into the rhythm of the landscape. Mirroring, rotating, and sometimes extending; it is a colourful manifesto aimed at architecture with a playful, light-hearted approach.

EBBE VANDENBERGHE

BARB 16 Tower suite
Lecturer: Tobias Labarque

The tower suite is secluded on a mountain slope, offering a beautiful view over the city of Innsbruck when you wake up.

I based my work on the theme "waking up with light". My design evolved from a structure with several light wells to a tower suite with two functional tubes and two light wells.

Inside the tower suite, you can enjoy the starry skies and city lights at night, and wake up with the first rays of sunlight in the morning.

EGON POLLERS, VINCENTVANASSCHE, JOB BORGONJON

Marg 34 Drawing Architecture II
Lecturer: Riet Eeckhout, Mira Sanders

Dear us, released from our bodily constraints, new frontiers await! Outposts mark our brave new steps into finding a ground. A place to land, a refuge, a shelter, a home to cool our minds, and stretch our limbs. We dig and cut, tirelessly, cold nights and hot days, until we become landscape. In these new extremes we find new stability, new horizons for new aspirations, in an endless holocene, revisited!

FLORE WAUTERS

Marg 34 Structural Contingencies, Territory of Perception
Lecturer: Steven Schenk, Caroline Voet

Based on the idea that photography in architecture is approached more as a goal than as a medium, the photo in this design became both the beginning and the end product. I sought inspiration through analysis, interpretation and transformation of principles and photos by renowned architectural photographers.

My focus was on the appearance of the architecture, namely the building and its shadow, using composition and light as key concepts. The result was a morning and evening chapel, situated in a hilly landscape. The freedom of imagination that photographs offer, and the awareness of the misleading nature of photography were at the core of my design.

JAN DUPON

Barb 36 Structure as an underlay
Lecturer: Lars Fischer

Two-person house with multipurpose room.

Located in Brussels, above the existing concrete span across the river Zenne along the canal. Elevator access from ground level to rooms situated fifteen metres above.

Constructed entirely of reinforced concrete, with floor-to-ceiling windows to increase the view. Rooms are rotated 45 degrees relative to the Zenne to provide a further view to the end of the canal. The height offers a better view and reduces street noise.

JONATHAN CLUDTS

Lecturers: Arnaud Hendrickx, Wim Goossens
Marb 24 AVDAK

Challenges in Zuidwijk.

I chose to focus on the former post sorting facility and two NMBS buildings. Perspective Brussels had drawn up a guideline plan for these buildings, which showed that they were largely planned for offices.

I decided to make the entire ground floor available to the neighborhood.

Communa and its neighborhood project are currently housed in the mail sorting building. I opted to extend the surface area currently available to Communa to two floors. Communa had already designated space for some non-profit organisations, a dance studio, a neighbourhood cinema and event spaces. By using more space, I was able to expand and develop this for the neighbourhood.

JORA DECLERCK

Lecturers: Nele Stragier & Christopher Paesbrughe
Marb 34 BRU-S-L-XL

Challenges in Zuidwijk.

I chose to focus on the former post sorting facility and two NMBS buildings. Perspective Brussels had drawn up a guideline plan for these buildings, which showed that they were largely planned for offices.

I decided to make the entire ground floor available to the neighborhood.

Communa and its neighborhood project are currently housed in the mail sorting building. I opted to extend the surface area currently available to Communa to two floors. Communa had already designated space for some non-profit organisations, a dance studio, a neighbourhood cinema and event spaces. By using more space, I was able to expand and develop this for the neighbourhood.

MARIE NEVEJAN

Lecturers: Steven Schenk, Caroline Voet

Marg 34 Structural Contingencies, 'Experience as a composition'

The assignment starts from an investigation into the relationship between music and architecture. Using a theoretical analysis, I investigate the added value of music in the creation of architecture. It goes back to the roots of music, where interpretation and perception are key. Just as the music avoids any literal interpretation, the experience in architecture also requires an imaginary structure. Which external, non-material characteristics bring these qualities to the surface and appeal to the imagination? What changes the space without you being able to control it from within?

This project disconnects the design from the built architecture, as the design is not a fixed variable. The external factors are the variable designers of the project. They form an imaginary frame which, together with the fixed grid, establishes the design. The architect distances himself as a designer, only creating a support base to make the visitor aware of these external factors.

MAXIM LANNAUX

Lecturer: Hugo Vanneste, Tom Broekaert, Laura Muijldermans
Barb 55 MAY YOU LIVE IN INTERESTING TIMES

Design aimed at showing art by a specific artist—in my case, Rachel Whiteread. I translated this into scenography in an underground parking lot. The void of the large, open space is demarcated with the idea in mind to design homely, recognisable accents such as the detailing of the floor, architraves and the metal fireplace curtain. This brings the homely, or commonplace, into the alienated concrete context as a recognisable fact. A living area has been developed (living/working/exhibition/discussion/etc.) as temporary housing for an artist.

NICOLAS DE WISPELAERE

Lecturers: Daan De Volder, Joris Van Reusel, Pascal François
Barb 55 Why Aalst?

The Keizershallen in Aalst is a weak link in the urban fabric: concrete slabs surrounded by garden walls and garage boxes. Our studio came up with several master plans as a group, including a new event hall for Aalst. The event hall is called Basilica, a reference to the type of building that played a key role in public life in ancient Rome, and later served as a model for church building. Like the original Basilica, flexibility is the building's core value, to guarantee a varied interpretation. It provides a spacious hall without columns or supporting walls. The roof, with varying heights, lets in daylight. There are no ornaments or decorations. The building gets its character from the structural elements, utility lines, appliances, stairs and lifts.

The Basilica does not comment on the nature of the events that take place in it.

The Basilica seeks for a balance between monumental and commonplace.

RENAUD MOOYAERT

Barb 65 Bachelorproef, living is theatre-making...
Lecturer: Sander Rutgers

The assignment involves the design of a small-scale theatre for 80 visitors, including the creation of a bike shed, foyer, Adolf Loos Café and backstage. Living is theatre-making—what does this mean to you? What does it mean to be the Protagonist and Antagonist? This was the golden thread throughout my design process; the theatre as a sequential experience or succession of scenes. It immerses visitors in the experience of both identities—Protagonist and Antagonist.

The design is a complete experience that begins in the alley leading to the building. Following a sequence of stages scenes, visitors continue deeper and deeper into the building, at various points evoking the feeling that they have arrived at the front or back stage.

At several points, they look back to where they were before, giving rise to the question of what the visitor's role is in the story.

STIJN JALON

Barb 36 Suburbane infra-structuur
Lecturer: Rosie van der Schans

A terraced house in Rozebeke and an antiquated lock in Wielebeke collide. They are both cut, abstracted, deformed, dissected and merged in different ways. The lock is reduced to the three structural layers of which it is composed: concrete plinths bearing steel I-beams that span long distances, topped with brick walls. These layers are represented by blue, green and red, respectively. The house is reduced to basic shapes, such as triangles and rectangles, which are mortared to the I-beams to form interior spaces. The result is a pavilion comprised of rooms and suggestions of rooms floating above ground level on a concrete stage.

This design centres around the abstract forms that arose from the graphic interpretation and mixture of the house and the lock.

AMBER VERMAETE

Lecturer: Sarah Poot
Barb 45 Detail!

For the 'Detail' assignment, Huis Naalden by Dom Hans van der Laan was examined in a group. The house 'burned down' in the second movement, and we individually designed a new, spatial fragment at first, from which a new house later emerged. The design was based on the principles of Dom Hans van der Laan, but with a personal addition, our own 'design'. In designing the fragment, I combined bricks and concrete blocks of the same size. I played with the characteristic lintels, among other things. From a spatial point of view, the double height and closed in staircase were the most captivating features of my fragment. When I moved on to the house, I adopted these characteristics from the fragment. Upon entering the house, you encounter a very closed in staircase leading to a mezzanine. A little further on, the double-height space offers compelling views through the house.

ARNE ZENNER

Lecturer: Sarah Poot
Barb 45 Detail!

The design assignment started with the group creation of a scale model and drawing at a 1:20 scale of an existing house as an inspiration for the design. The house we were assigned was Naalden, by Dom Hans van der Laan.

My fragment and house design are inspired by the austere simplicity and use of light in Van der Laan's designs. The light enters from high above, reinforcing the sanctity and austerity of its architecture. Another recurring concept in both my fragment and my house is a compelling spatiality achieved through the use of height and width proportions.

BRAM DE GIETER

Lecturers: Sander Rutgers, Hugo Vanneste, Tom Broekaert
Barb 65 Bachelorproef, living is theatre-making...

Two families—eight people—meet in the interchange between private and collective. An existing context; emptiness surrounded by brick walls in which collective living fits seamlessly. The pure simplicity of the design is in line with the anonymity of the surrounding walls. Two towers form the private family areas, while the pedestal serves as a collective living space. The placement creates a variety of patios which can be enjoyed collectively or in private. A clear structure determines the circulation on the ground floor. From pedestal to patio, from patio to tower, from private to collective. The rough concrete frame of the towers runs around their glazed brick fillings like a web. The structure is not hidden, but incorporated into the architecture. Simplicity is the figurehead of the design. A single plan repeated throughout the floors. A single plan, calculated as an adjustable floor with stairs, hallway and one or two rooms. Variety, simplicity, adaptation.

CAMILA FALLON

Lecturer: Mira De Winne
Barb 26 Courtyard

Two families—eight people—meet in the interchange between private and collective. An existing context; emptiness surrounded by brick walls in which collective living fits seamlessly. The pure simplicity of the design is in line with the anonymity of the surrounding walls. Two towers form the private family areas, while the pedestal serves as a collective living space. The placement creates a variety of patios which can be enjoyed collectively or in private. A clear structure determines the circulation on the ground floor. From pedestal to patio, from patio to tower, from private to collective. The rough concrete frame of the towers runs around their glazed brick fillings like a web. The structure is not hidden, but incorporated into the architecture. Simplicity is the figurehead of the design. A single plan repeated throughout the floors. A single plan, calculated as an adjustable floor with stairs, hallway and one or two rooms. Variety, simplicity, adaptation.

CÉLINE WYFFELS

Lecturers: Riet Eeckhout, Mira Sanders

Marg 24 Drawing Architecture I

The purpose of the assignment is to produce new information using drawings.

To use 'drawing' as a research technique.

The Muiden in Ghent was imposed as site and by looking to certain movies the research to interpret started. By extracting elements from the site and using a collage technique—which is obtained by a written program in processing—endless collages occurred.

I let the image rotate until I found an interesting position. Extracting, rotating and translating the image a second time and finally translated from 2D after 3D.

A new world is opening up for us, ready to be discovered.

DAAN VANBRABANT

Lecturer: Marc Macken
Barb 45 6 hoog / Six floors up

This architecture uses the homo ludens to shake off the ideological yoke.

I constantly embrace the complexity and try to approach pure creativity. Basic elements are used in the search for heterogeneous spaces, independent from temporary concepts. The architect fulfils the role of Walter Benjamin's flâneur—a questioner of society with a necessary alienation from today's neoliberal values. The circulation symbolises the search for an achronic incarnation of Baudelaire's ideal. The road is sporadically interrupted by a Brechtian element that makes the structure visible to the viewer. The space manifests itself as a large playground with no dogmatic boundaries.

EBBE VANDENBERGHE

Lecturer: Wim Oers

Barb 26 Courtyard

Boketto House is a small island in the city, abundant with serenity and tranquility and focused on water. Nine cubicles form a whole around a courtyard, connected by water; they are home to two working families, each with two children.

Telecommuters leave the house while staying at home by moving from inside to outside. They work from home without being at home. This also applies to the other residents who move from inside to outside while still remaining at home. Visitors and residents enter in a cubicle with a mini kitchen. It immediately instills a homely atmosphere. There is space here for the youngsters to spend time with their friends next to their sleeping cubicle. Next is a cubicle with a spacious living space and library on the upper floor.

There is a herb terrace on the upper floor of the kitchen, and the dining room has an adjacent terrace.

When inside or outside, you are at home everywhere.

JUSTINE VANDEVYVERE

Lecturer: Frederiek Ampe
Barb 65 Bachelorproef, living is theatre-making...

Garden—theatre—janitor's house: three central elements to this bachelor's thesis. The Dominican monastery and its divided garden is suitable for the design of a theatre, a bicycle shed and a janitor's house. The requested programme is the ultimate opportunity to open the garden to the public as a picturesque park. The cycle path connects the various aspects of the design and provides a walk through the park. The theatre brings courtyard and garden together, with the school cafeteria at its centre. Finally, the janitor's house provides a viewpoint overlooking the site, within the remaining walls of the Brewer's House.

LOUISE BEERTS

Lecturer: Kobe Van Praet
Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

The discourse between architecture and its surroundings are the central theme. A dialogue between volumes and the present structures through materiality, openings and transparency, in which archetypes form the basis for the creation of spaces and gaps, transitions and connections. The various volumes dig themselves into the specific, inclined topography of the 'Entre deux ponts'. The architecture blends visually with its surroundings. Relationships between inside and outside are articulated in different ways by patios, porous facades and angled volumes, all with a view to varying architectural experiences.

From the larger scale of the public structure to the more intimate atmosphere of the dwelling, the goal remains the same: playing with volumes—with the space they create among themselves—and to observe how these forms arrange themselves in the environment. The public park connects the different elements and offers the residents a new, green space. A break between the various layers of traffic, with lost architectural follies in a sloping landscape.

MANOU VAN DEN EYNDE

Lecturer: Kobe Van Praet
Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC

The chosen site is located just along the Kapellekerk, a site along the North-South link.

A barrier that was drawn through the landscape at the time and split the neighborhood into two.

Without necessarily making the physical connection over the railways, I sought a solution for the lost connection.

By placing a third facade against the tracks the little square became more like an inner courtyard. The third facade manifests itself as a huge bookcase.

Specific became an intervention within the abstract network. A tall narrow tower. Made up of linked units, the combination of a residence and a workshop. This creates larger spaces with more interaction and variety.

MARIKEN VAN DONINCK

Lecturer: Marc Macken
Barb 45 Six floors up

What if coronavirus completely changed the way we live? As an architecture student, it made me think about what an apartment building could look like. A place where residents can stay in contact with each other despite coronavirus measures, without giving up their own space and their privacy.

How the terrace could become a place of meeting and relaxation, a place to live. The result was this residential block that blurs the boundaries between inside and outside, and between private and public. Where the terrace dictates what each house—and, eventually, the whole building—would look like.

MARTA CARDOSO MOREIRA DE

VASCONCELOS RIBEIRO

Lectures: Jo Van Den Bergh, Louise De Brabander

Marg 24 The architectural detail

This Design Studio 'The Architectural Detail', with the guidance of the tutors Jo Van Den Bergh and Louise De Brabander, teaches us by going into the small details of architecture. In a series of handmade and digital drawings and a combination of both, I tried to capture elements that could be incorporated in a yellow brick building in Muidbrug. I explore ways of showing and combining space, structure and colours. As a student, I am aware that there are mistakes in these drawings, but I am trying to learn and improve.

MUMTAAZ VIAENE

Lecturer: Yves Malysse

Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

The chosen site is located in Etterbeek. 'Entre deux Ponts'

The elements on which the design is based are the relief, the layering of the bridges and the solid bulkheads.

The structure is an element through the site that connects the spheres and functions.

The starting point for the project is to double down the existing wall.

The user circulates in the building as in a half-zigurat. The building has a cinema room, a nightclub (under the bridge) and artists' studios.

Discs distribute the spaces and support the roof.

Next to the structure, the double-dwelling manifests itself as a parasite on the bridge.

The house is characterized by the drilling of existing elements, differences in levels and the views through the different spaces.

SALVATOR SANDERS

Lecturer: Marc Macken
Barb 45 Detail!

My main focus in designing this residence was finding an interesting fusion of the structural elements and walls. The structural possibilities of the spans were examined, along with the glass walls and the different options in terms of vertical and horizontal levels with a relatively simple construction. The residence consists of prefabricated and site-cast elements. Both the primary structure and the grey floor slabs and concrete panels are prefabricated. The white secondary structure is cast on site or made of plastered brick.

TOM VAN GENECHTEN

Lecturer: Wesley Degroef

Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

On the border between Ixelles and Etterbeek lies a deserted valley surrounded by 'Deux Ponts'. On this piece of no man's land, the 'collaboration/confrontation' takes place between Mr Abstract and Mr Specific, a structure for Brussels 'hand-in-hand/opposite' a home for a Brussels family.

Mr Abstract.

'Deux Ponts' will become 'Quarante Ponts'.

'Quarante Ponts' that connect: private with public, uptown with downtown, station with residential care centre, various layers of the community with each other.

'Quarante Ponts' that separate: the valley from Brussels, the undisputed space from the existing oppressive urban context, places to claim in an environment where a lot has already been claimed.

Mr Specific.

A home for a Brussels family in the vaults of the 'Quarante Ponts'. On the border between connection and separation, the public and the private. A house where a family can feel at home while remaining fully connected to the city.

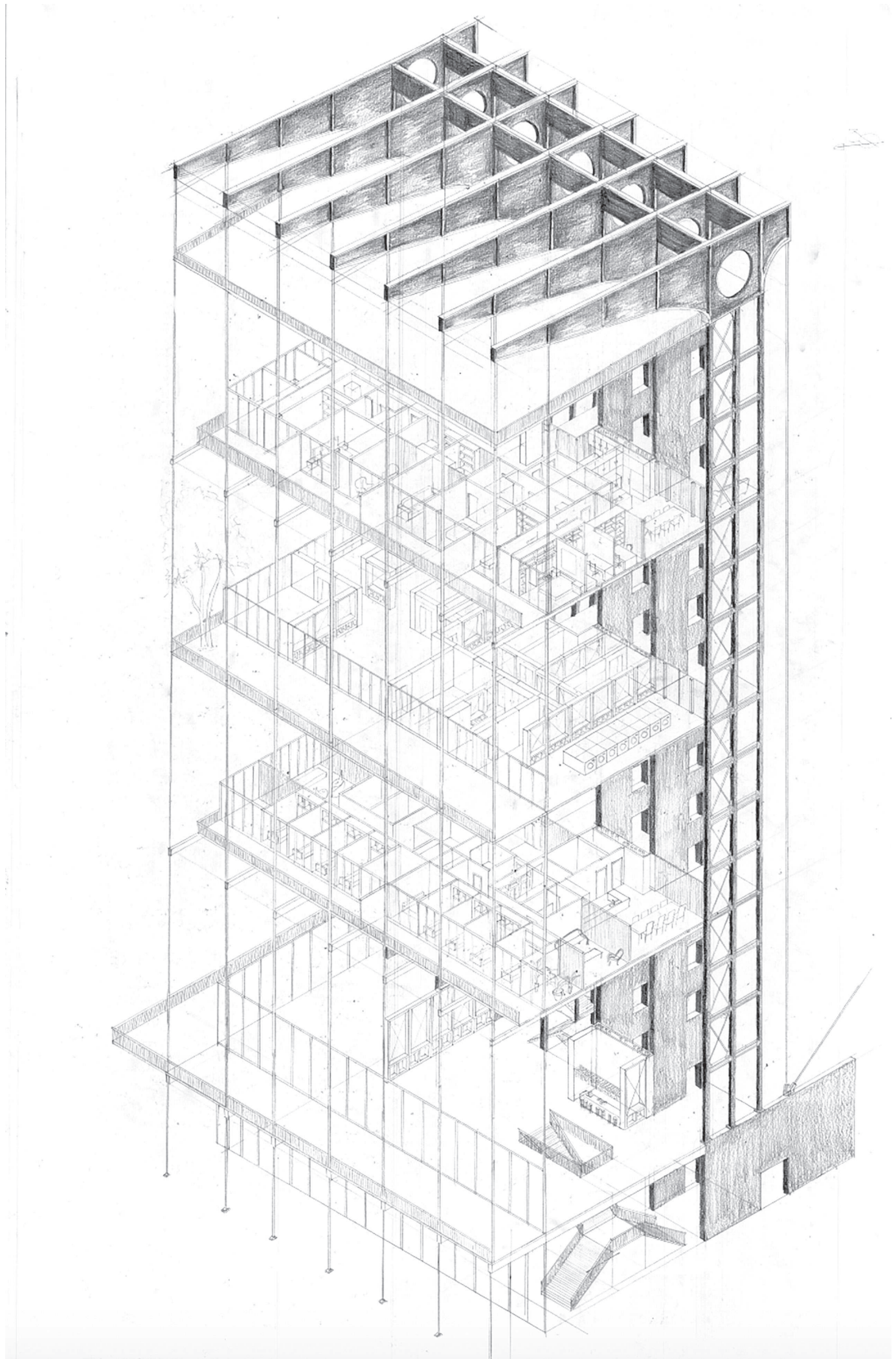
WINNIE NOLLET

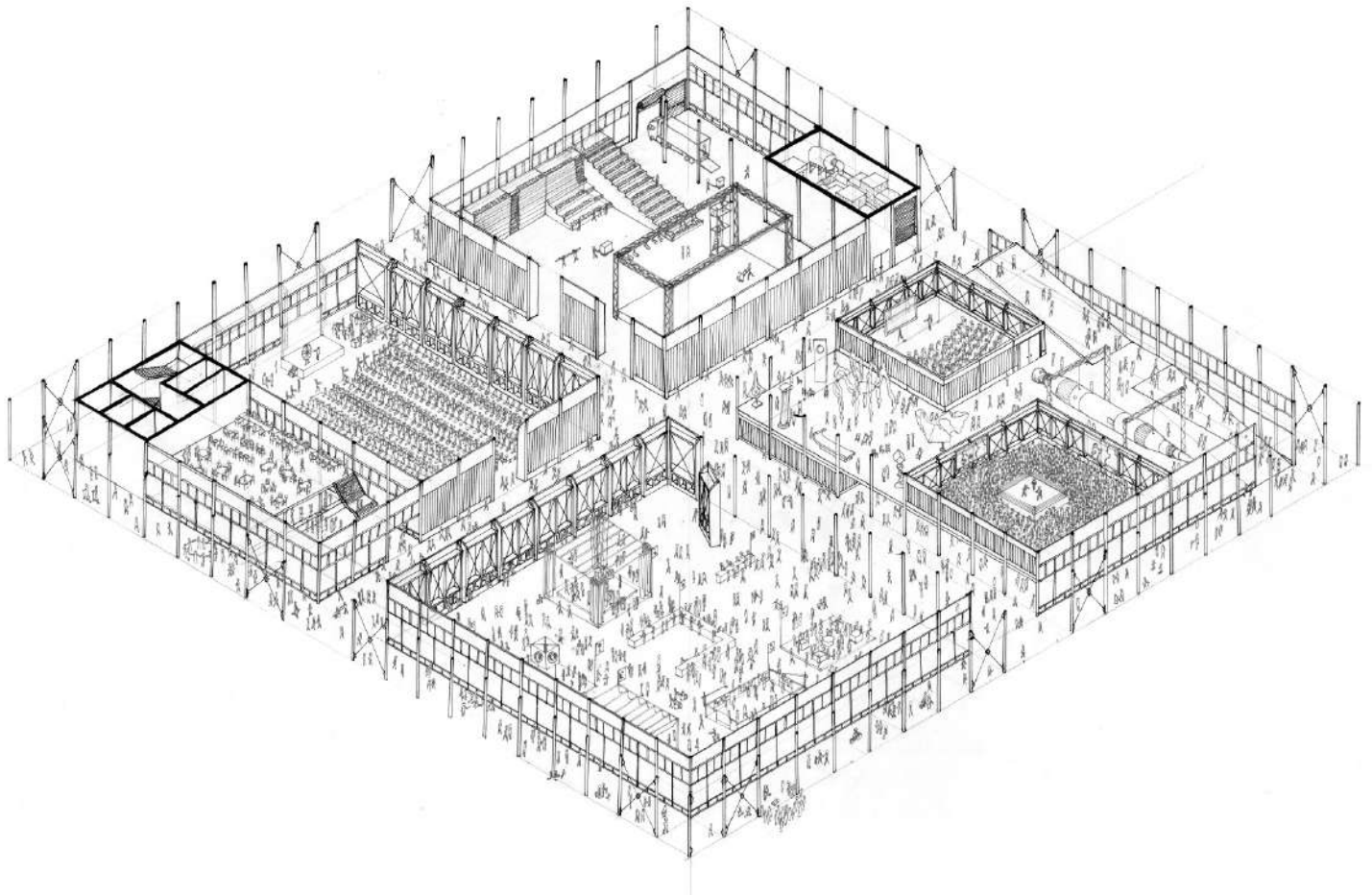
Lecturer: Rosie van der Schans

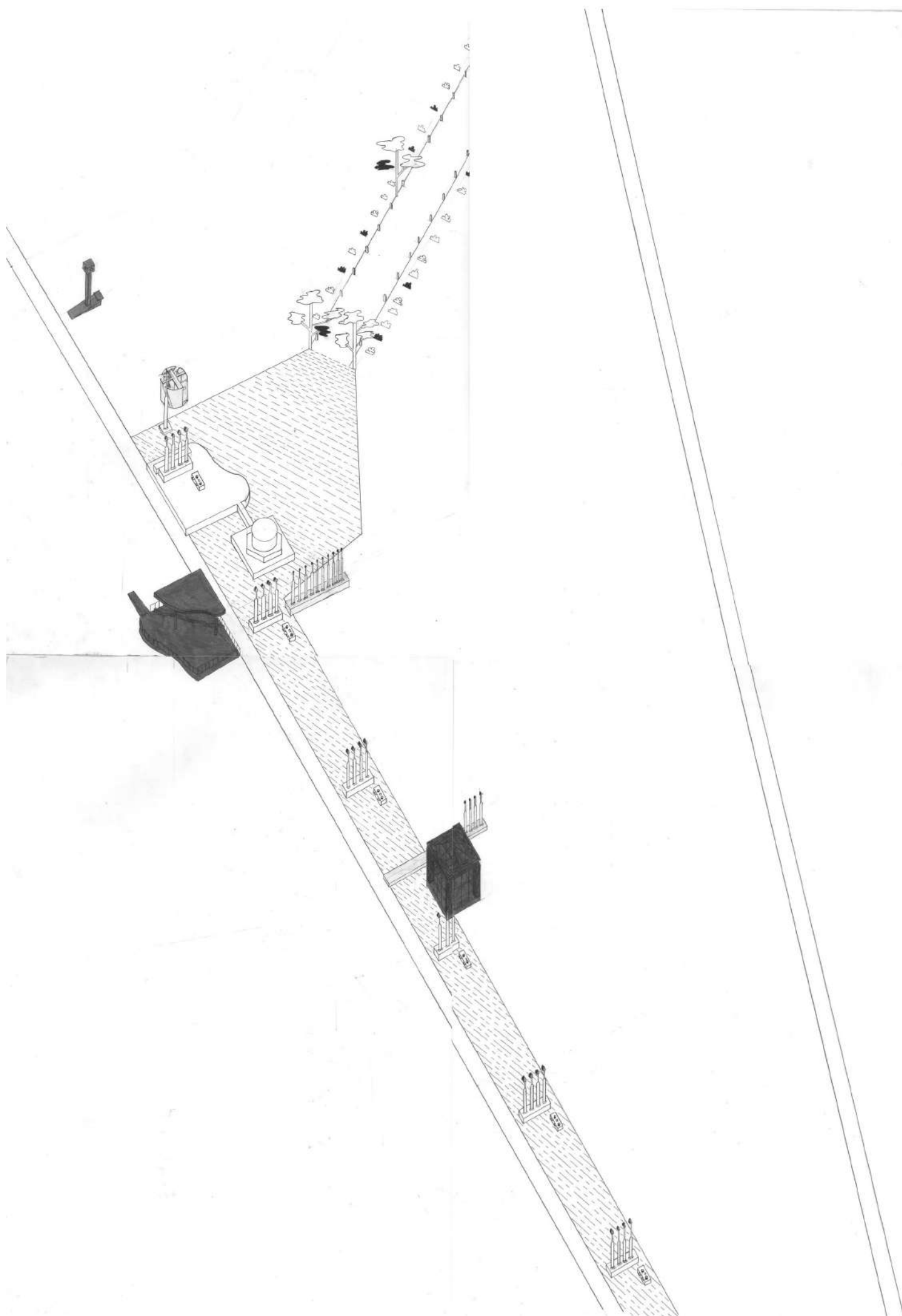
Barb 45 Detail!

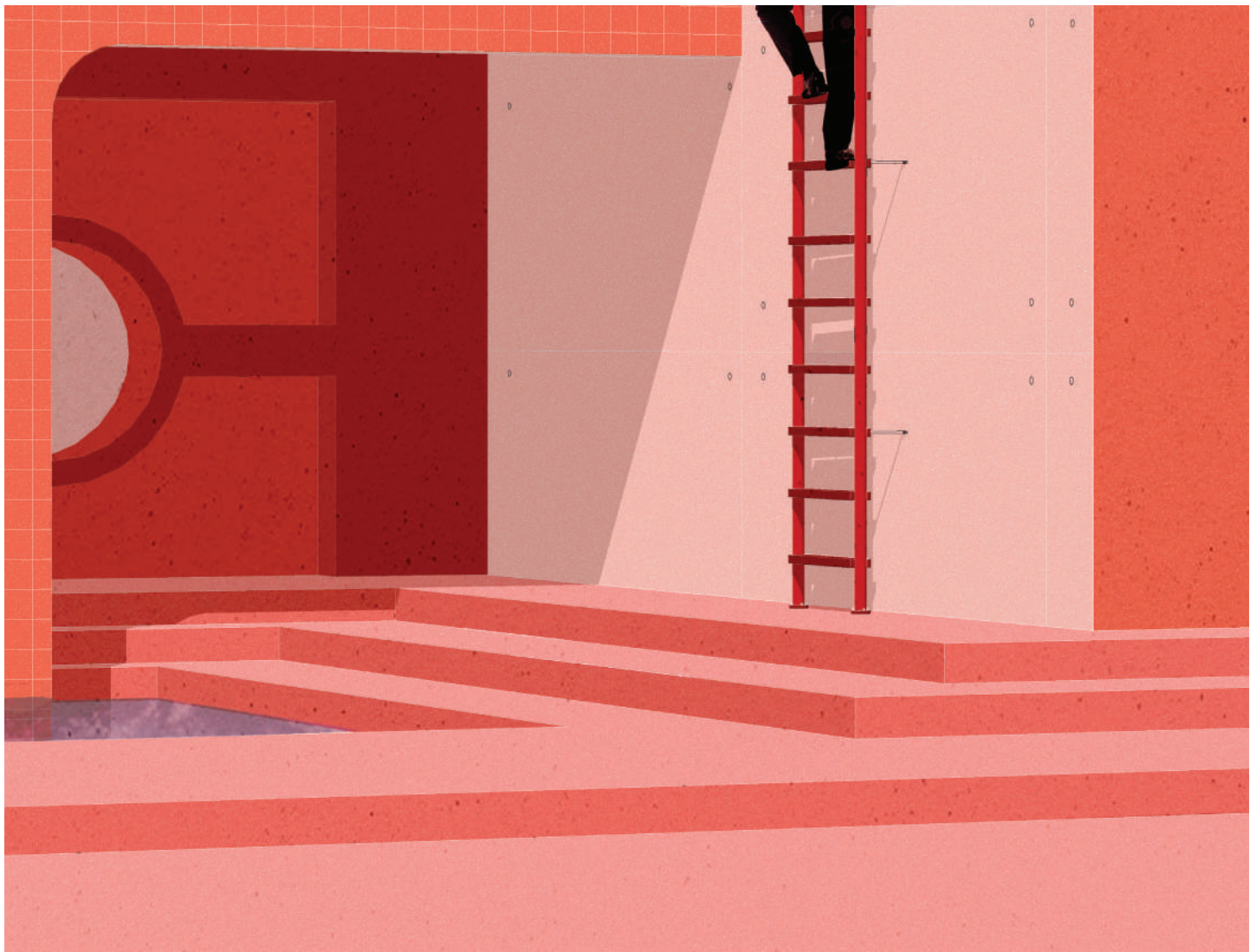
On the border between Ixelles and Etterbeek lies a desFor this project, an existing house—Vanna Venturi House by Robert Venturia—was studied, and a design was made which addresses important characteristics of the reference house. Vanna Venturi is a postmodern house. I worked with several classic elements in my design, such as the recurring arches. Robert Venturi's statement was: 'Less is a bore'. The stairs in the house provide a surprising walk around a central core, which adds a degree of complexity.

The horizontal rhythm on the facade give the design scale and refers to the frequently used panelling in Vanna Venturi...

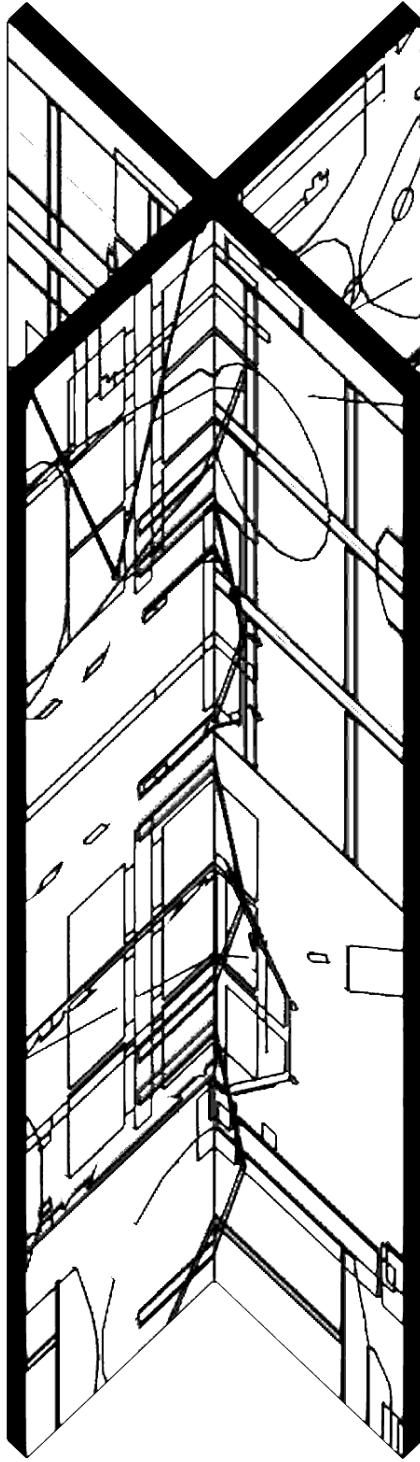

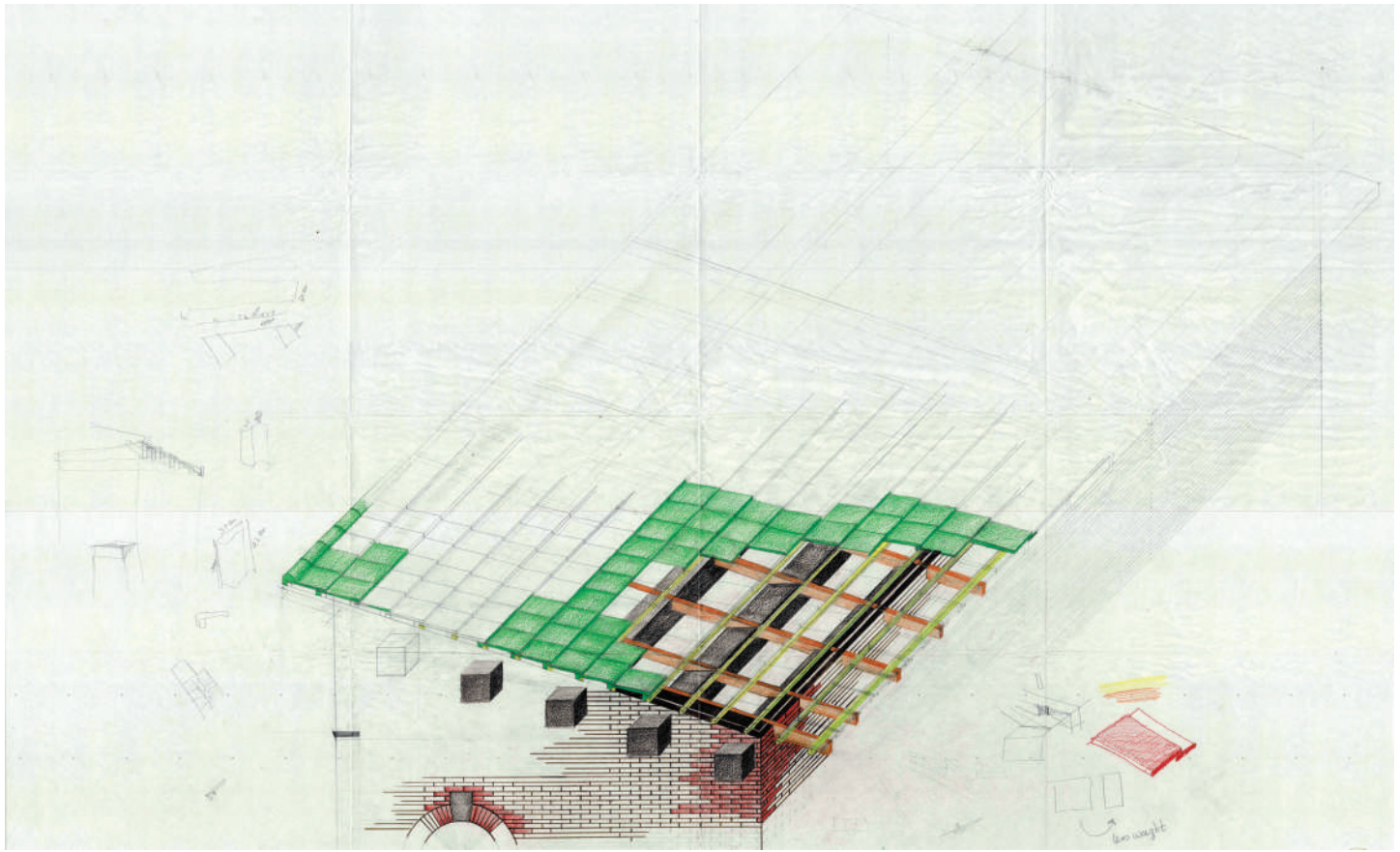

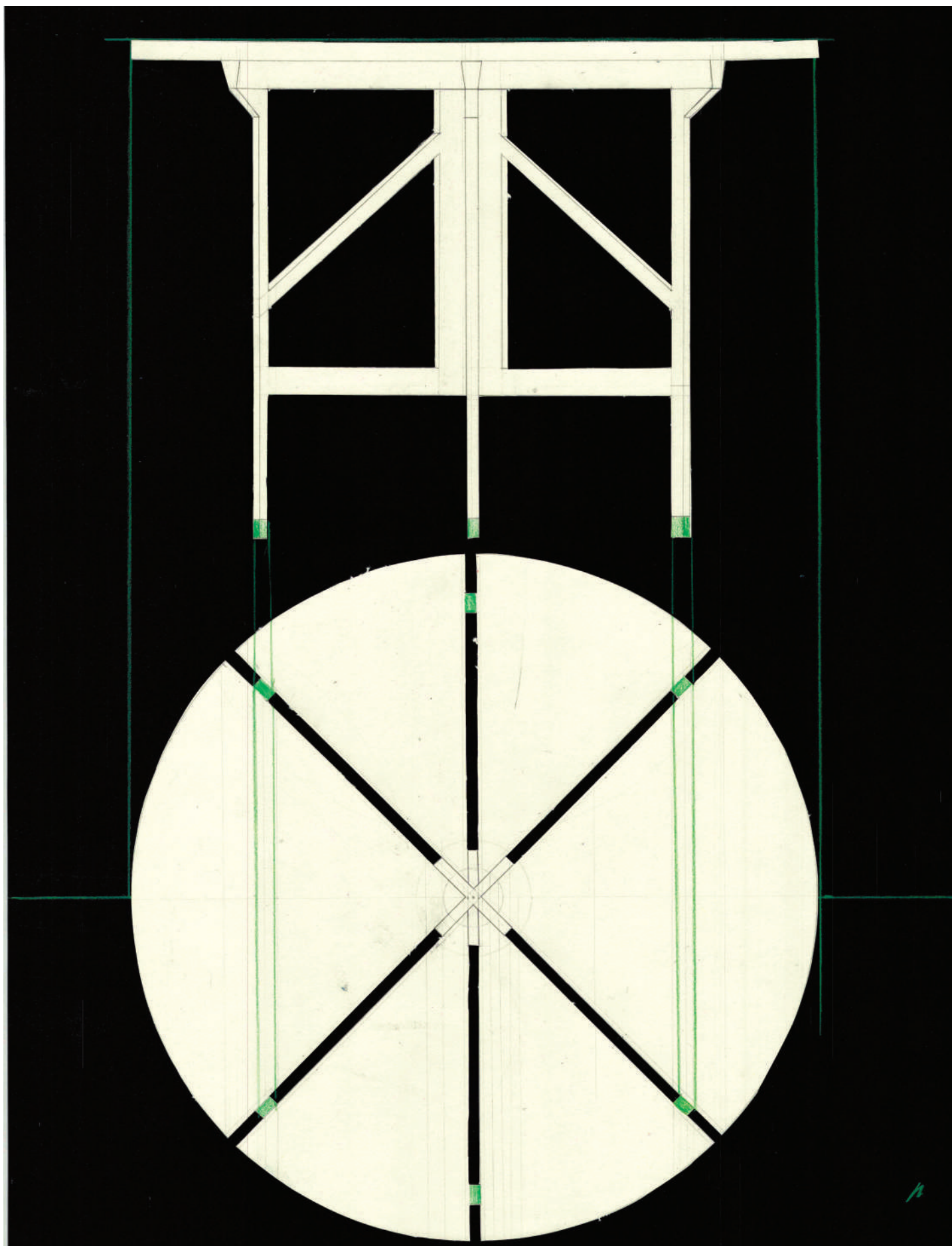

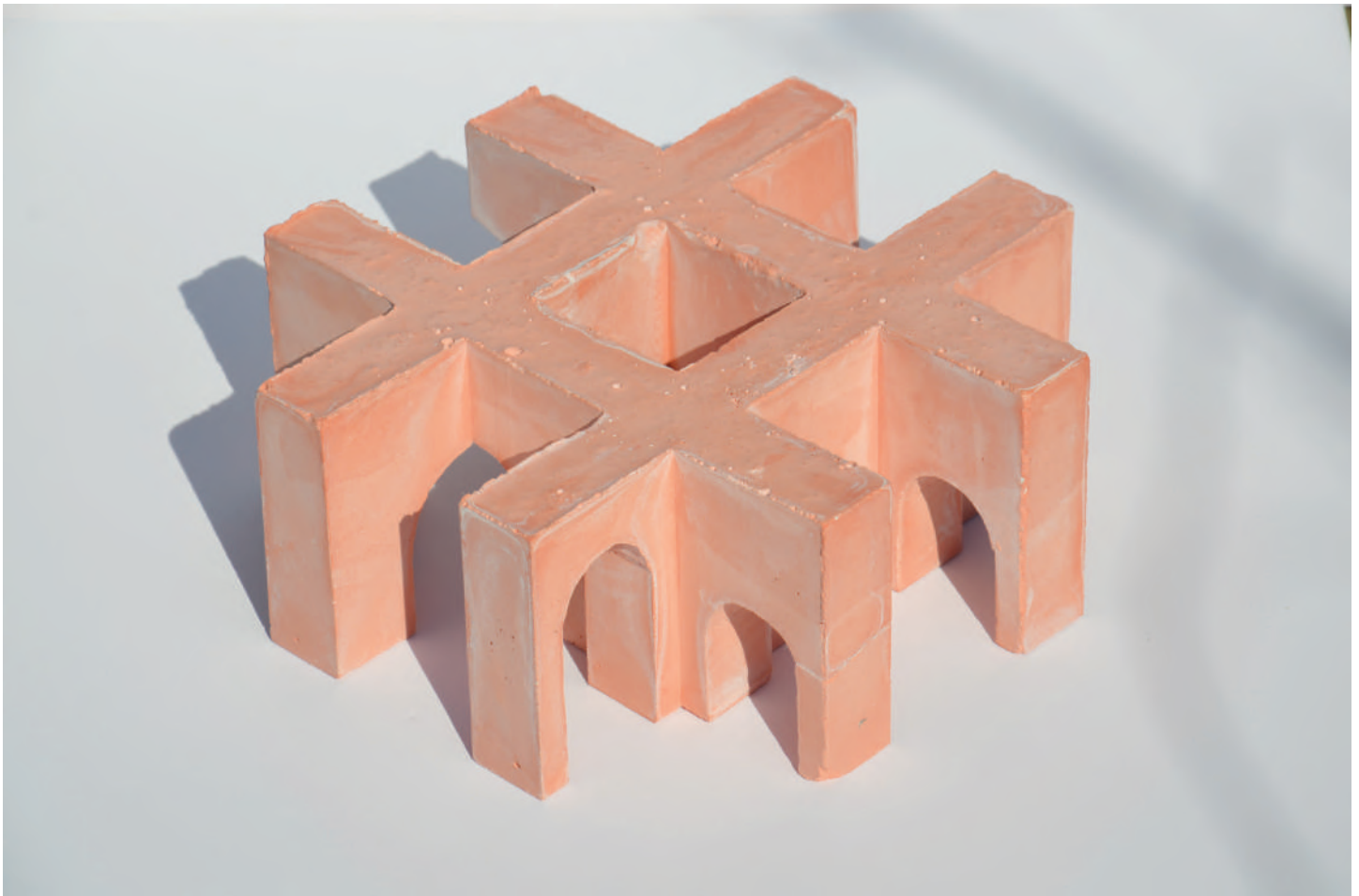

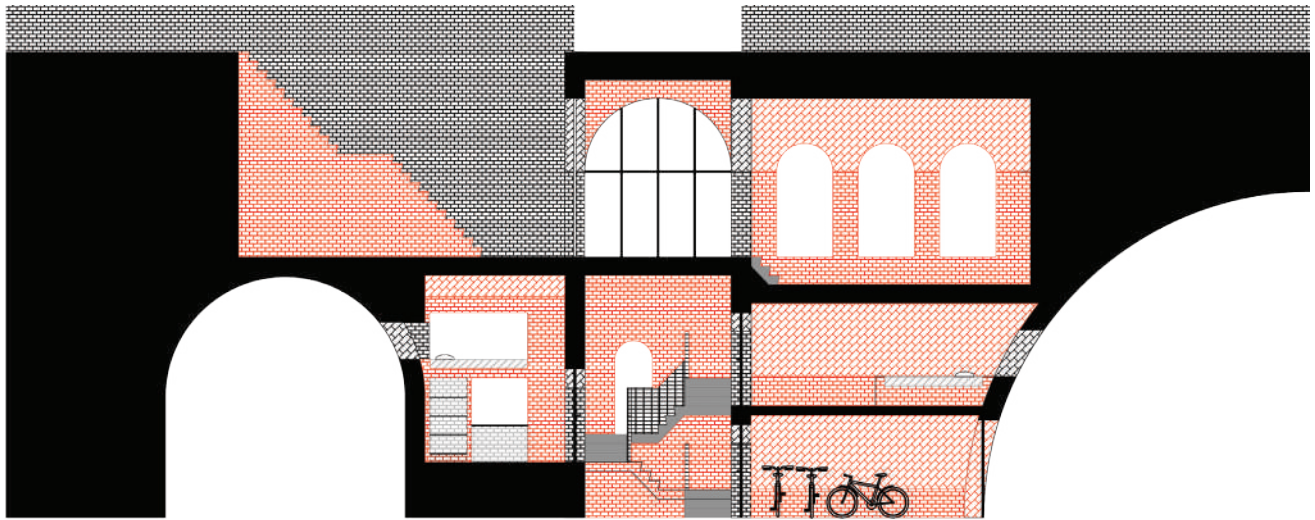

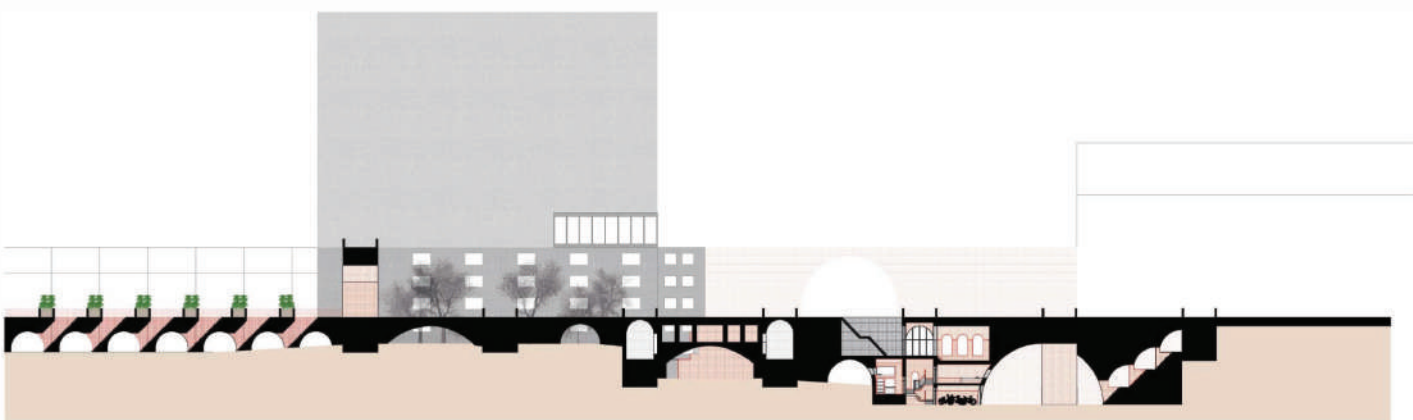

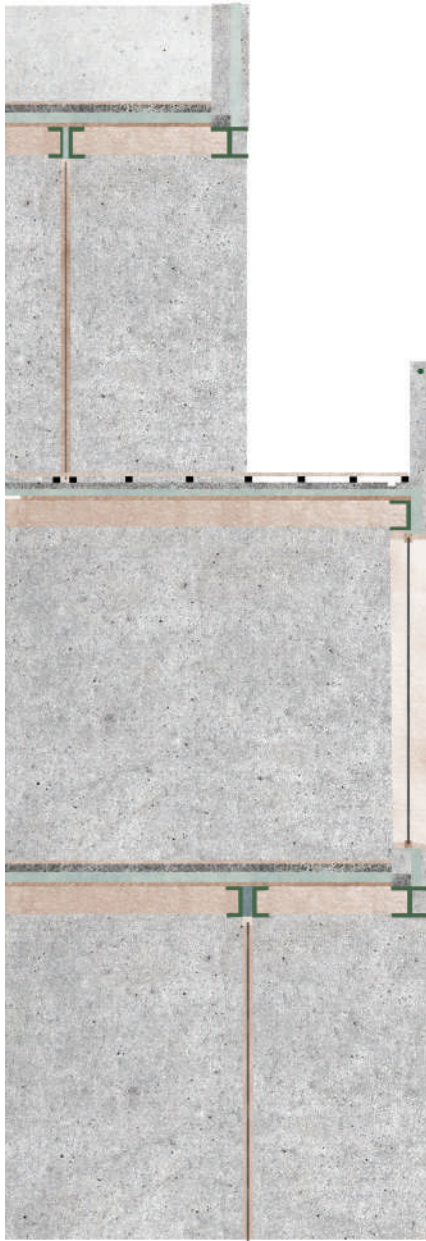

snede z-n

snede z-n

Aanzichten gevel 1/100

Westen zon

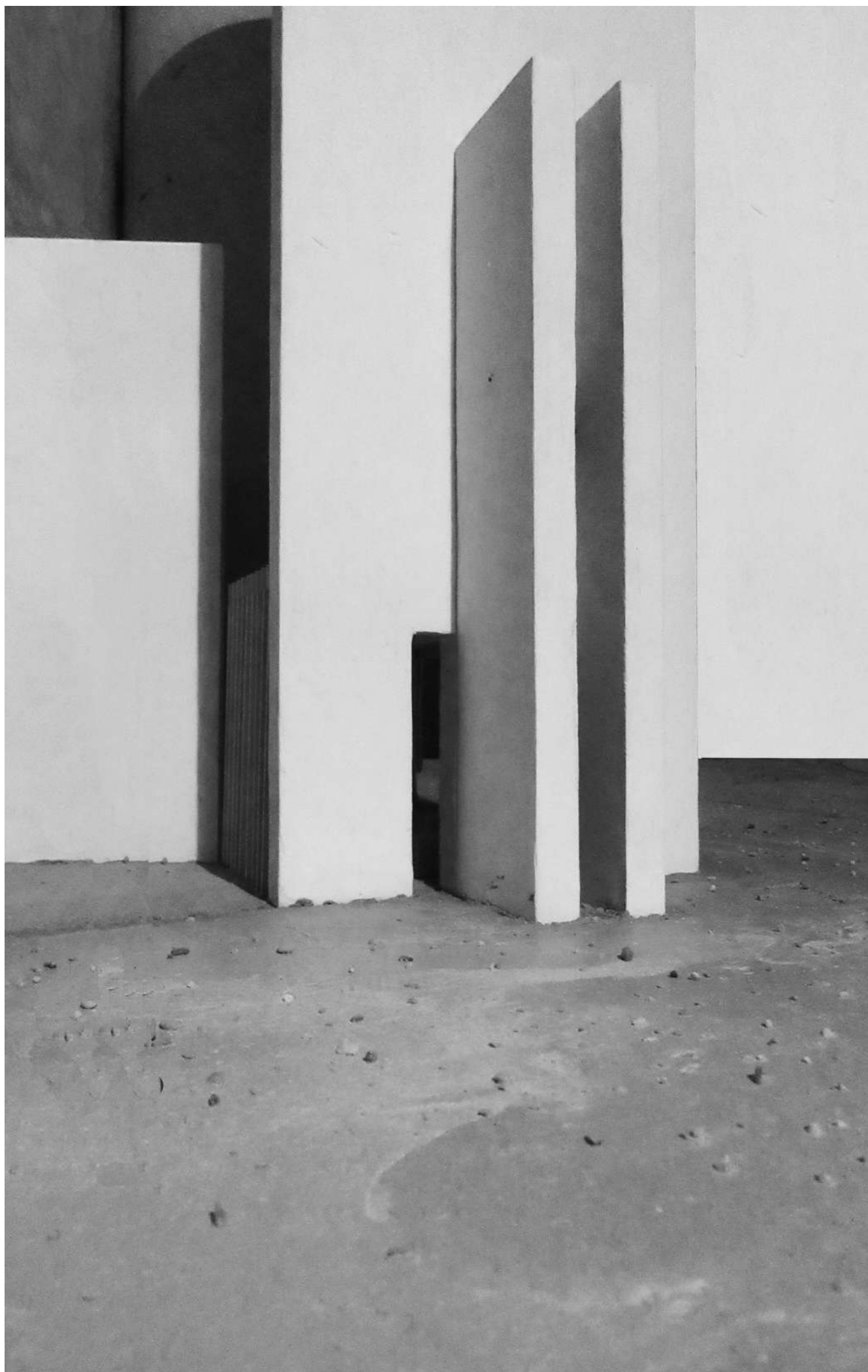

Zuiden zon

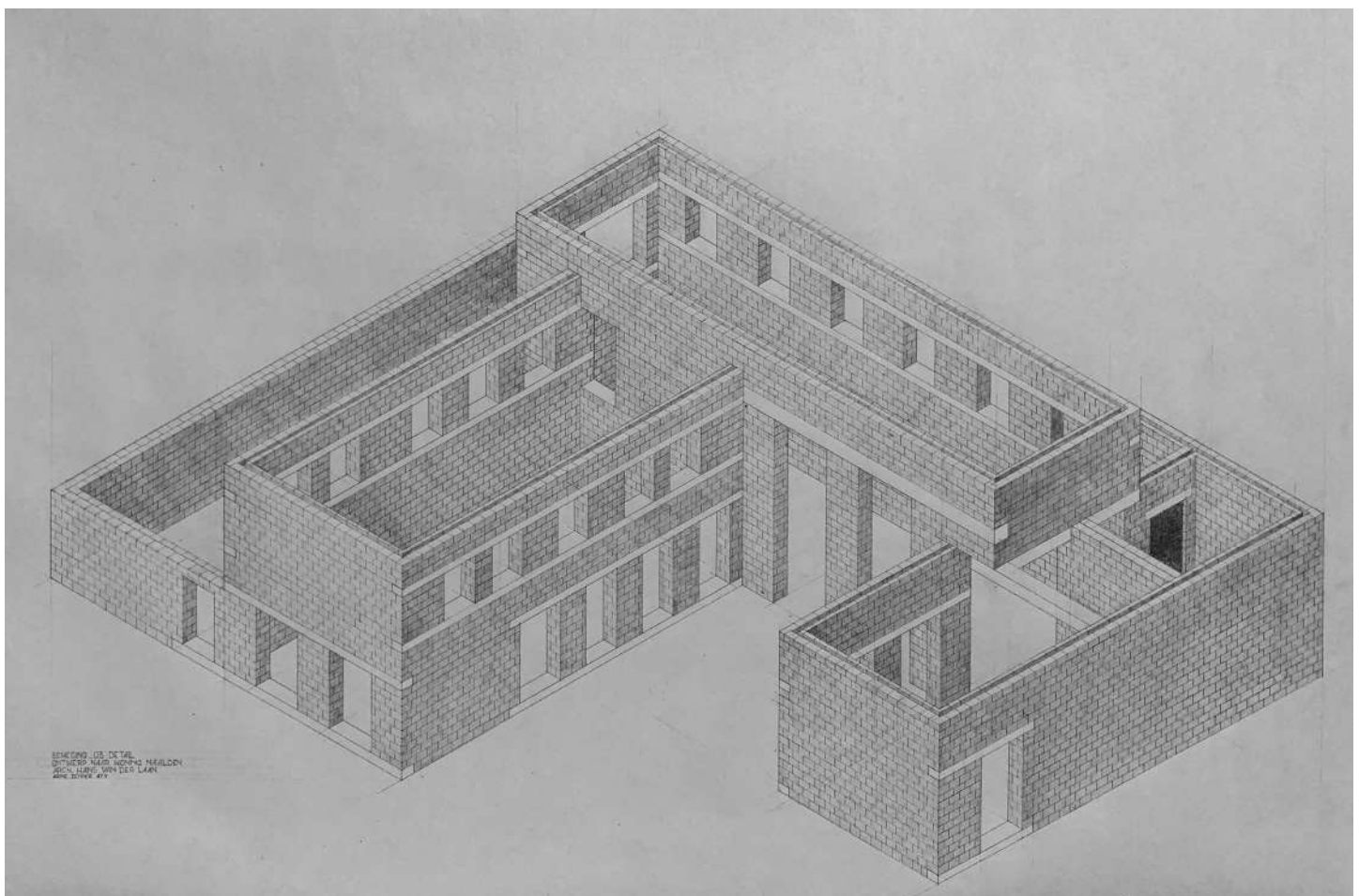
Aanzichten gevel 1/100

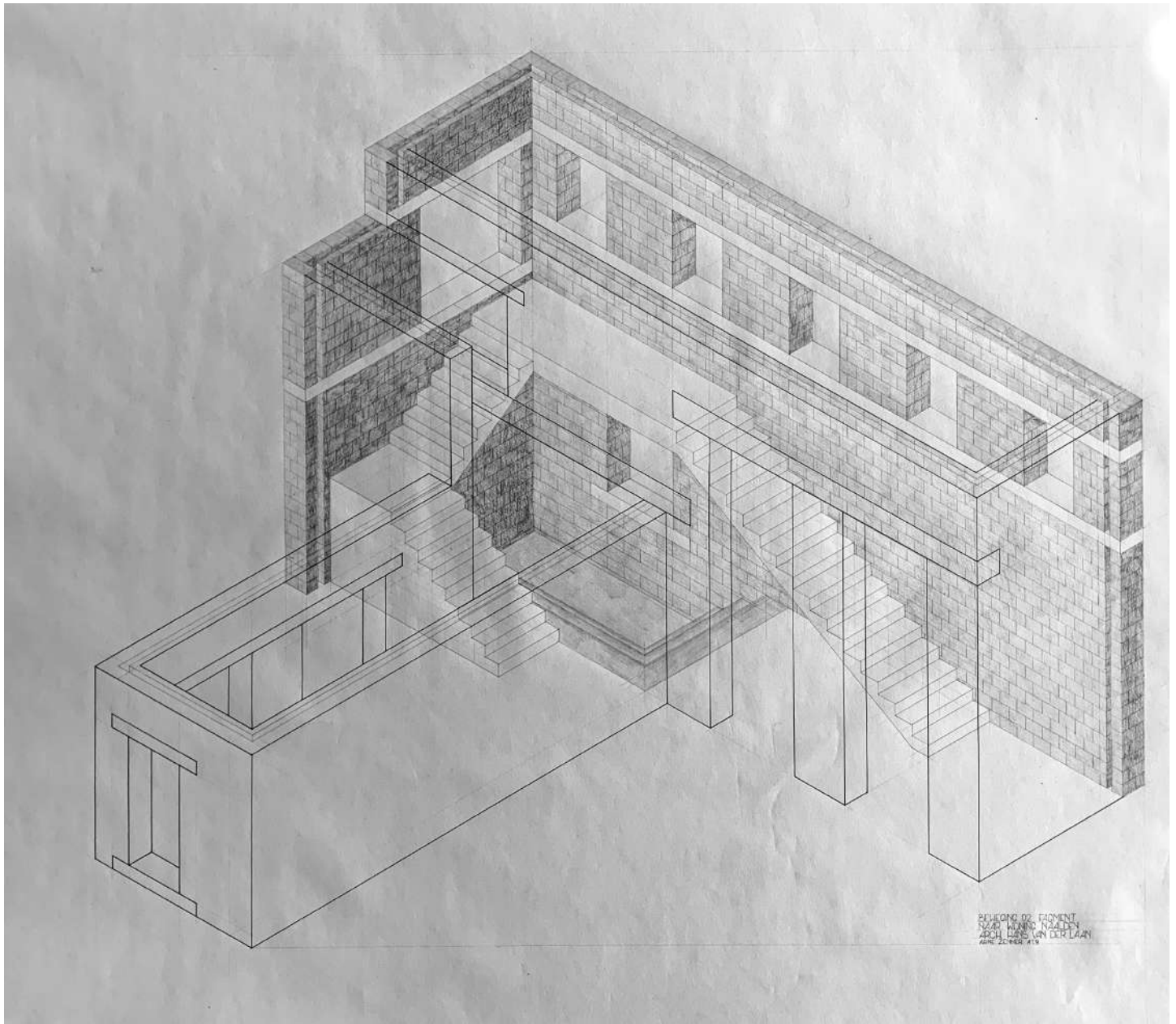

Axonometrie woningen 1/75

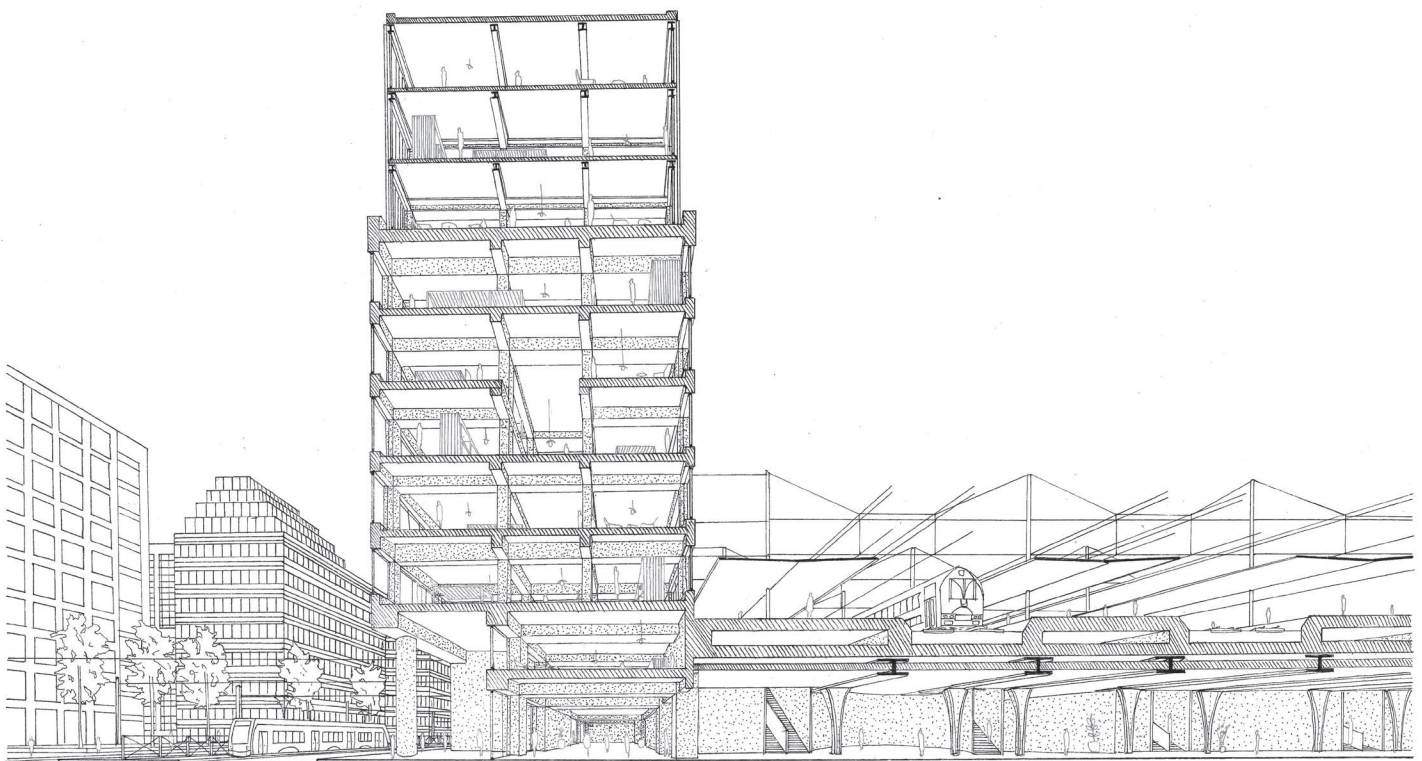
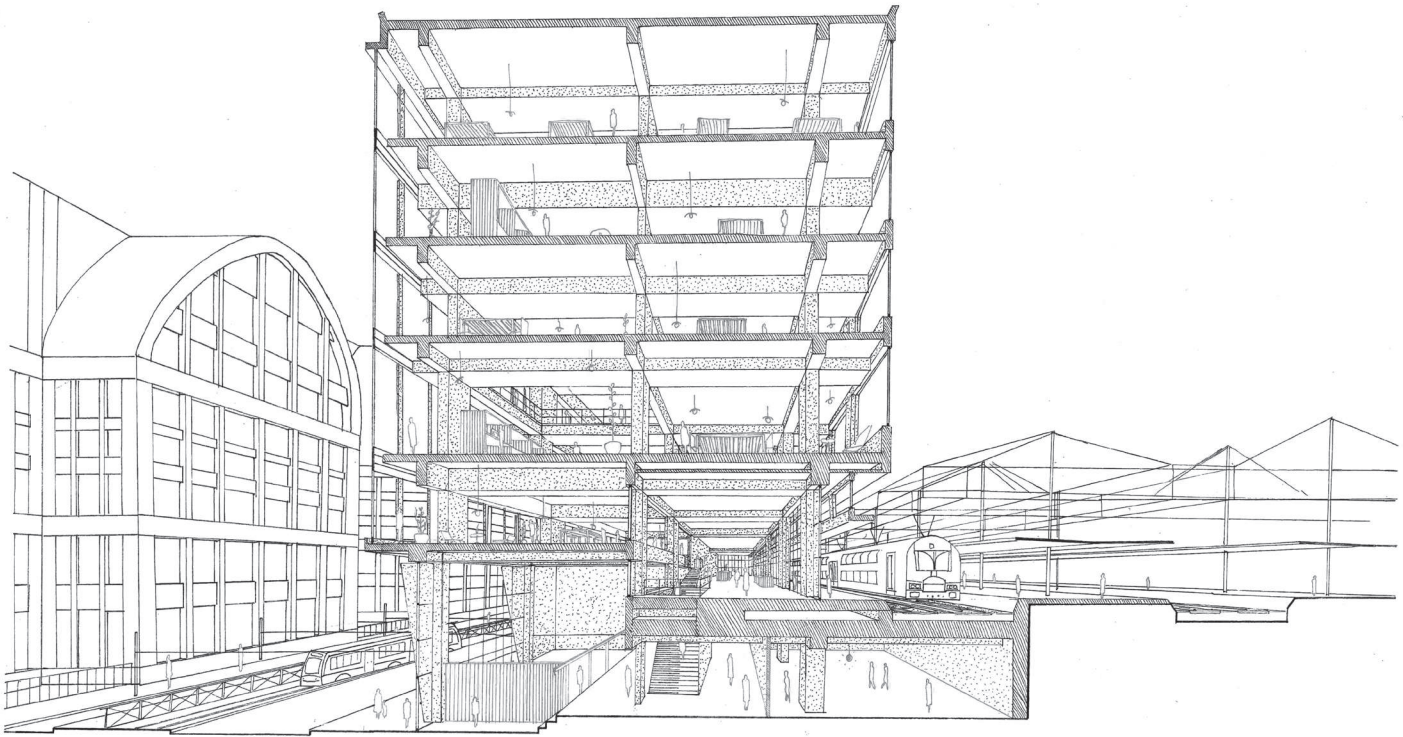

Flore Wauters, Marg 34 Structural Contingencies - Territory of Perception

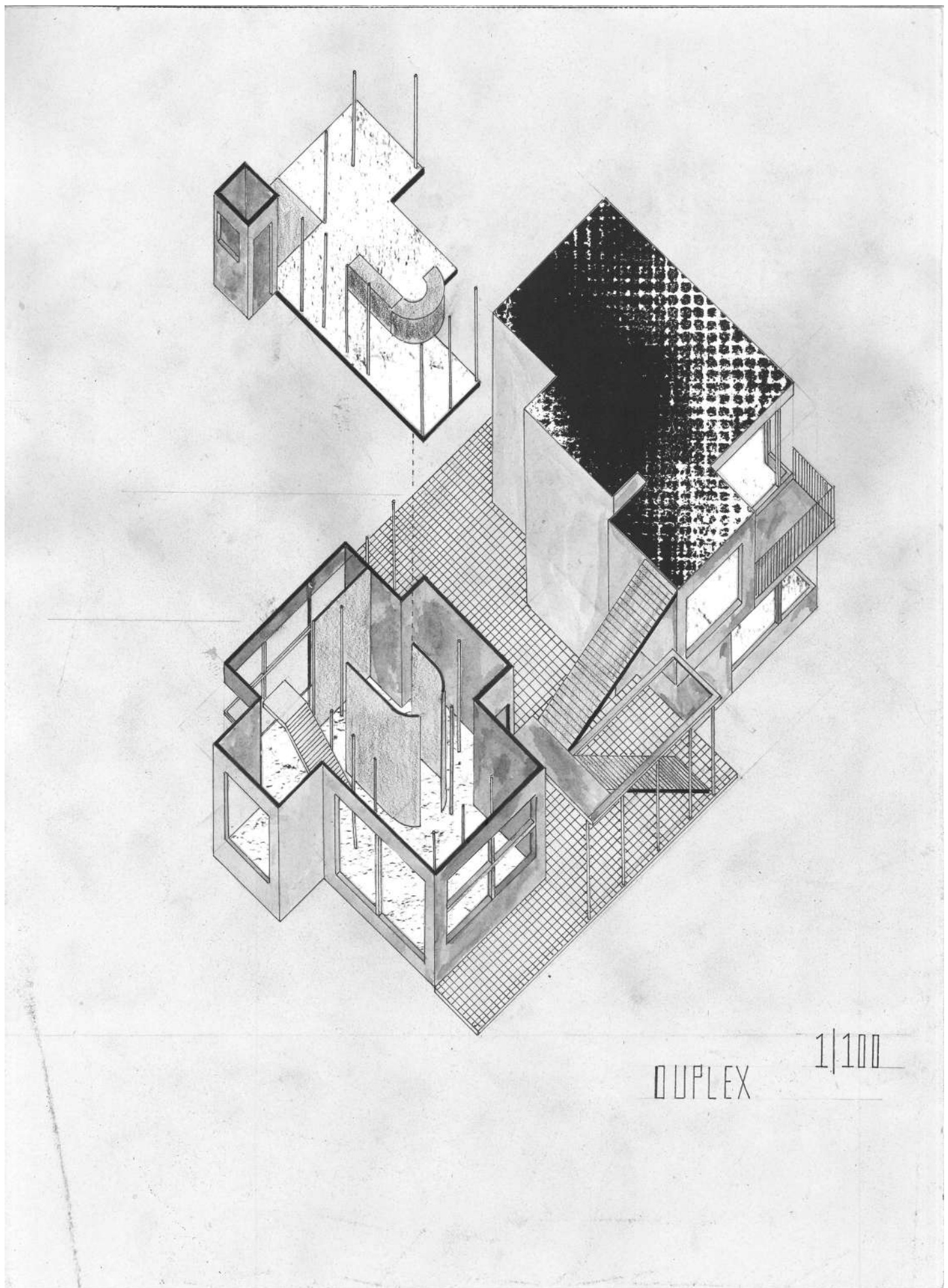

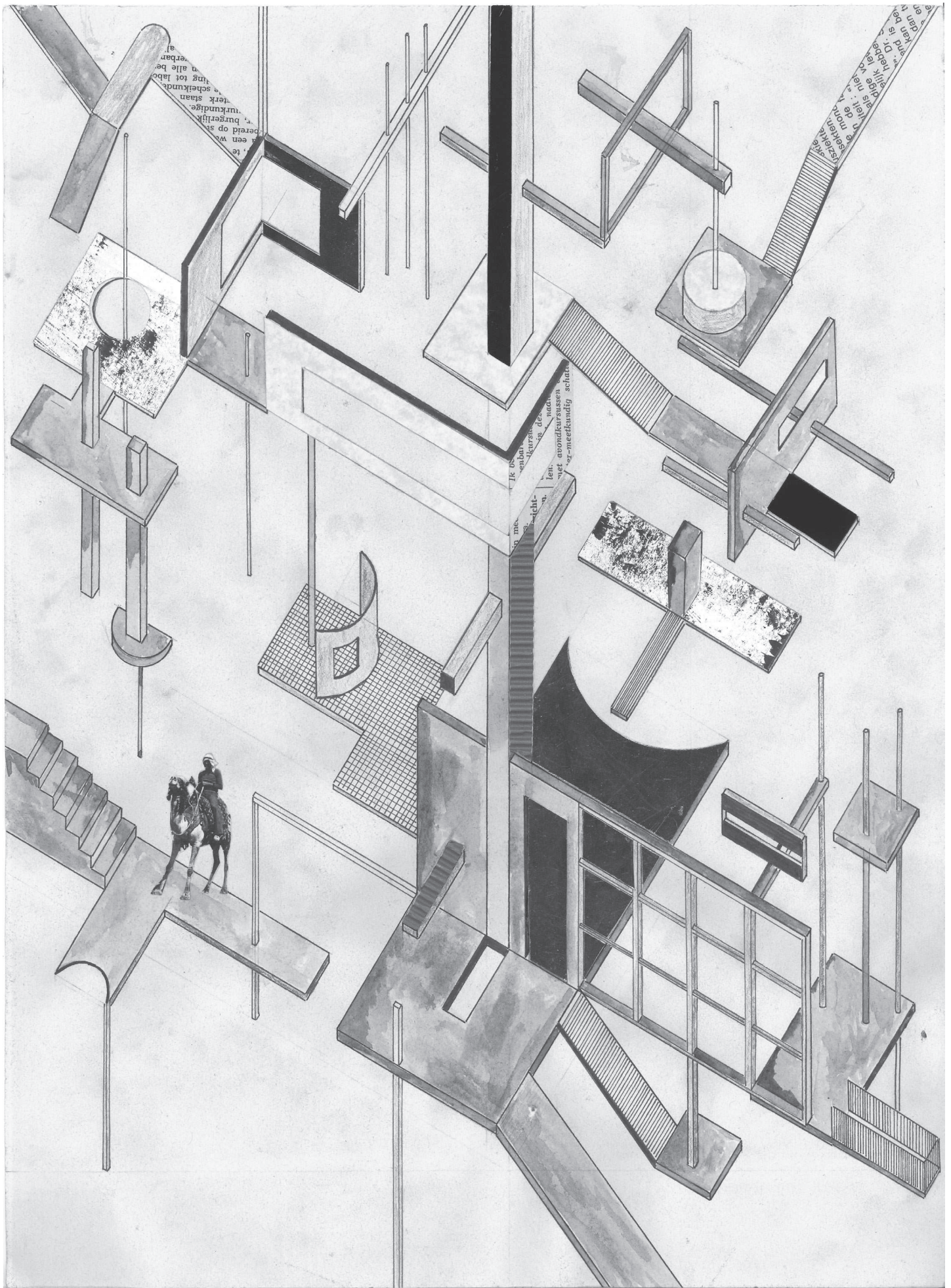

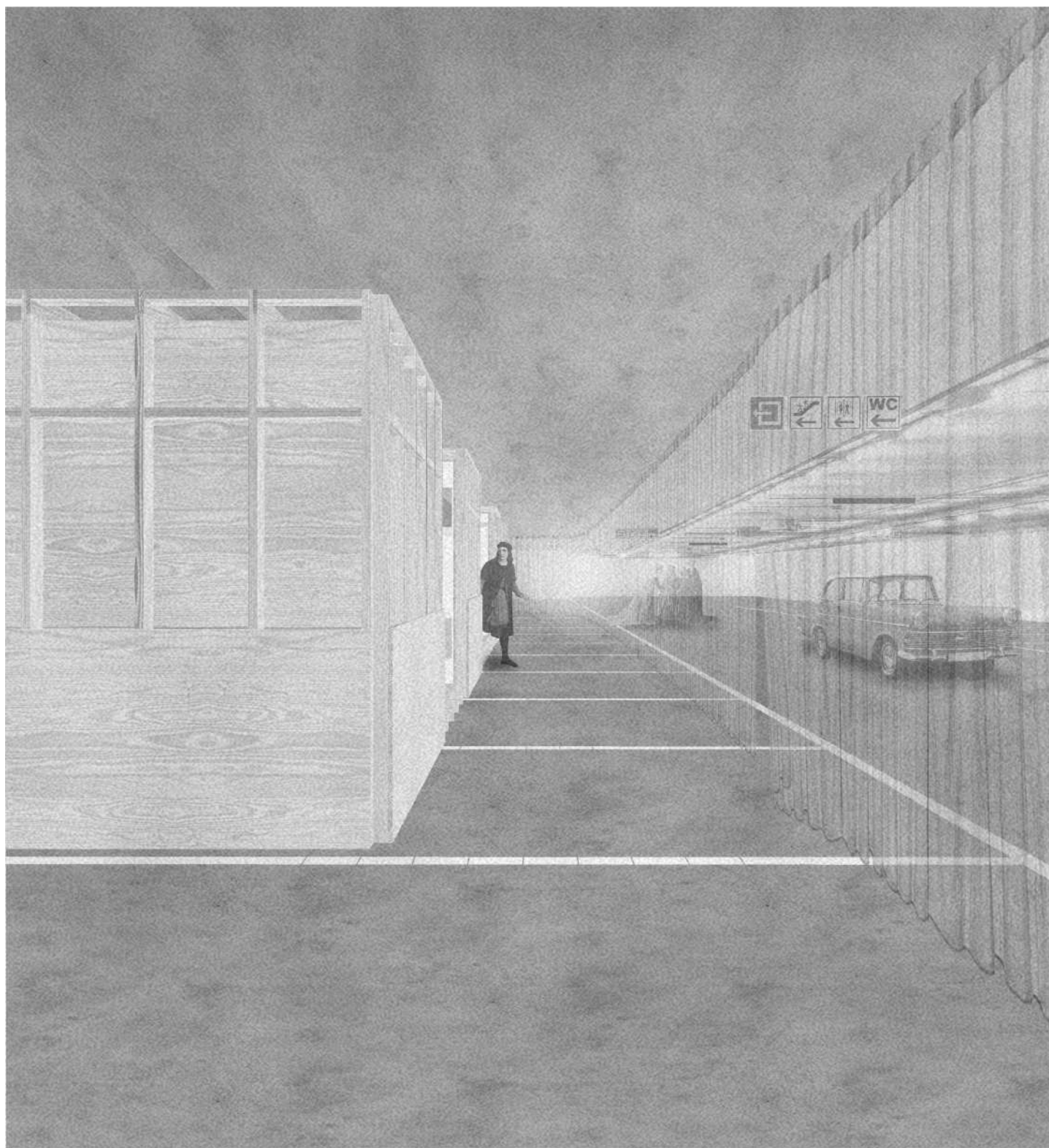

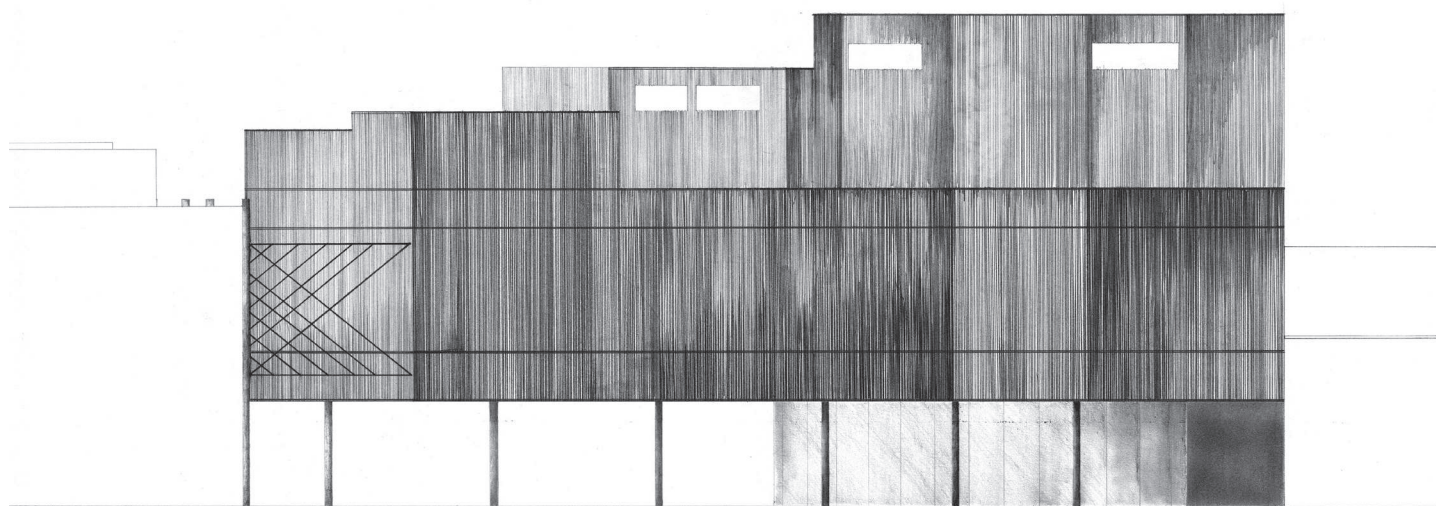

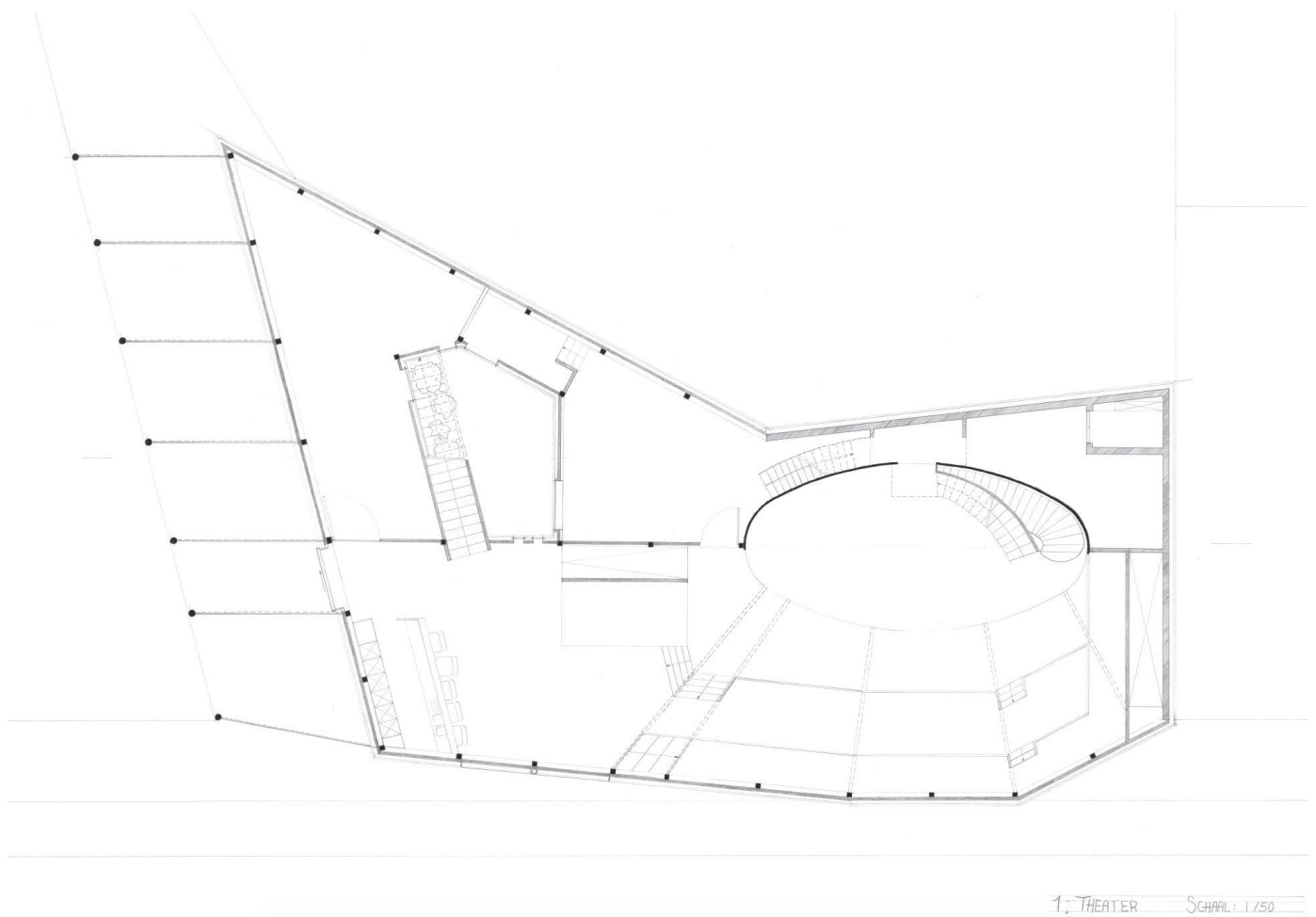
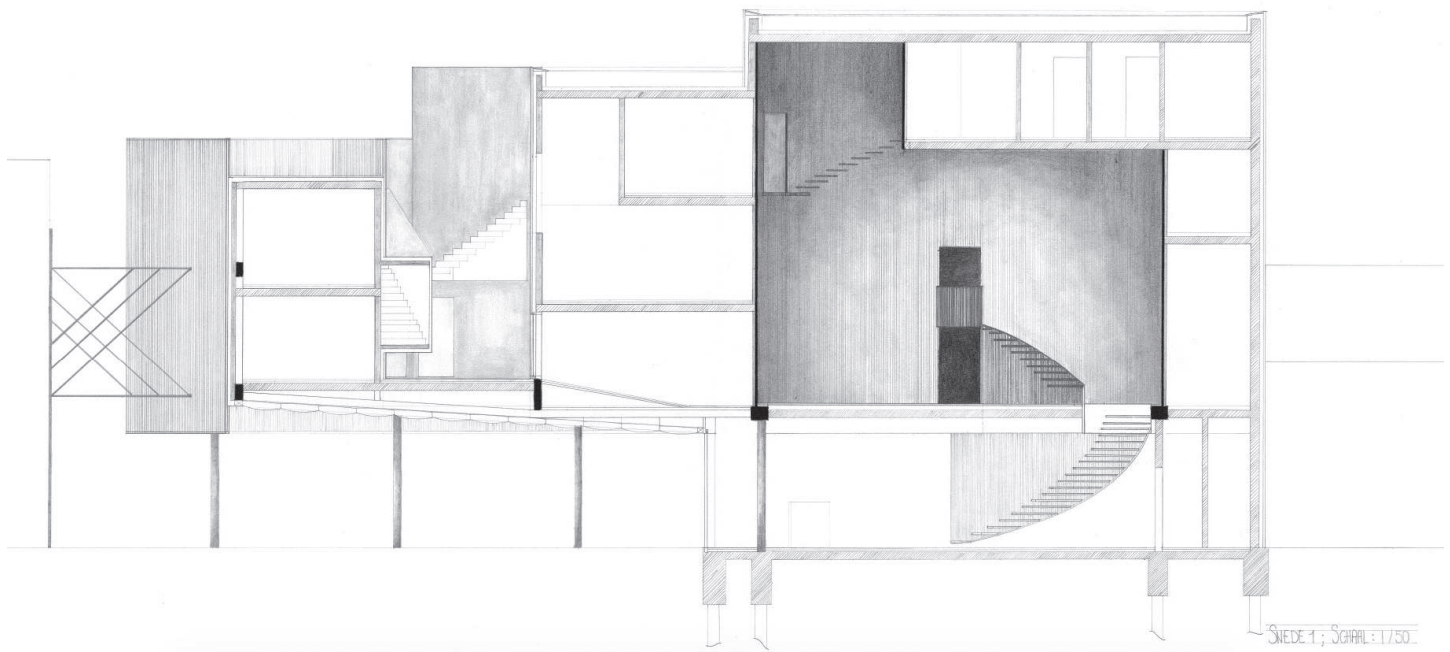

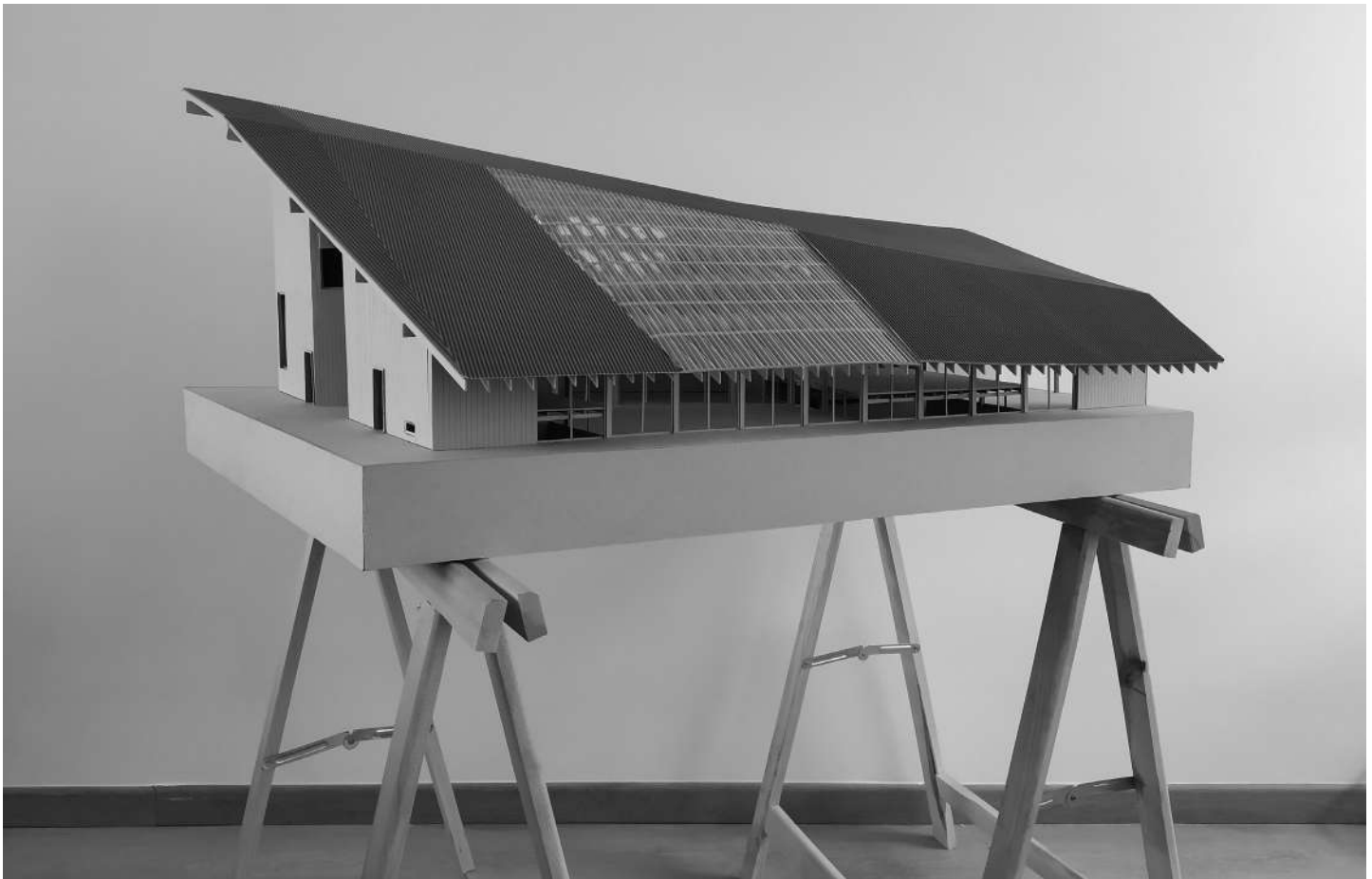

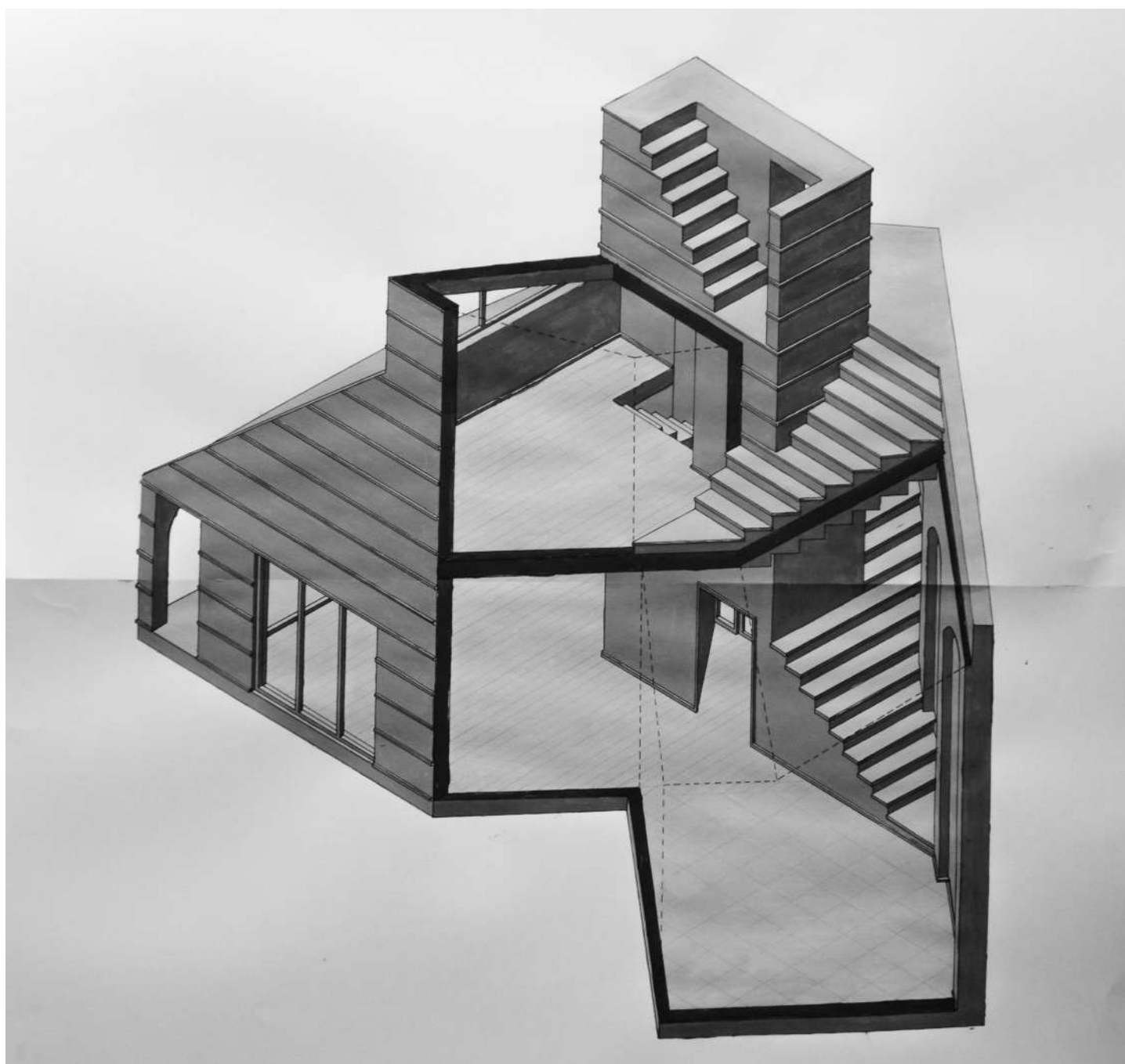

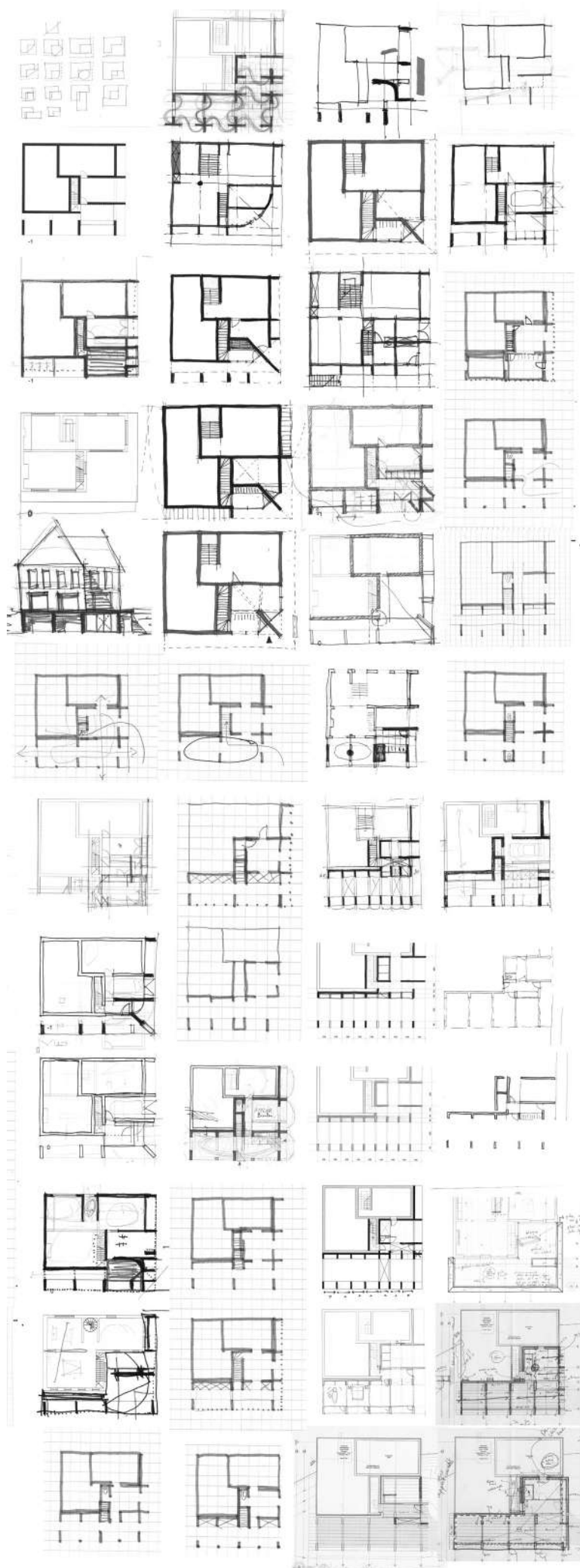

VOORGEVEL SCHAAL: 1/50

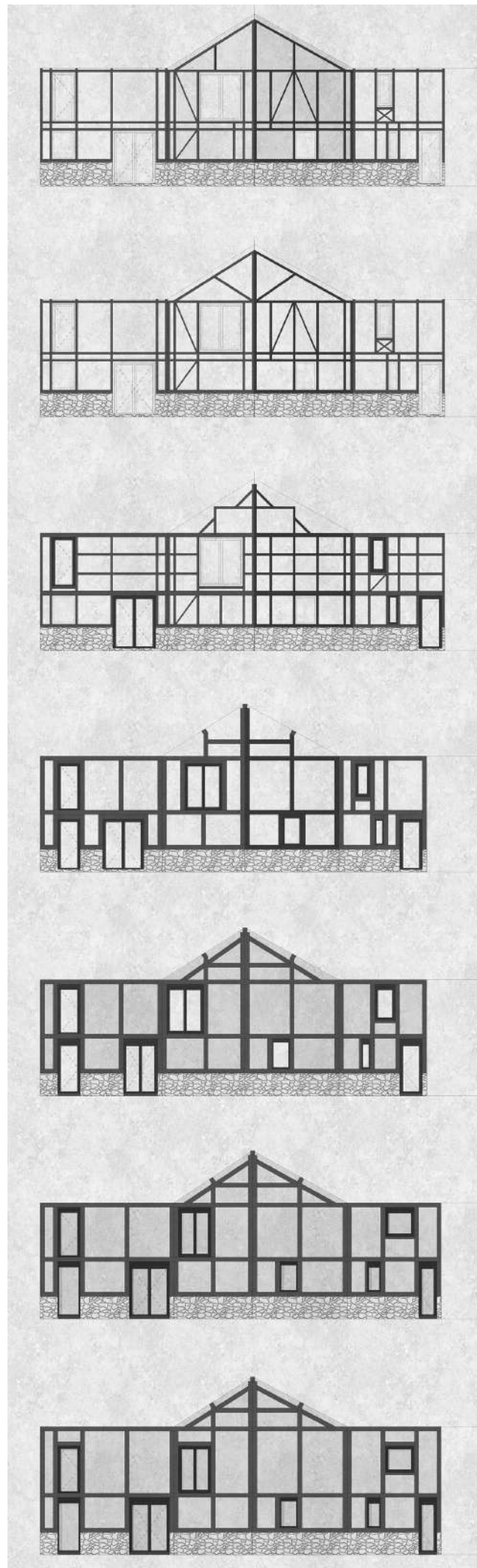

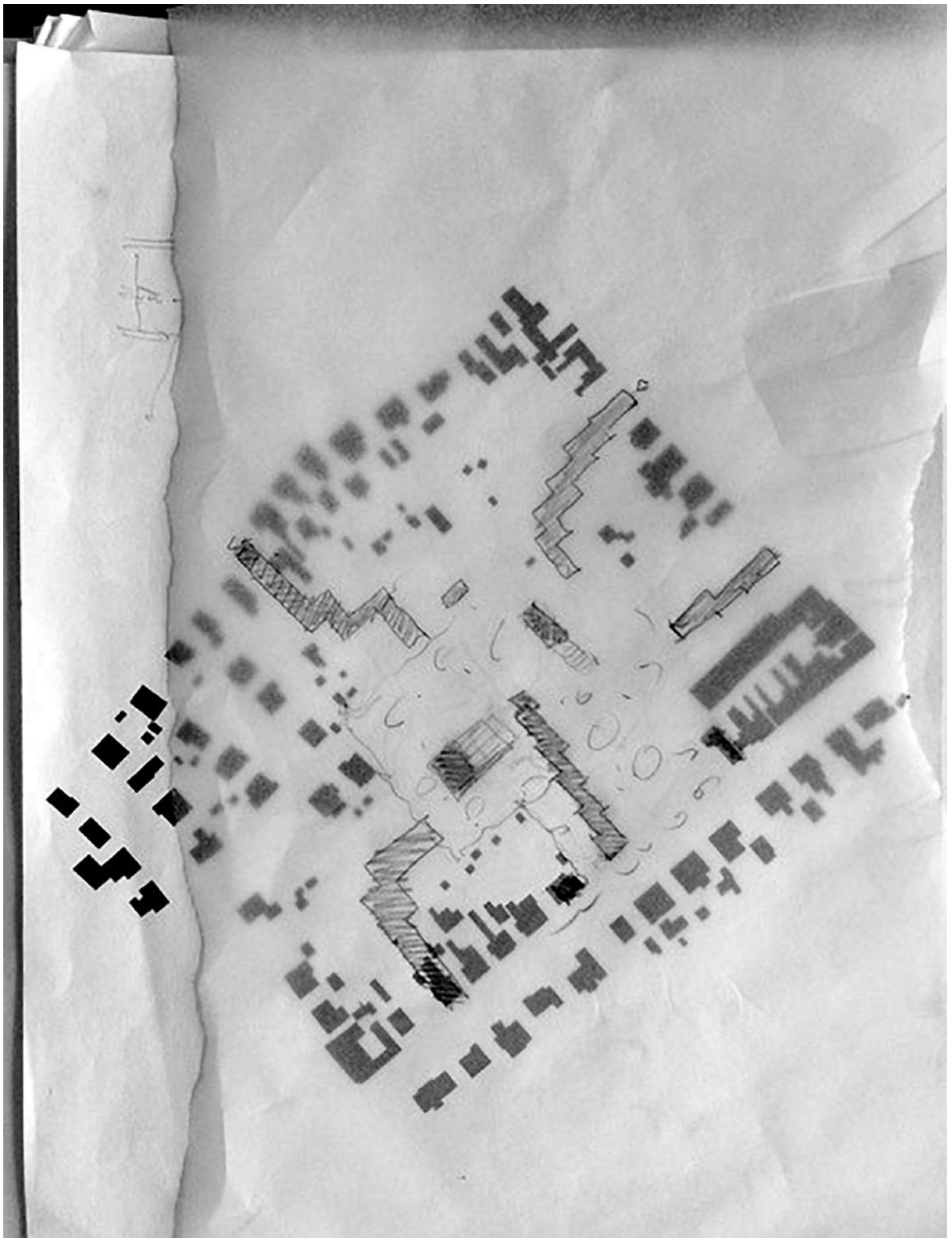
Marius Vaneeckhoutte, wissel architectuur studio, LSK Kluisbergen, 2020

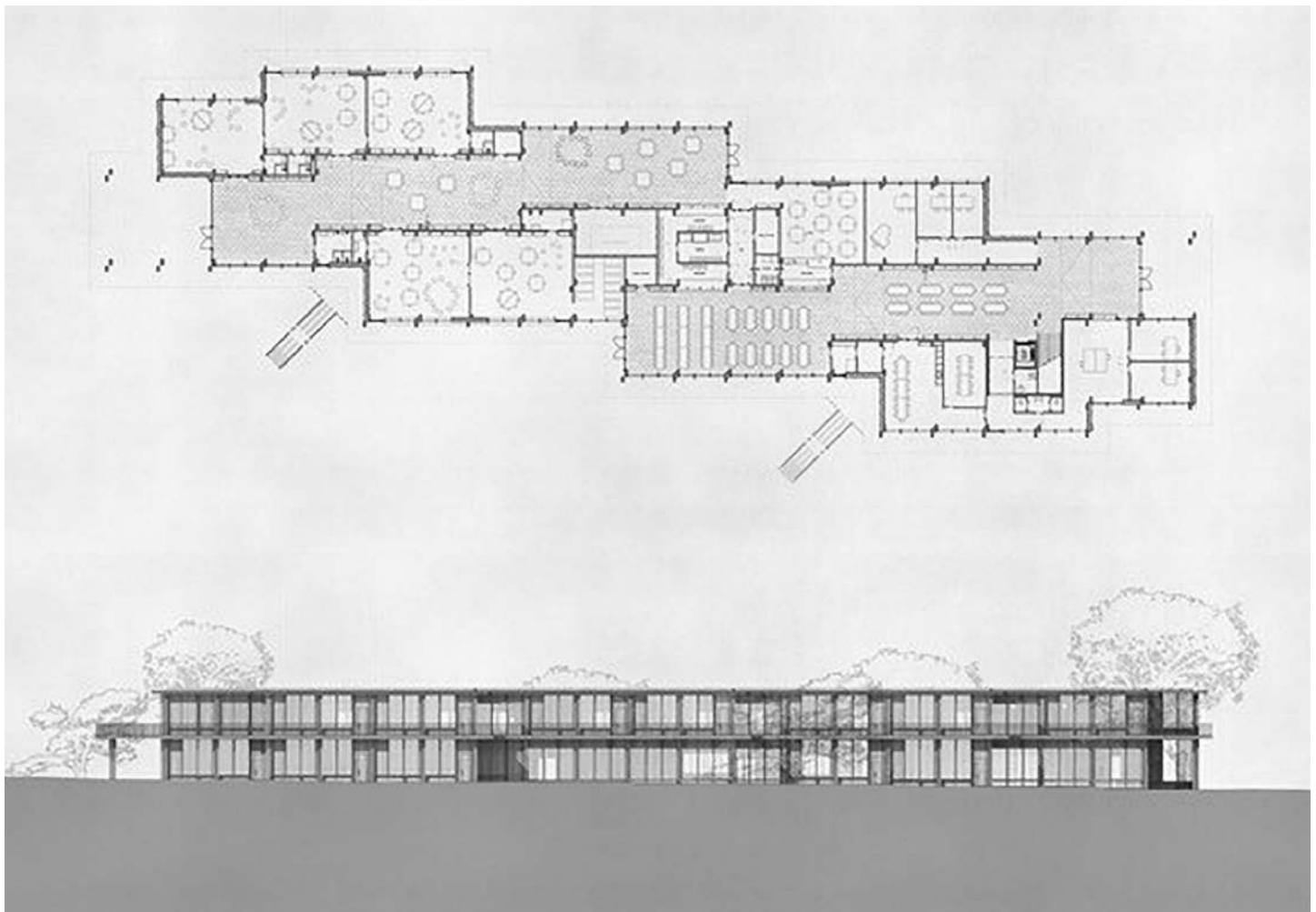

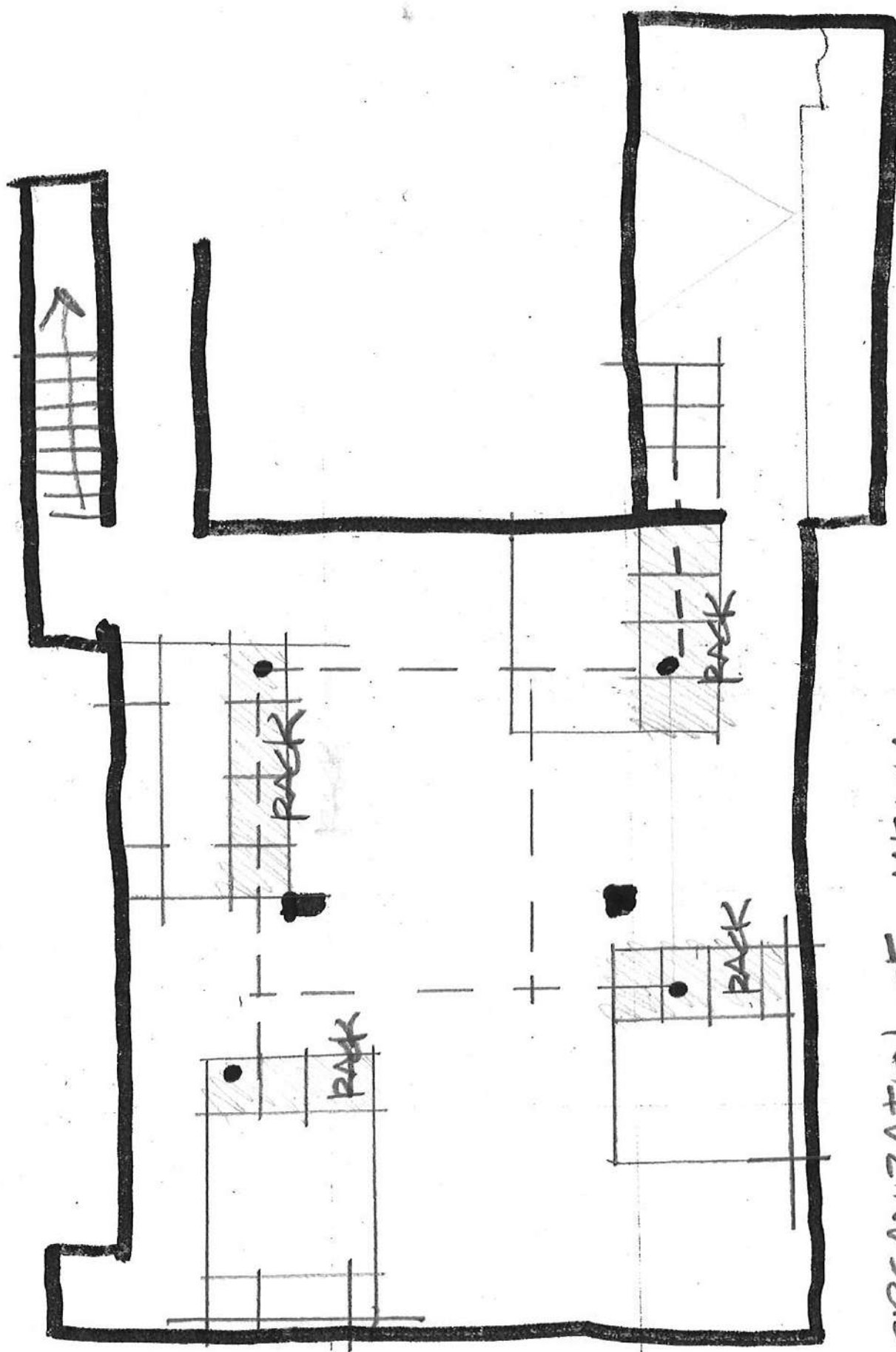

Nele Stragier, Woning Mokelei, Lille France, 2014

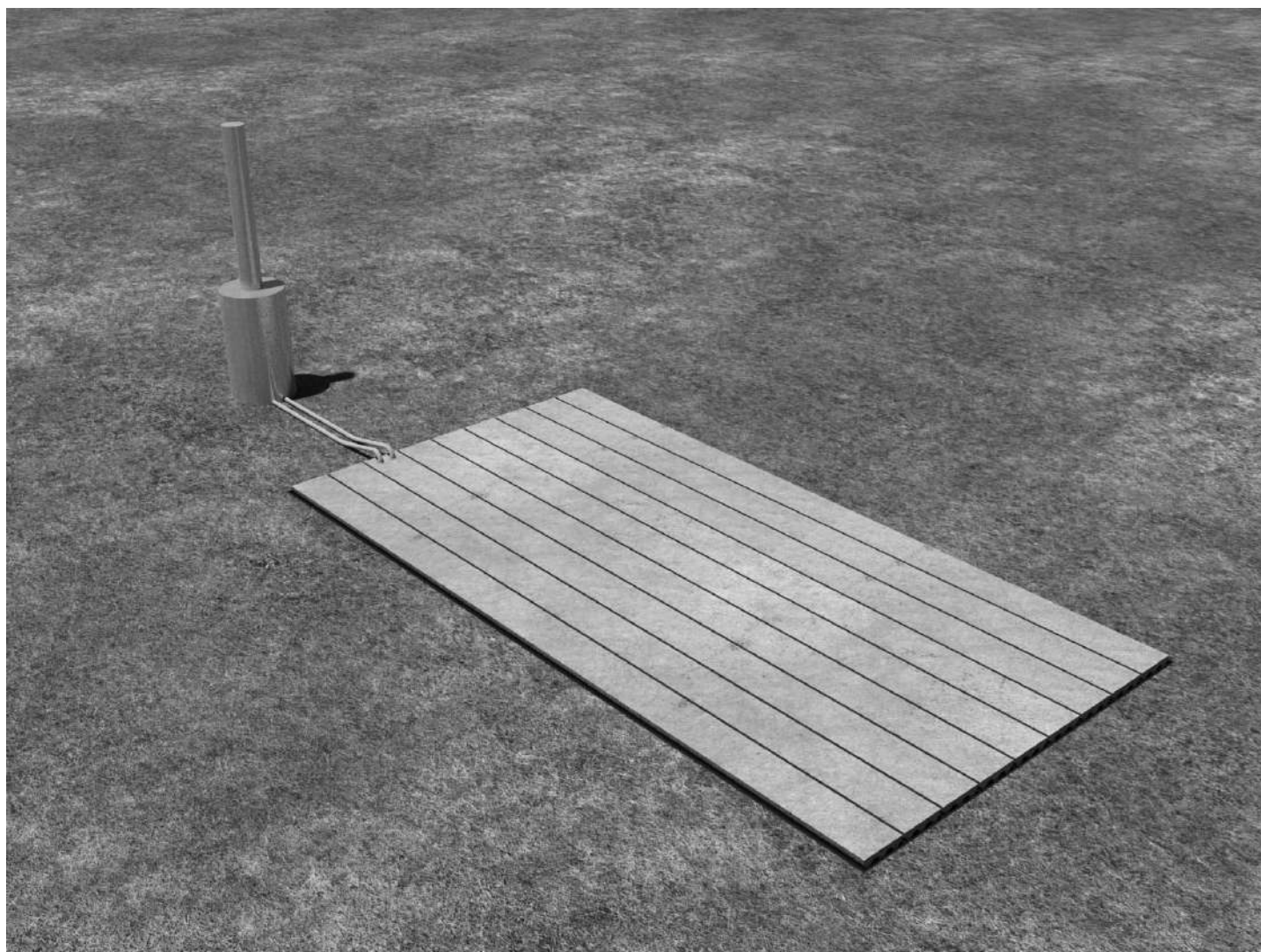
Steven Schenk, Schenk Hattori Architecture Atelier ism Petillon Ceuppens Architecten, school te Melle, 2017-2021

ORGANIZATION OF MEDIA
IMAGE/INFO GRID
THEME

Lars Fischer, scenografie voor Public, Private, Secret, International Center of Photography, New York (US), common room, 2016

Wim Goossens en Arnaud Hendrickx, Isopleth Kasteel van Horst, 2014, Benefit of doubt
*De warmtebron is geëvolueerd van vloer als warmtebron, naar warmtebron op de vloer tot
finaal naar vloer zonder warmtebron*

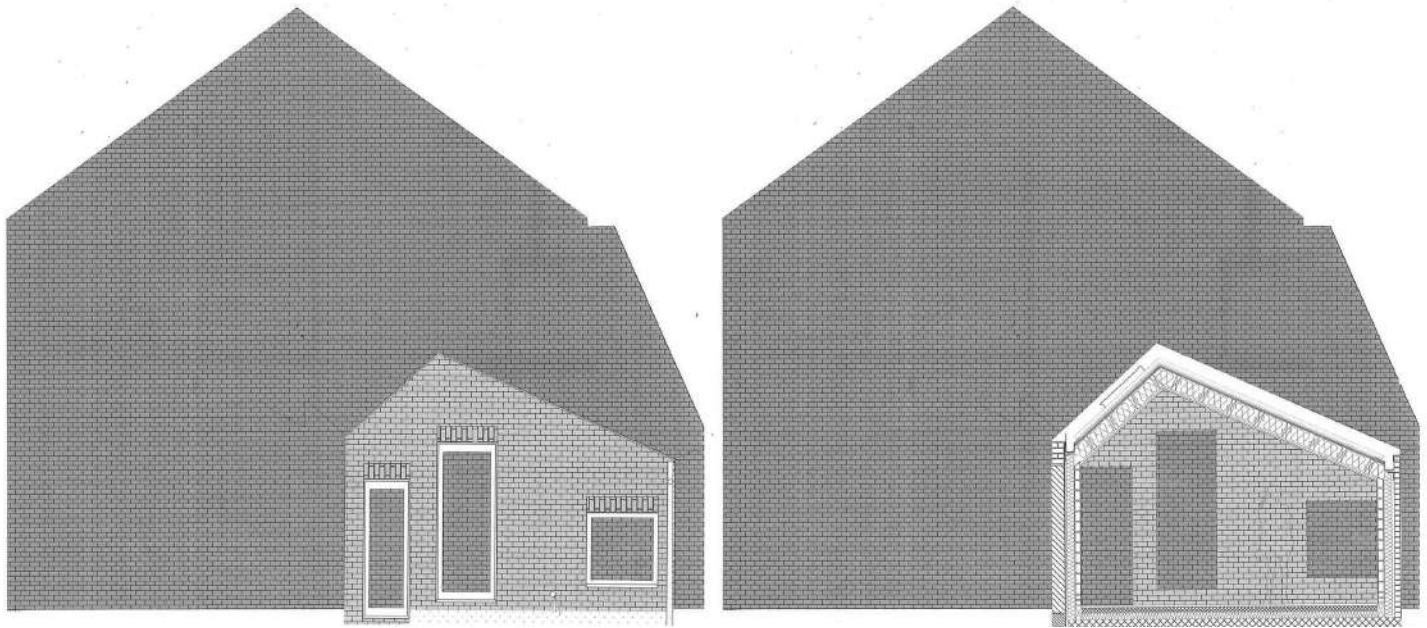
Wim Goossens en Arnaud Hendrickx, Isopleth Kasteel van Horst, 2014, foto Jeroen Verrecht

Christopher Paesbrughe, Collectief Noord, dierenasiel Lommel, 2018, foto Olmo Peeters

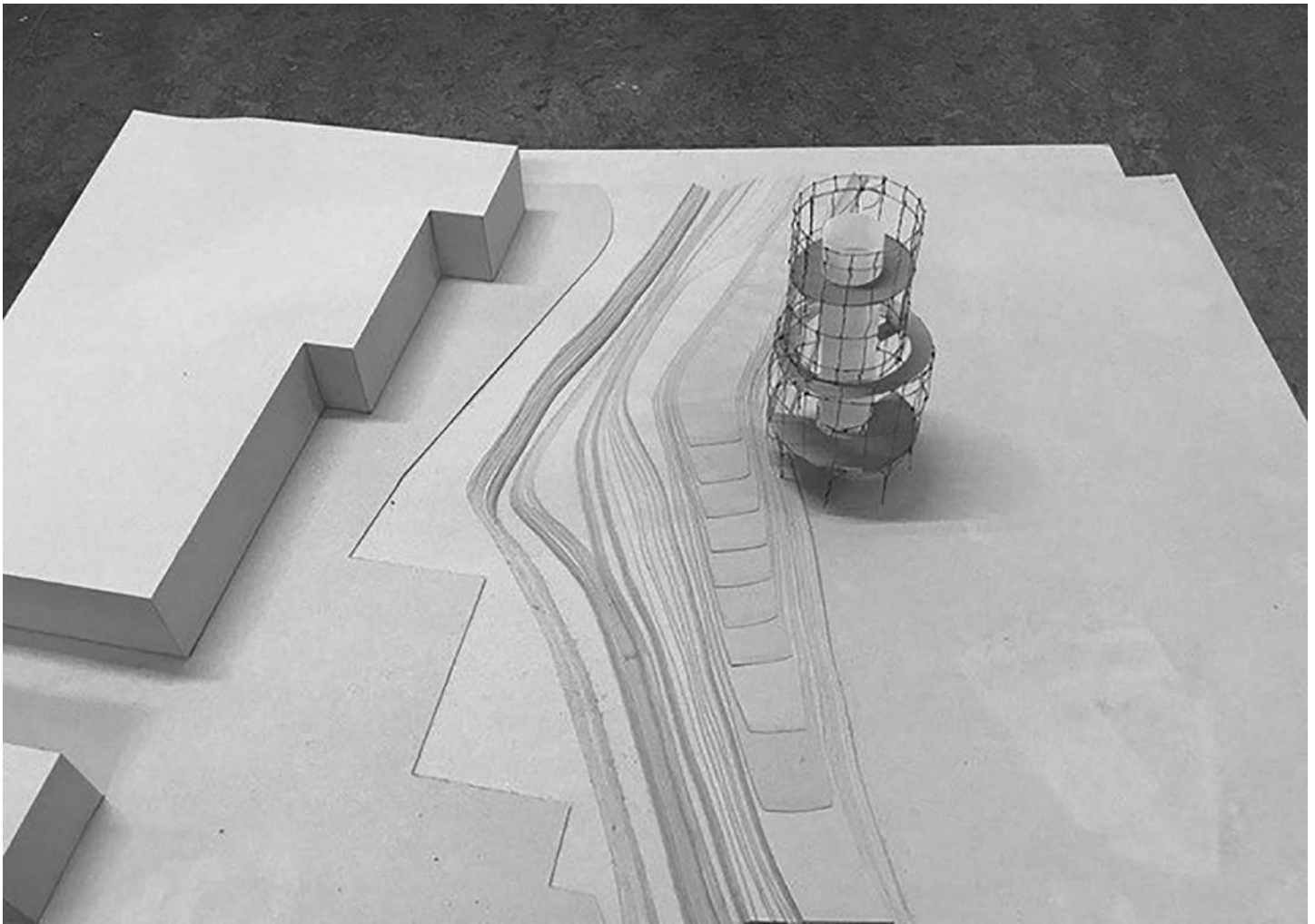

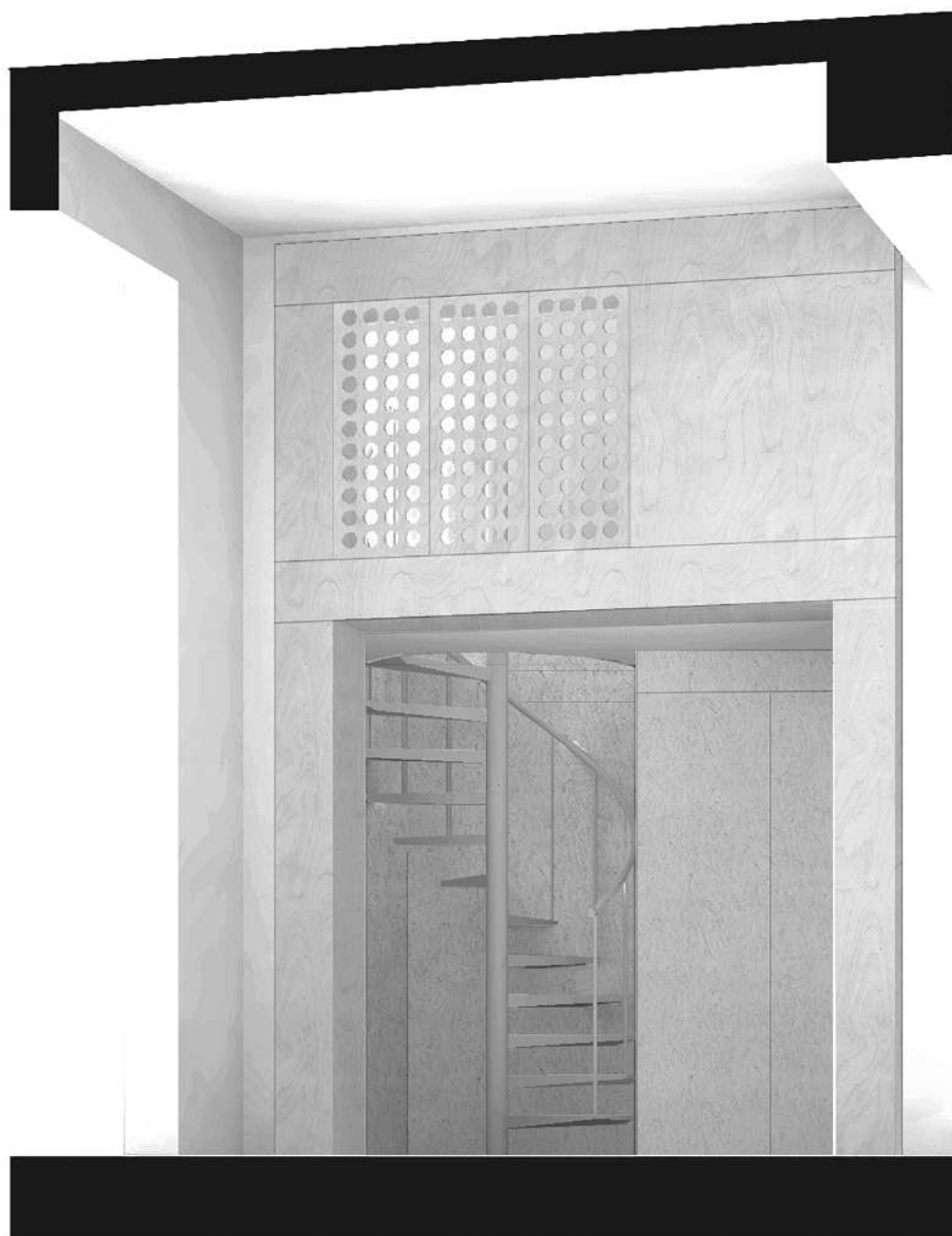

Sander Rutgers en Olivier Goethals, project polder, 2017

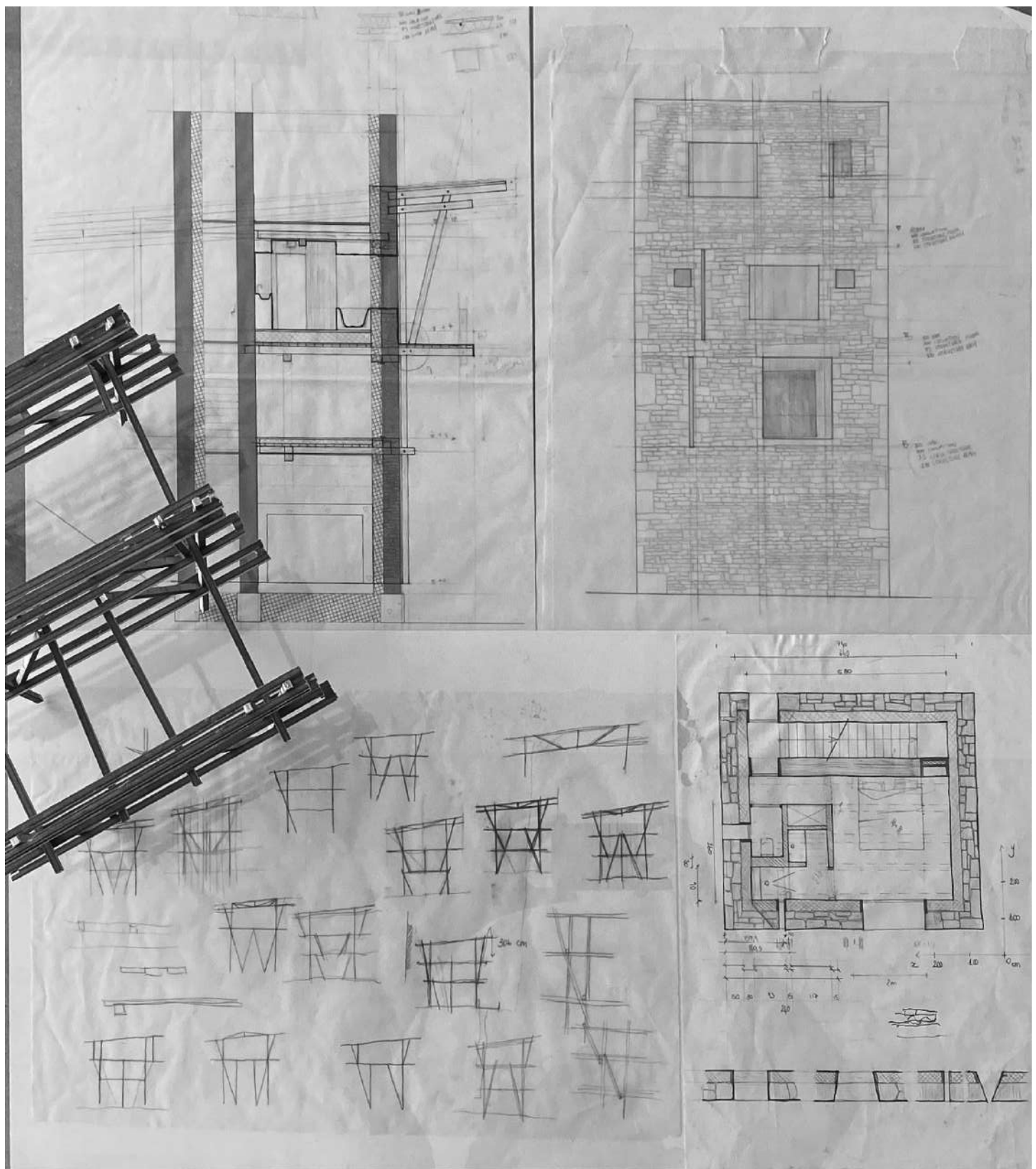

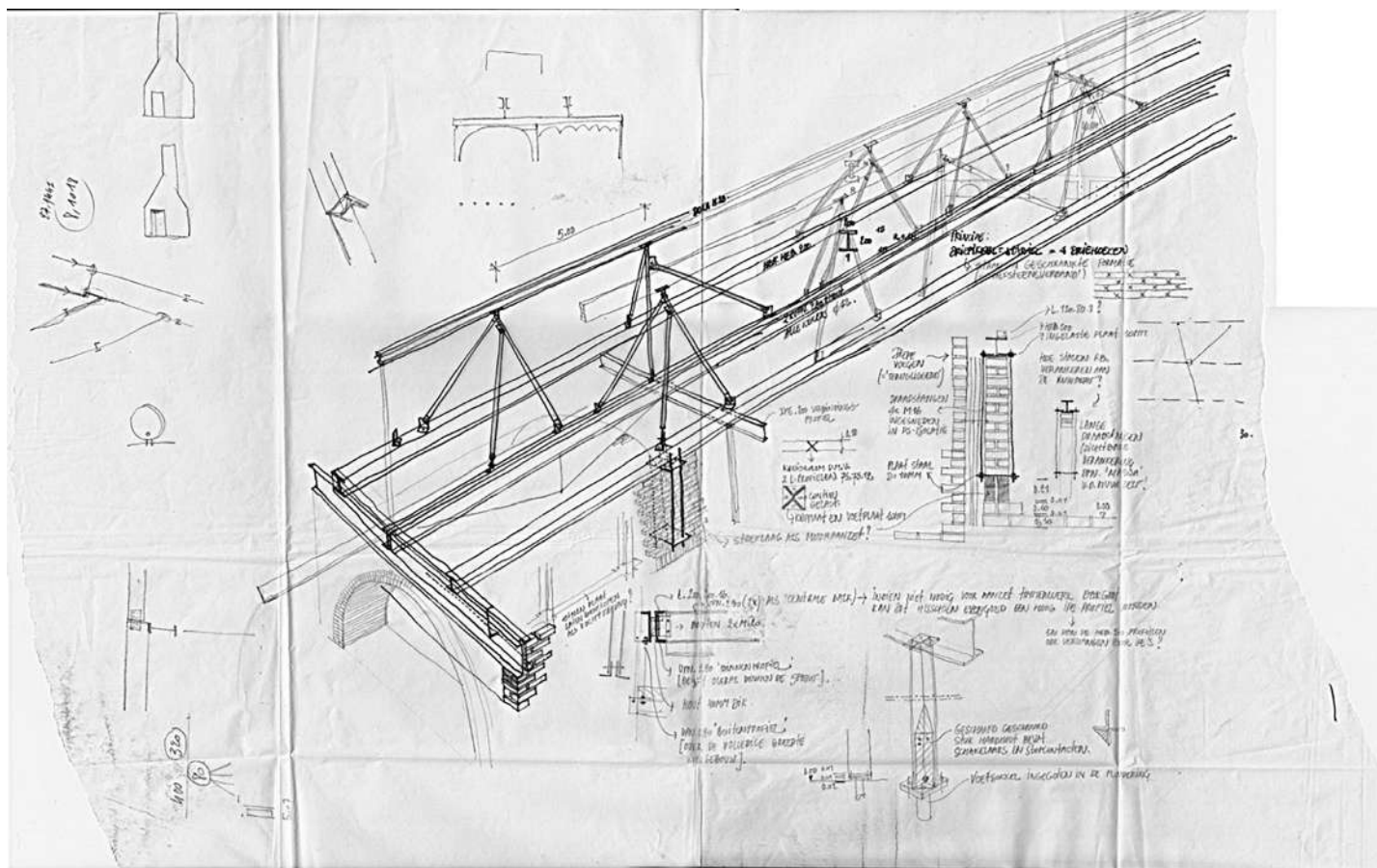

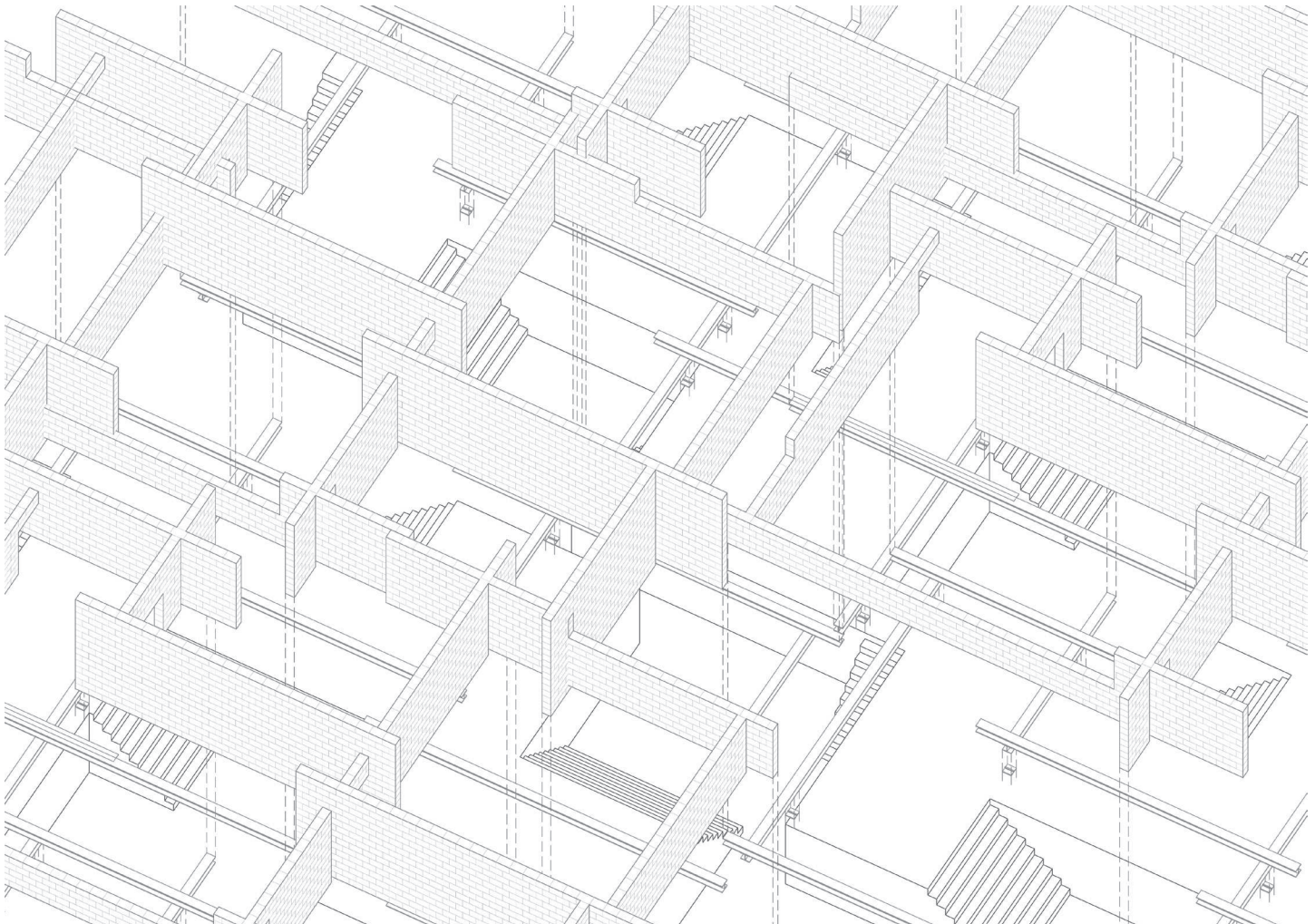
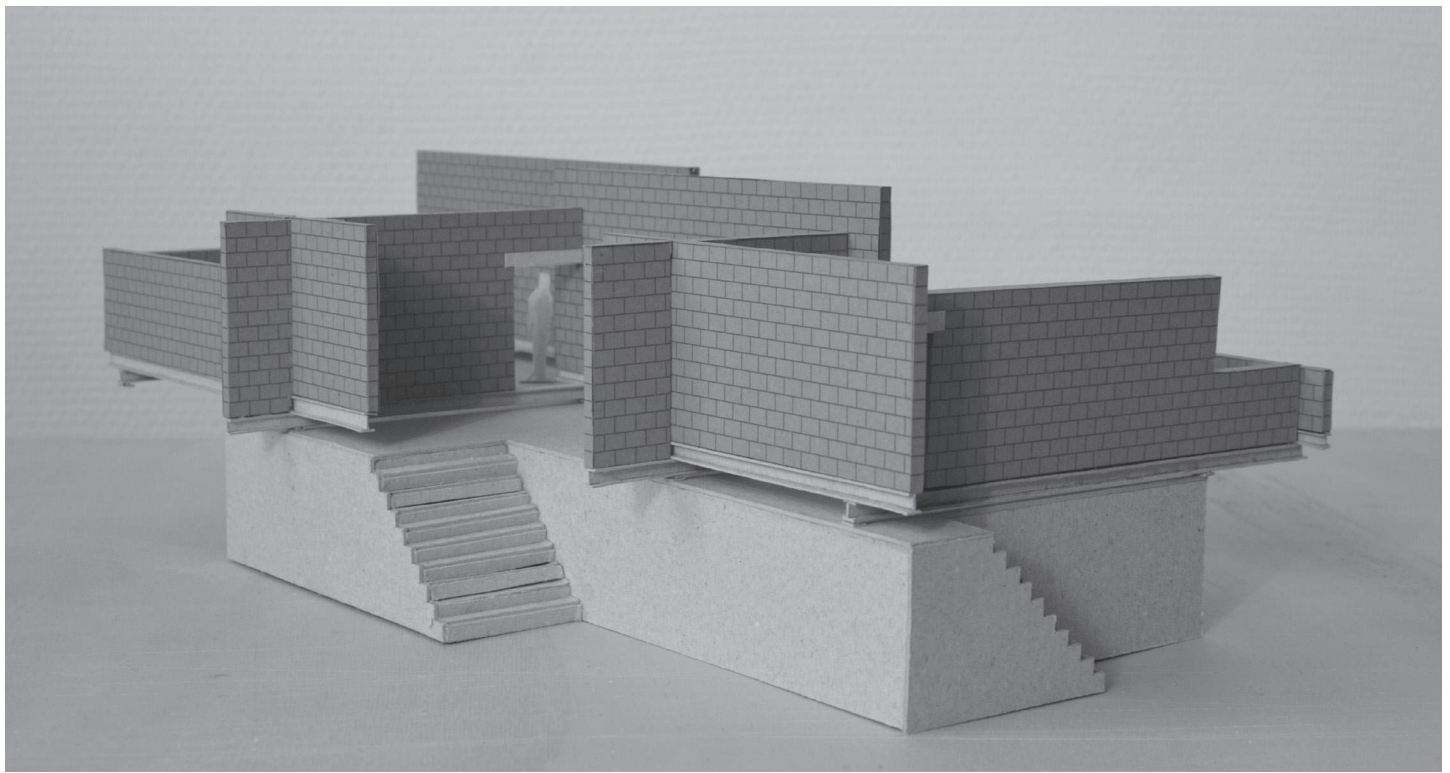

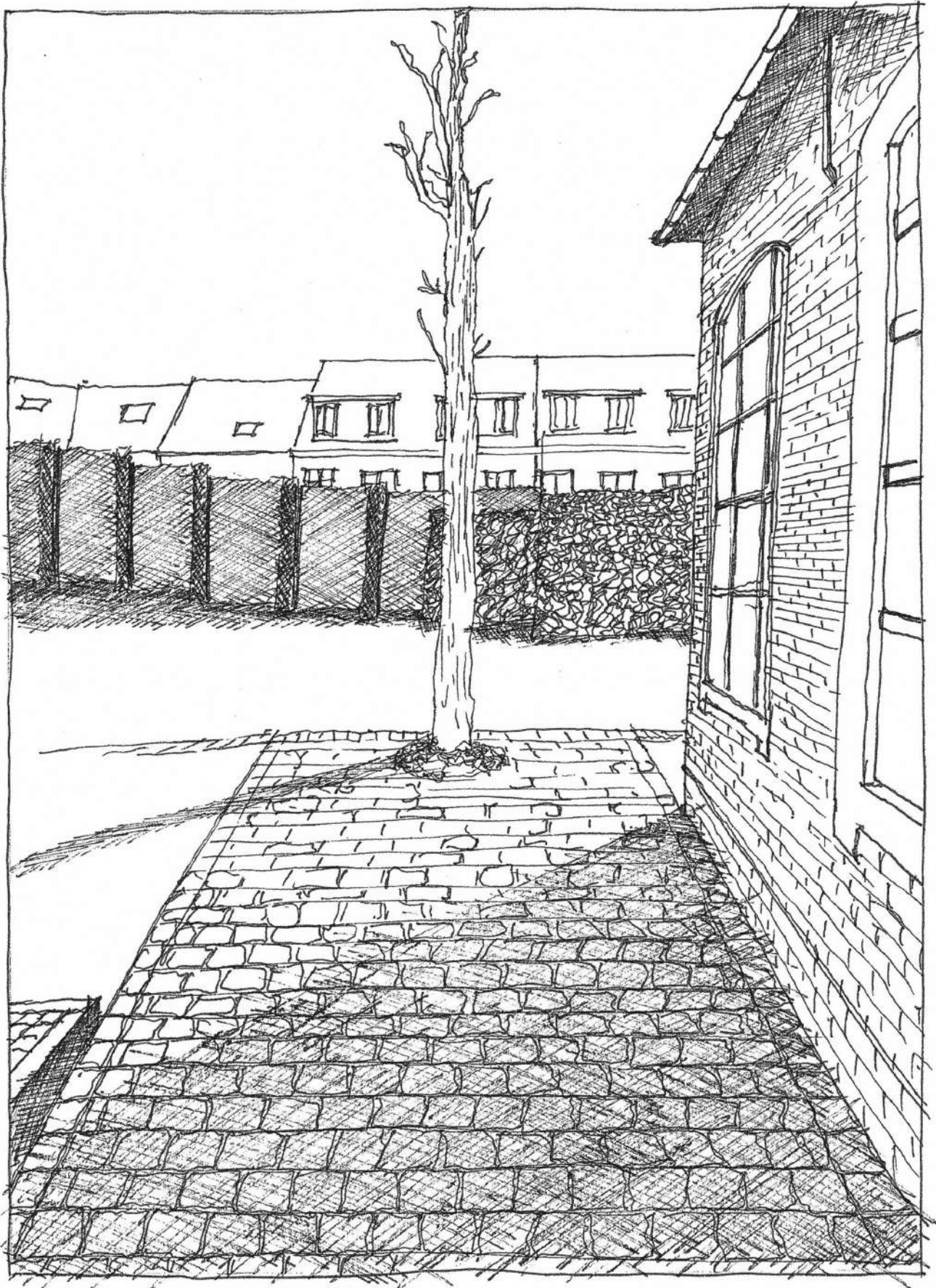

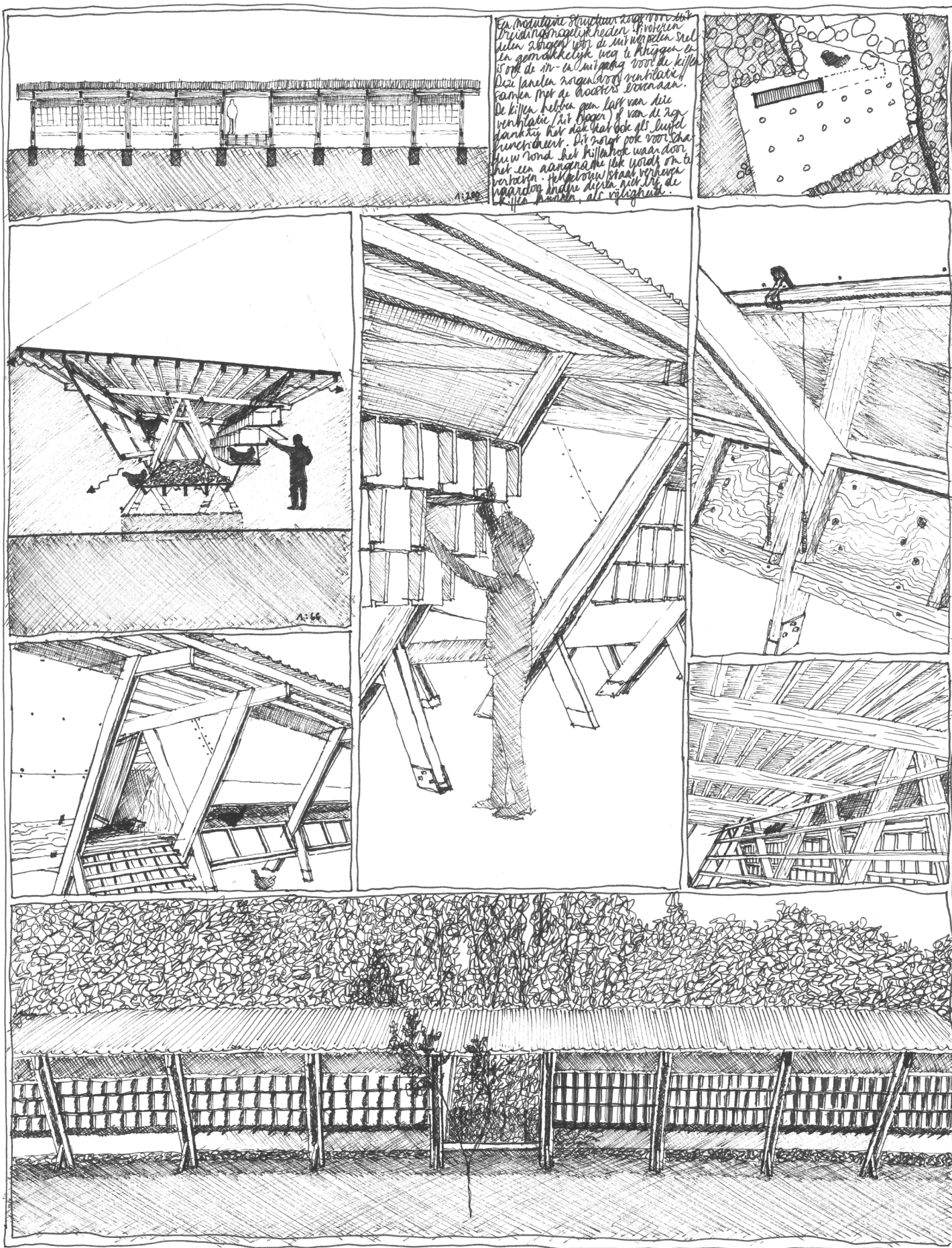
Wesley Degreeef, BC architects, woodstock, South of Belgium, 2019

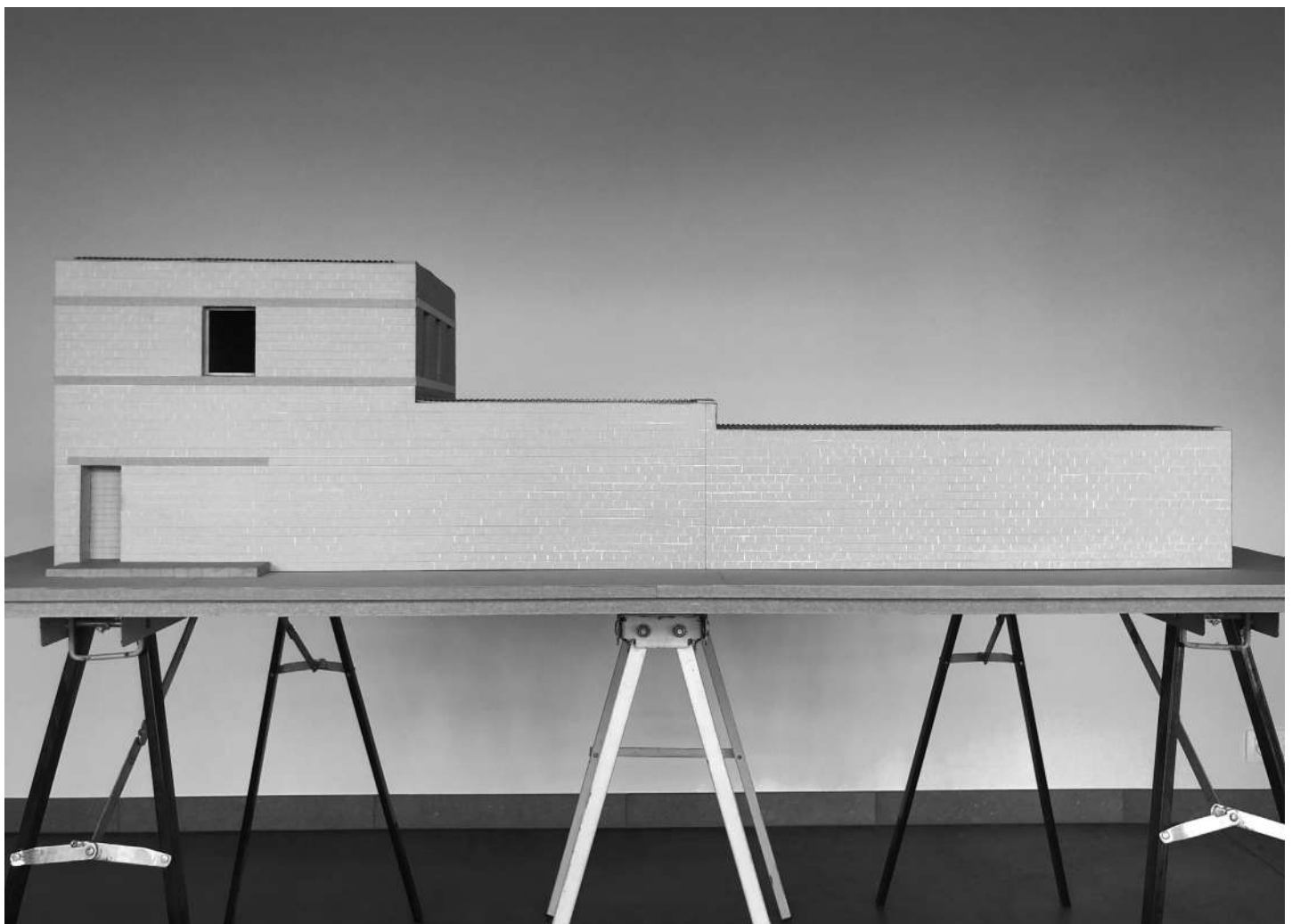
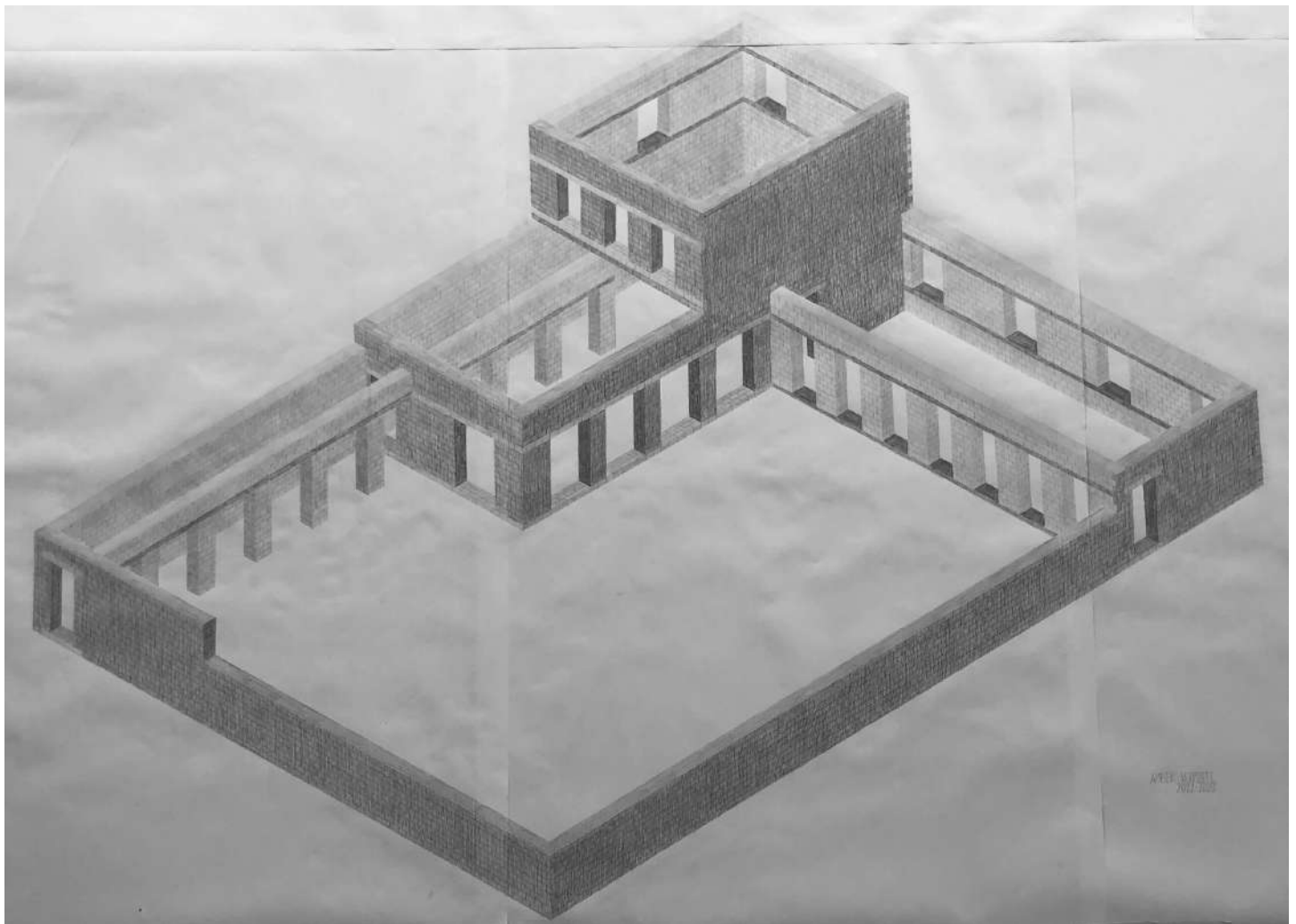

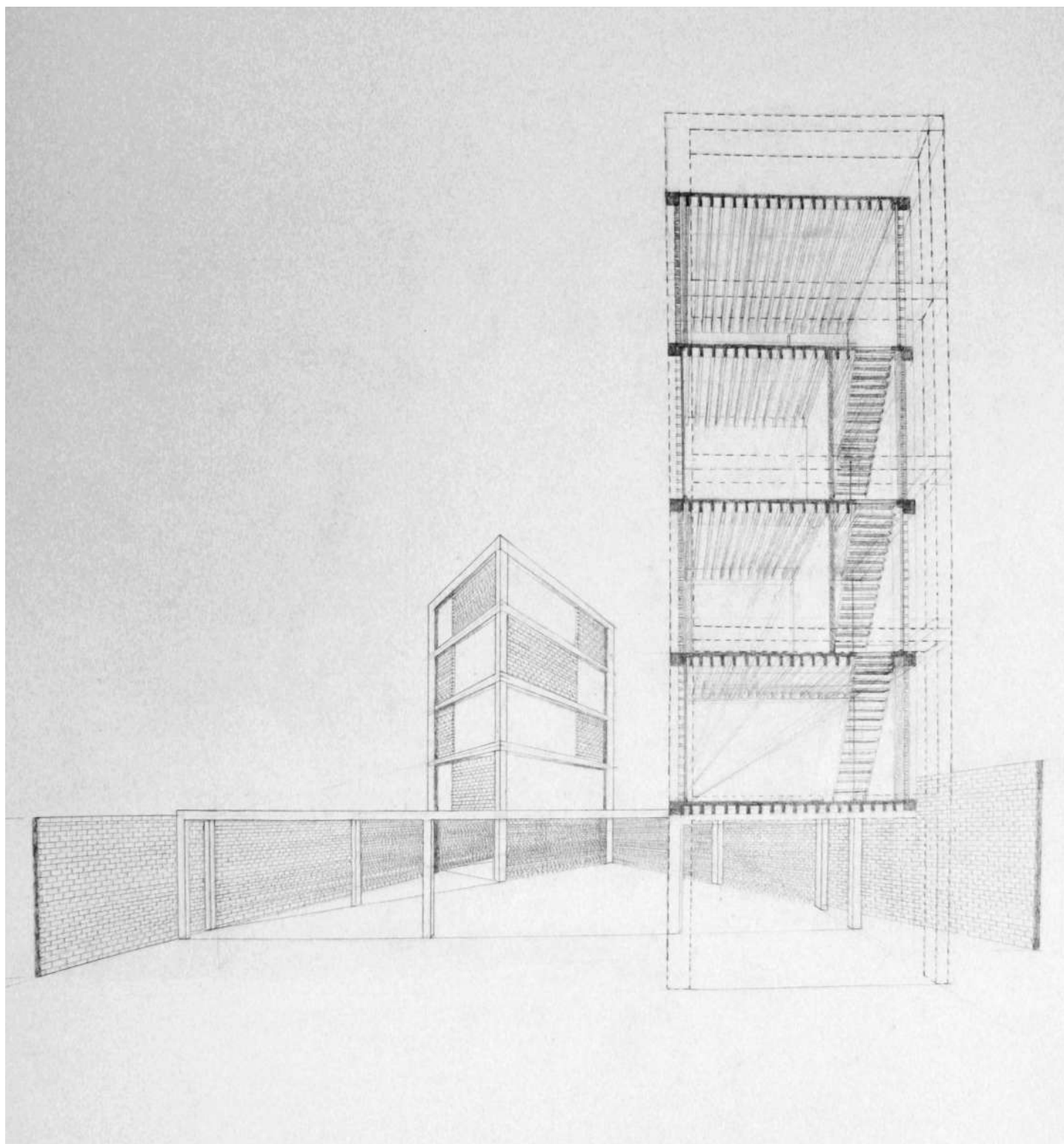

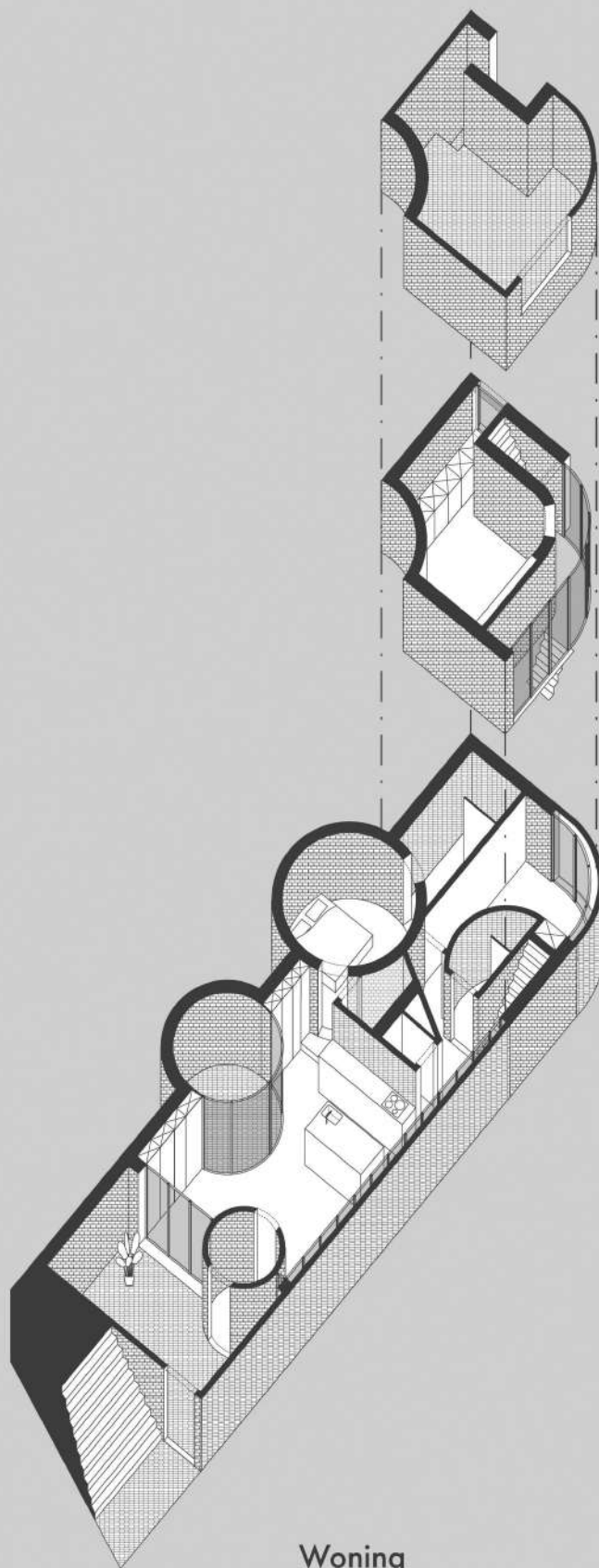

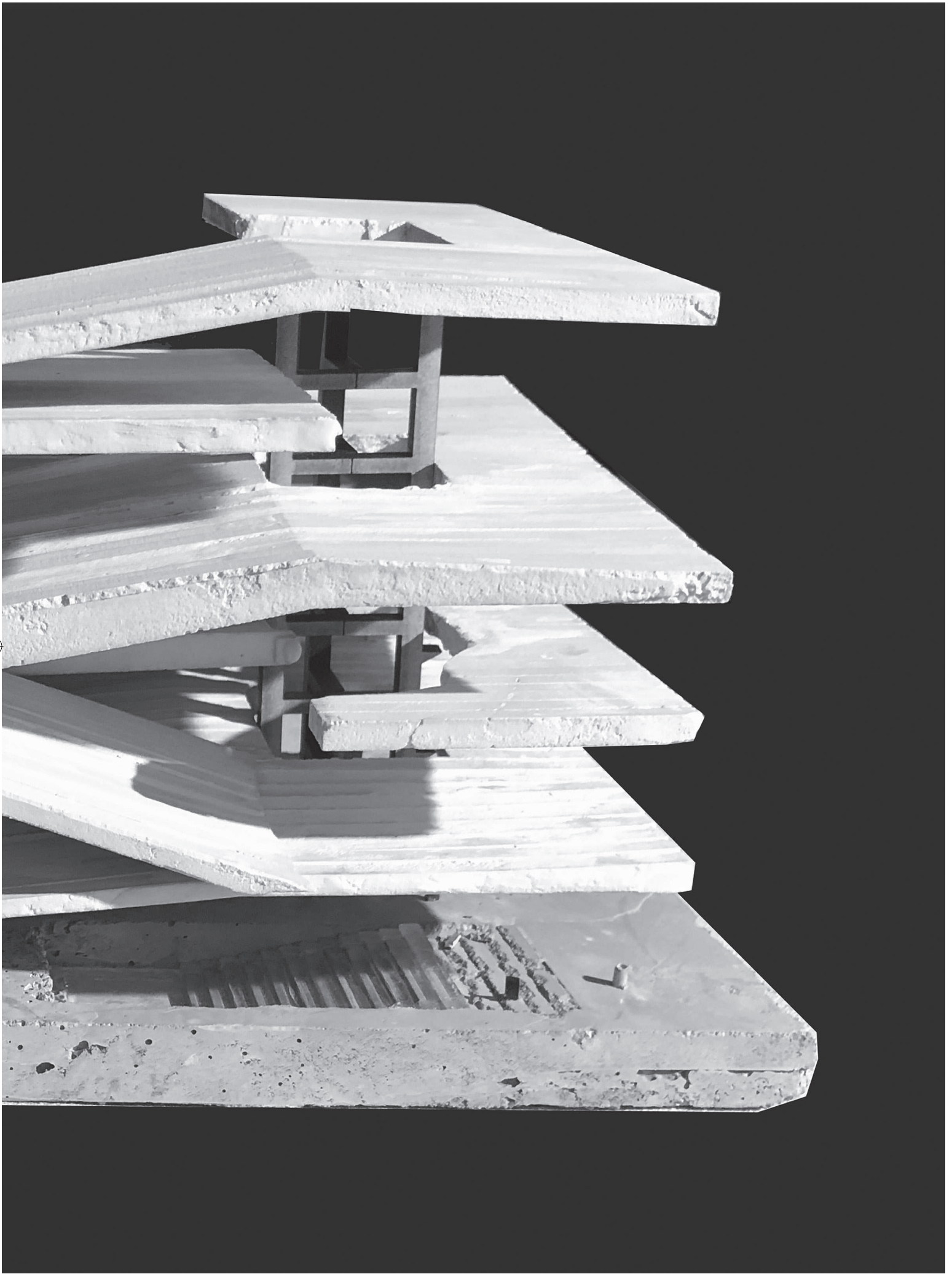
Amber Vermaete, Barg 45 Detail

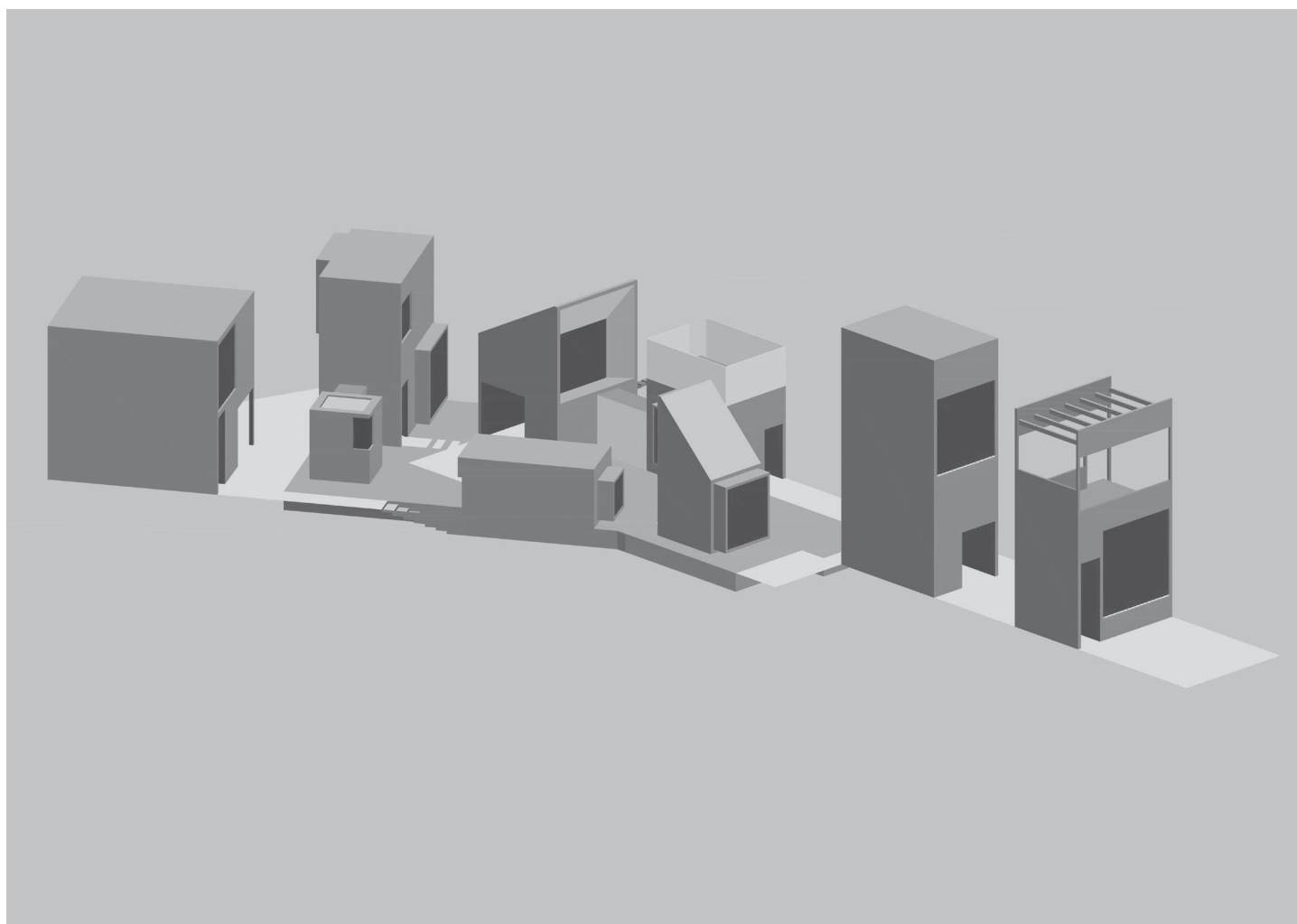
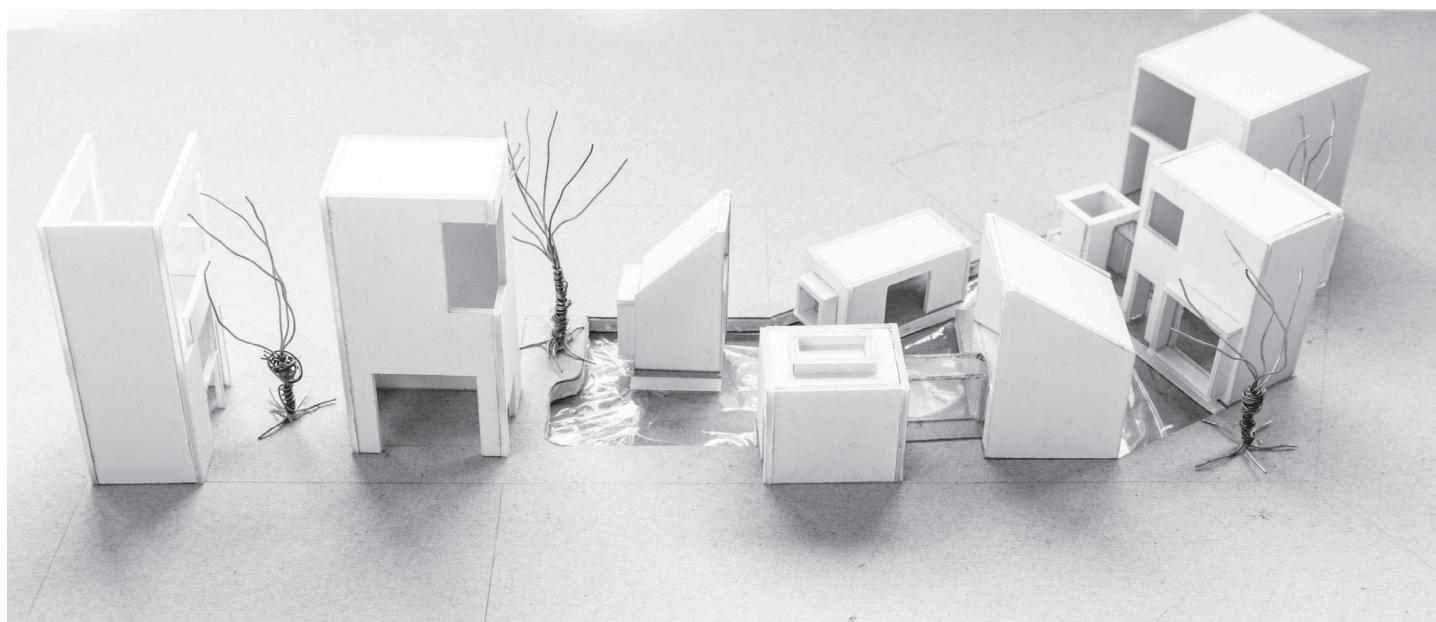

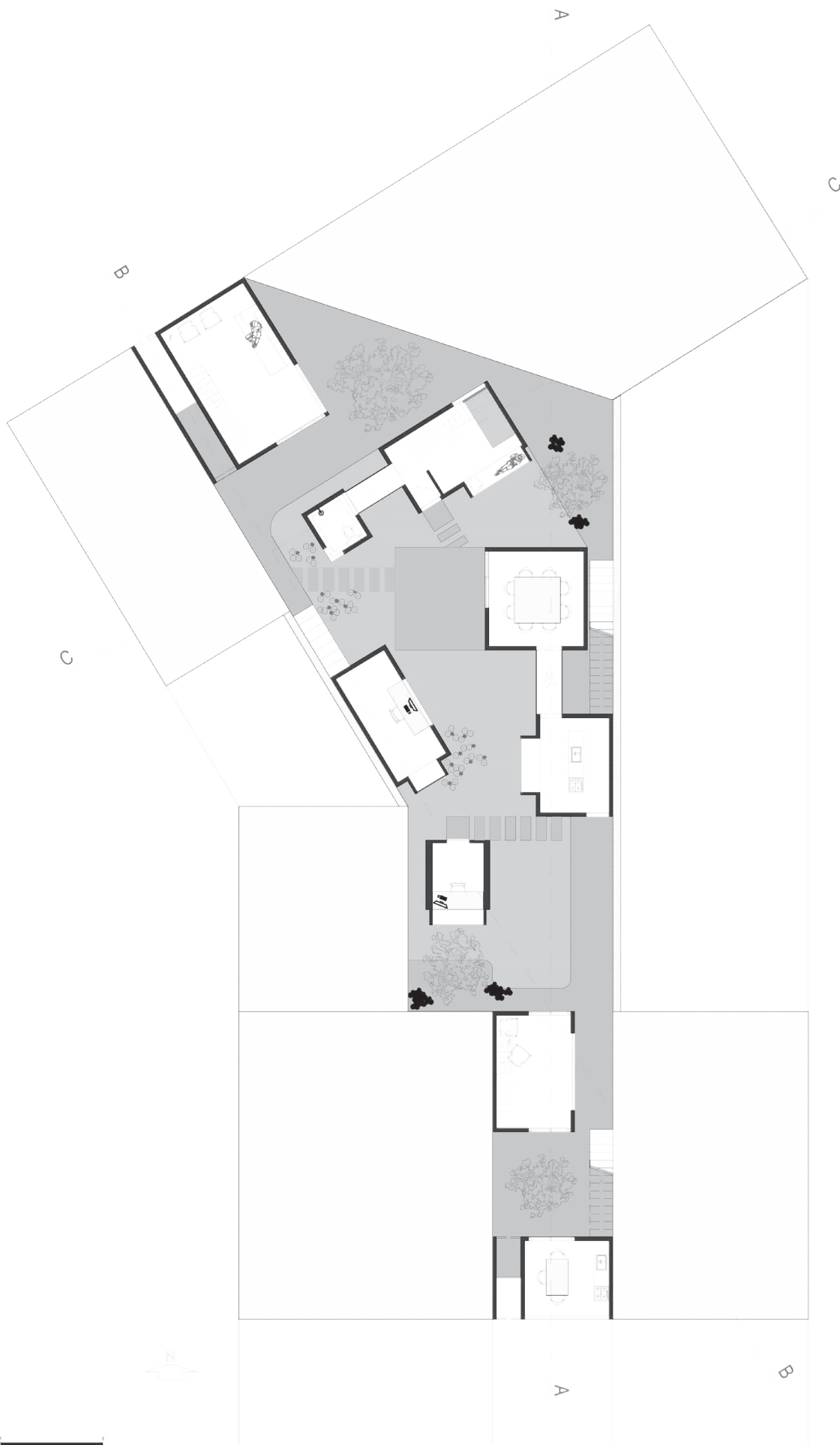

Woning
Axonometrie

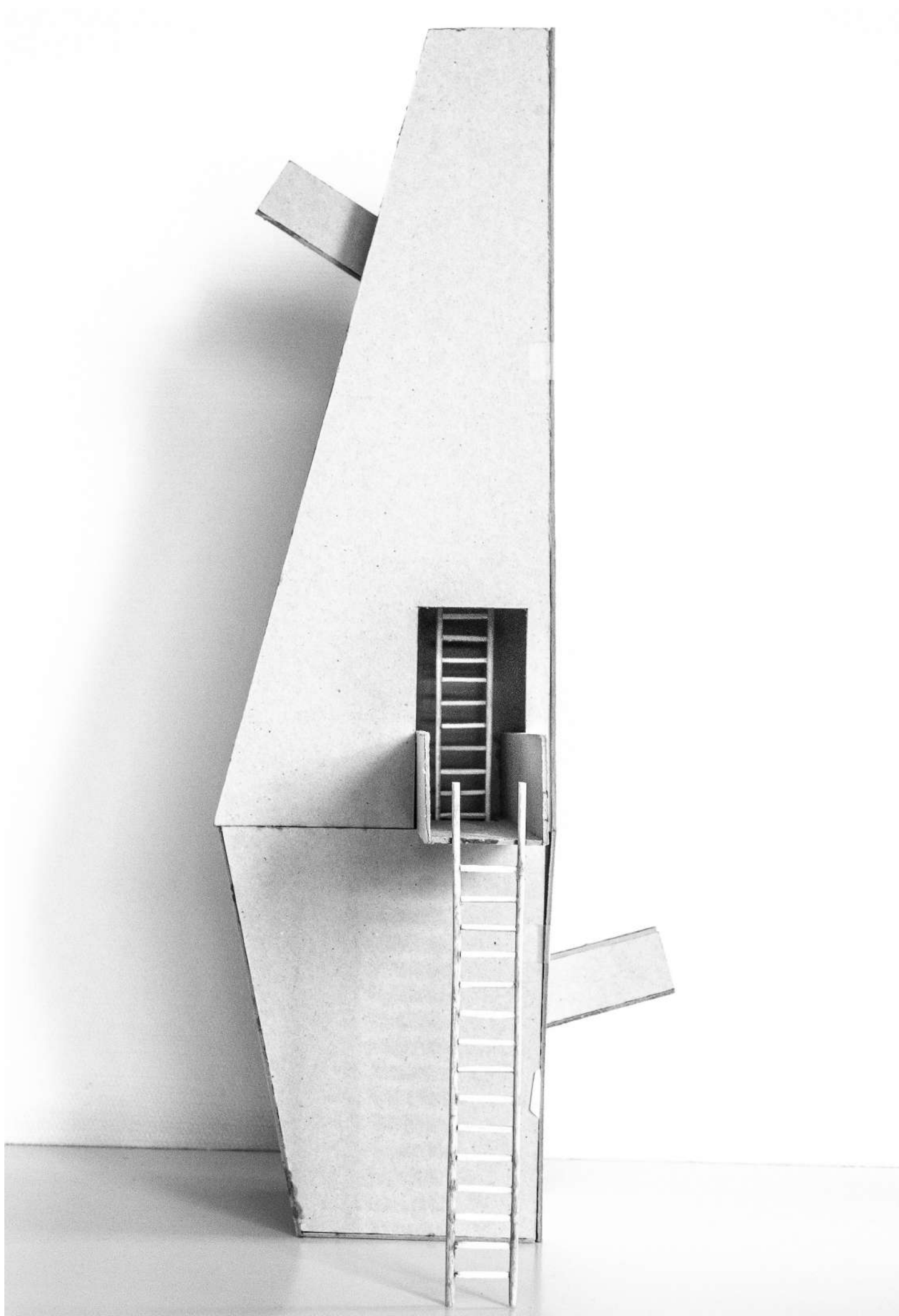

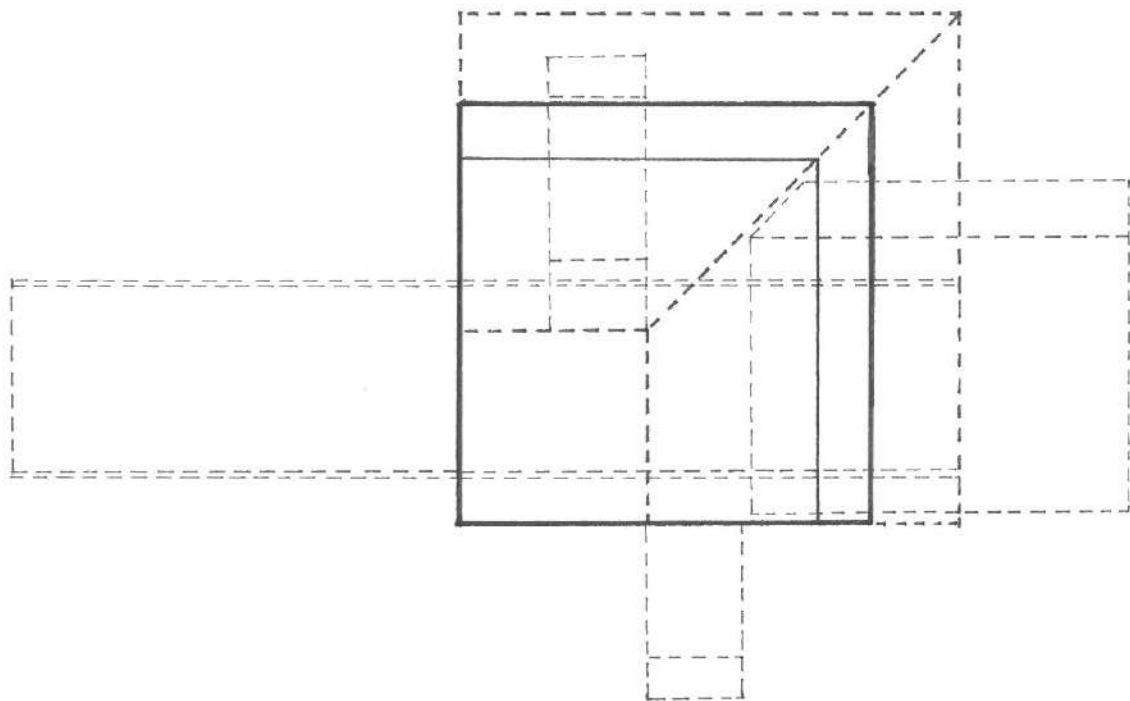
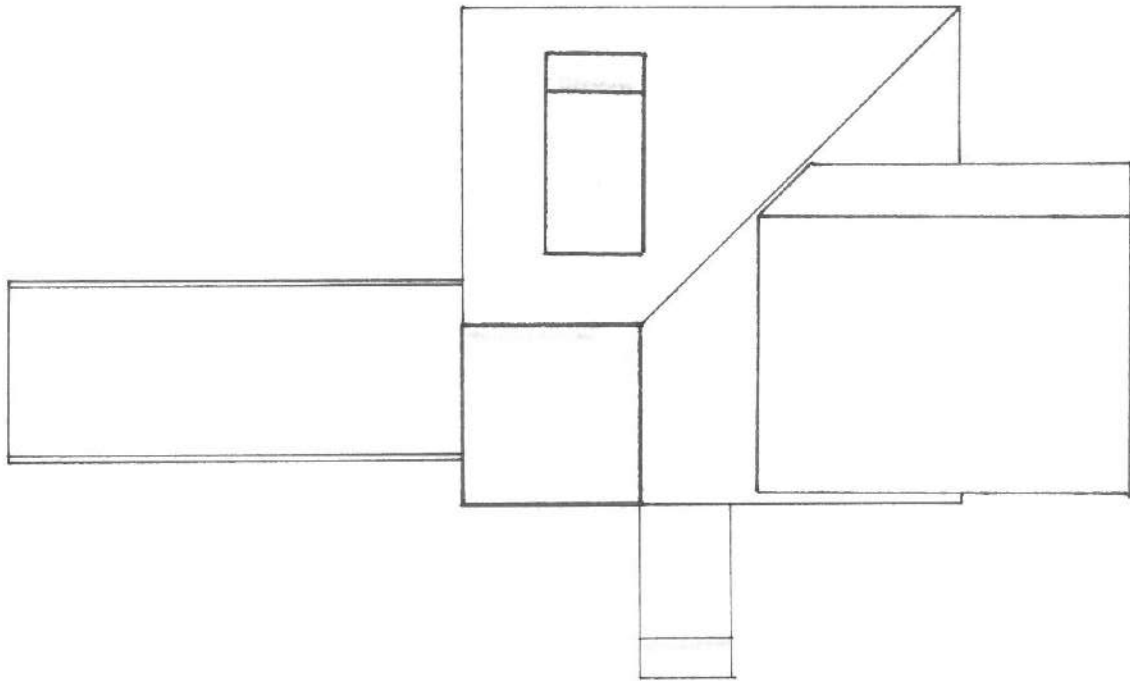

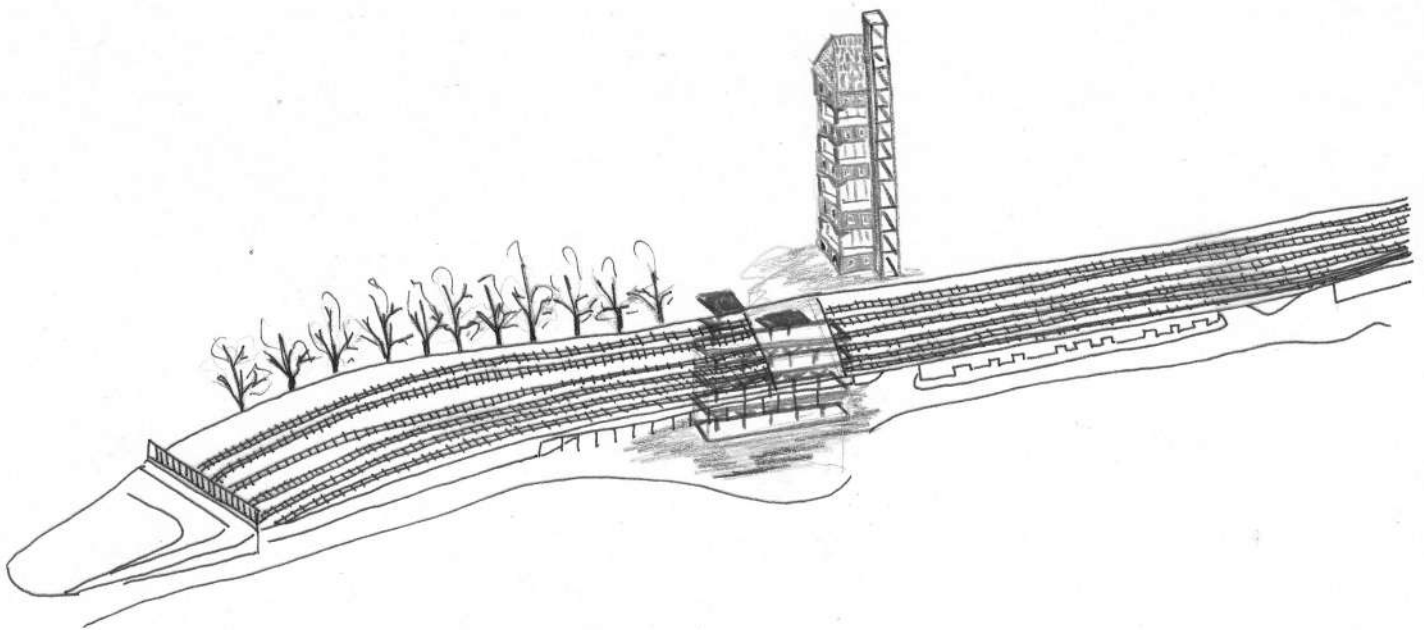
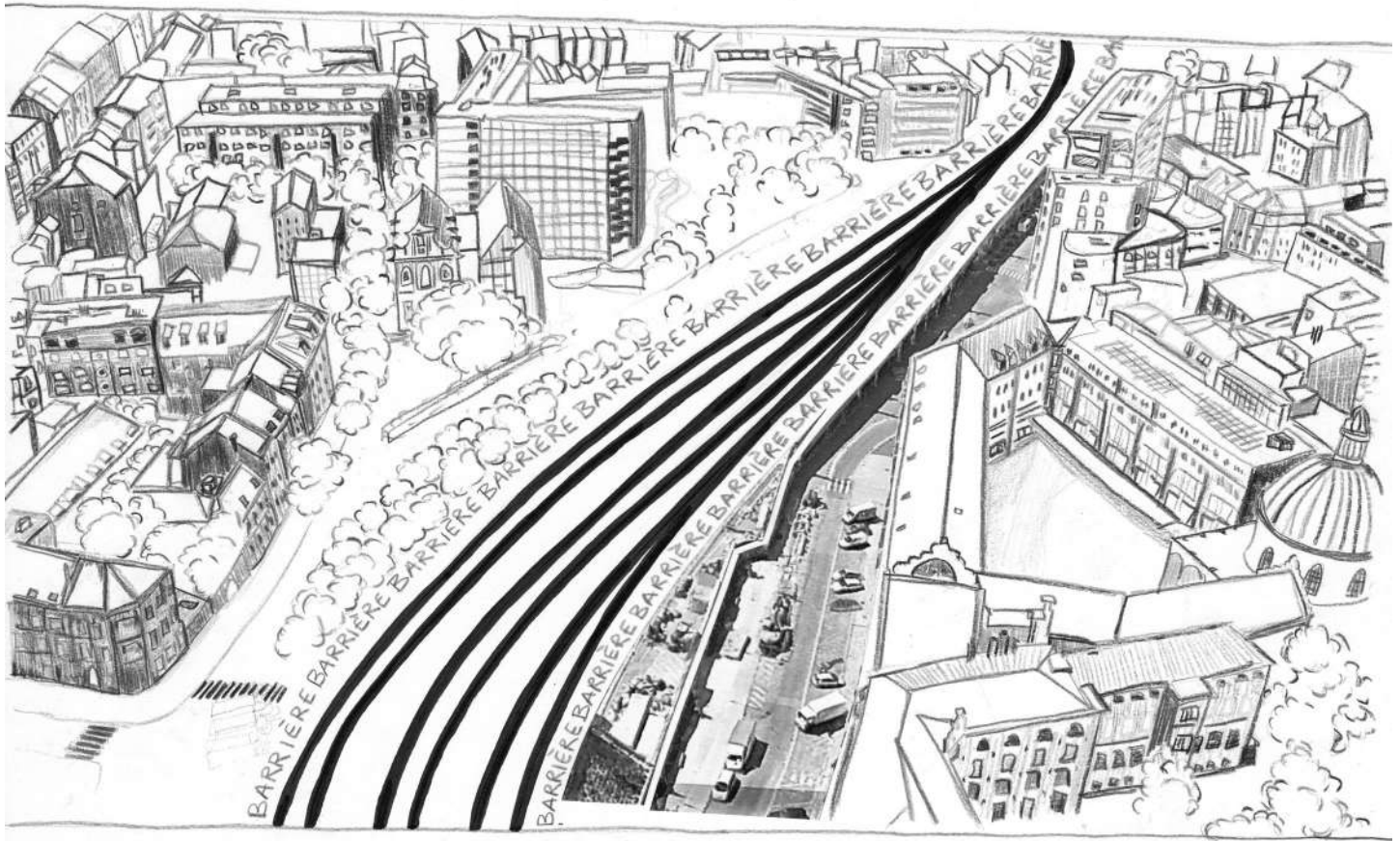
PLAN GELIJKVLOERS
Schaal 1/100

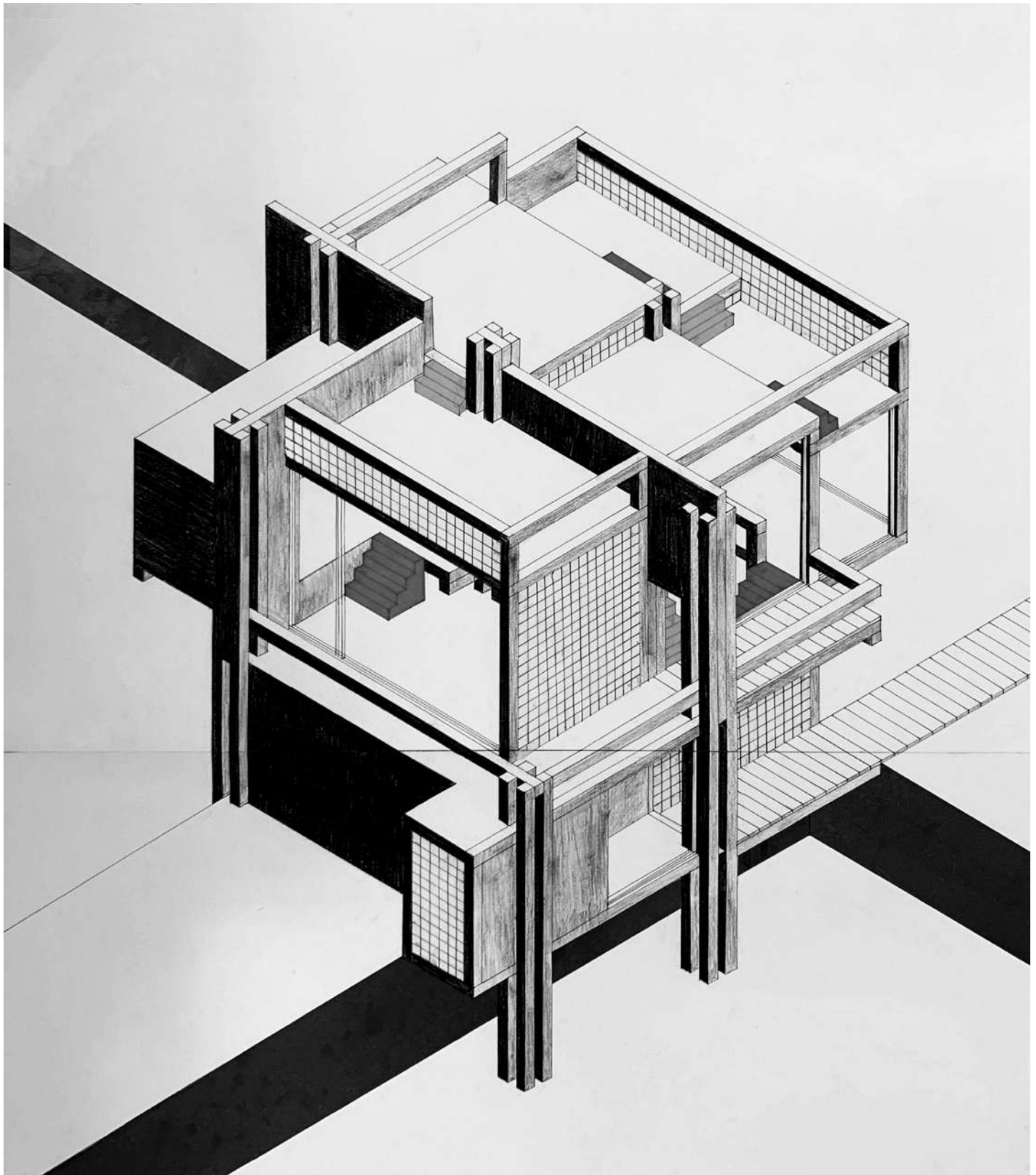

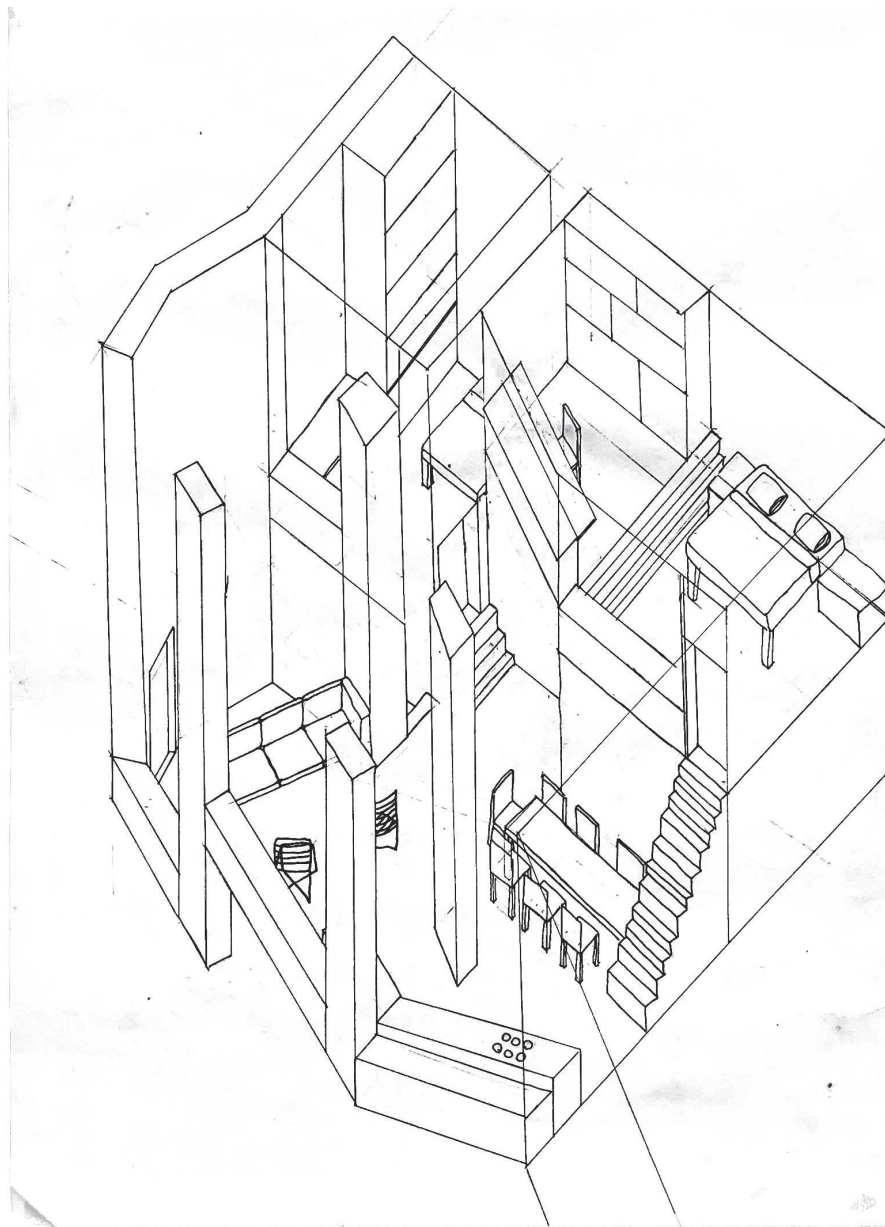
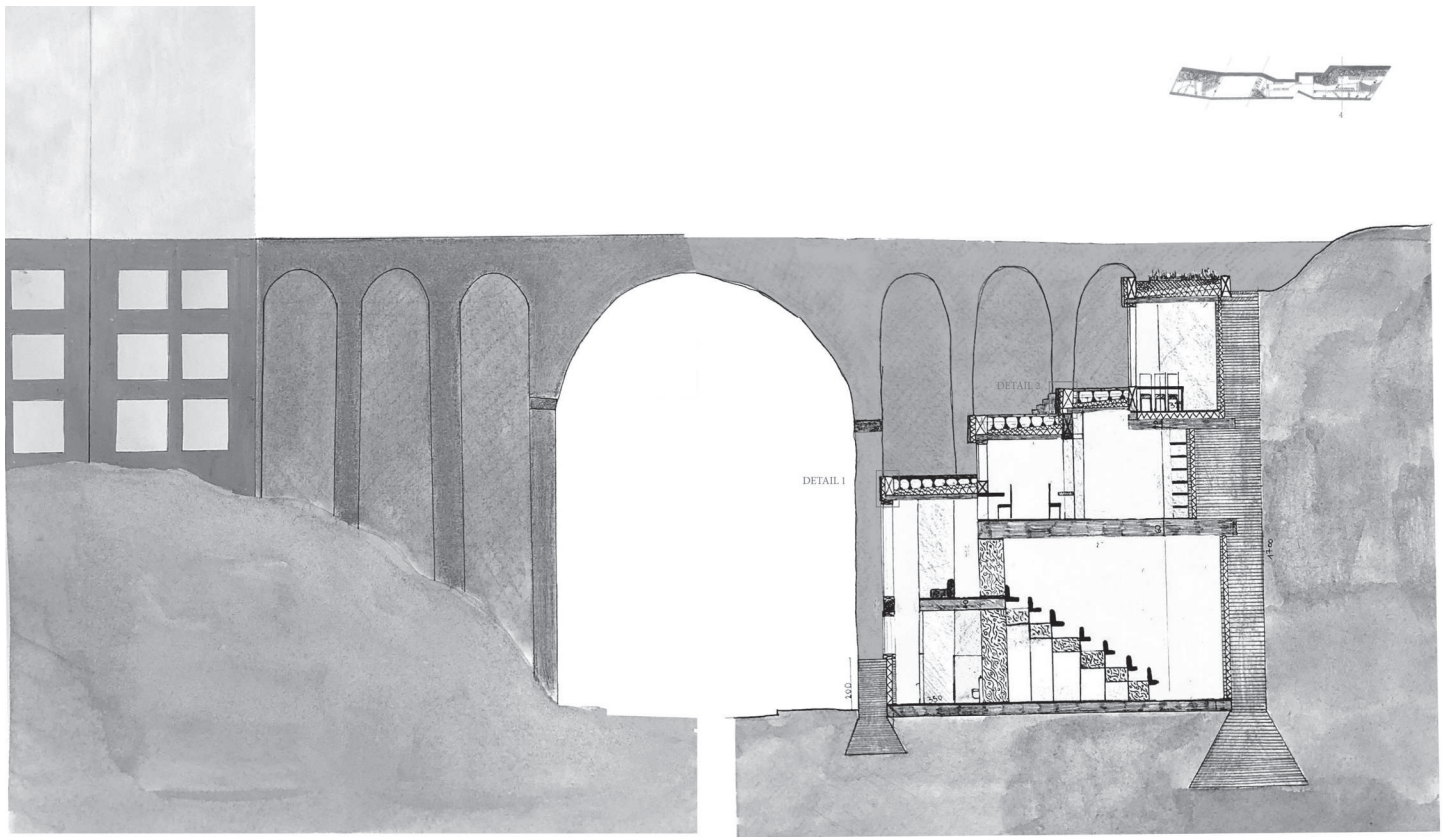

Ebbe Vandenberghe, Barg 16 Slaaptoren

DAAN VANBRABANT

Docent: Marius Vaneekhoutte
Barb 35 Landschap.Dorp

Architecturale zoektocht naar functies aan de hand van bestaande kleurelementen in het landschap. De kleurcode structureert de verschillende toegevoegde elementen.

Het ontwerp sluit harmonisch aan bij het ritme van het landschap. Ofwel wordt er gespiegeld, ofwel geroeerd en soms wordt er verlengd. Het is een soort kleurrijk manifest dat architectuur probeert te maken met een speelse en ludieke invalshoek.

EBBE VANDENBERGHE

Docent: Tobias Labarque
Barg 16 Slaaptoren

Deze slaaptoren ligt afgelegen op een berghelling en biedt bij het ontwakken een prachtig zicht over de stad Innsbruck.

Als centraal idee werkte ik rond het thema "wakker worden met licht". Zo evolueerde mijn ontwerp van een constructie met meerdere lichtkokers, naar een slaaptoren met twee functionele kokers en twee lichtkokers.

Eens in de slaaptoren kan men 's nachts genieten van de sterrenhemel en de verlichting van de stad, en 's ochtends wakker worden met het licht van de eerste zonnestralen.

EGON POLLERS,

VINCENT VANASSCHE,

JOB BORGONJON,

Docenten: Riet Eeckhout, Mira Sanders
Marg 34 Drawing Architecture II

Dear us, released from our bodily constraints, new frontiers await! Outposts mark our brave new steps into finding a ground. A place to land, a refuge, a shelter, a home to cool our minds, and stretch our limbs. We dig and cut, and finally, cold nights and hot days, until we become landscape. In these new extremes we find new stability, new horizons for new aspirations, in an endless holocene, revisited!

FLORE WAUTERS

Docenten: Steven Schenk, Caroline Voet
Marg 34 Structural Contingencies, Territory of Perception

Vanuit het idee dat fotografie in architectuur meer als doel dan als medium benaderd wordt, werd de foto in dit ontwerp zowel begin- als eindproduct. Ik zocht inspiratie uit analyse, interpretatie en transformatie van principes en foto's van bekende architectuurfotografen.

Er werd ingezet op de verschijning van de architectuur, namelijk het gebouw en zijn schaduw, met compositie en belichting als sleutelbegrippen. Als resultaat bekam ik een ochtend- en avondkappel, gelegen in een heuvellandschap. In het ontwerp stond de beeldvormingsvrijheid die foto's met zich meebrengen centraal en de bewustwording van de misleidende aard van fotografie.

JAN DUPON

Docent: Lars Fischer

Barb 36 Structuur als onderlegger

Huis voor twee personen met polyvalente ruimte.

Gelegen in Brussel boven de bestaande betonnen overspanning over de Zenne langs het kanaal. Toegang met lift van maaiveld naar vijftien meter hoger gelegen huiskamers.

Constructie volledig bestaand uit gewapend beton met ramen die van vloer tot plafond lopen om het zicht te vergroten.

Ruimtes 45 graden gedraaid ten opzichte van de Zenne om een verzicht te bieden naar het einde van het kanaal. Hoogte zorgt voor beter zicht en geen last van straatlawaai.

JONATHAN CLUDTS

Docenten: Arnaud Hendrickx, Wim Goossens

Marb 24 AVDAK

Open Oproep procedure voor een nieuw M HKA aan de Schelde.

Zoals een theatevormgever zich bezighoudt met de scenografie, ontwerpt een architect architectuur die een bepaald ster uitdient. Mijn opzet bestond erin een bezoeker aan het nieuwe M HKA onder te dompelen in een eigen, onafhankelijke wereld. Een plek waar men kunst tentoonstelt maar ze evengoed kan creëren. Een ruimte waar discussie, onderwijs, workshops, evenementen,... deel van uitmaken. Een plek waar ook de lees- en onderzoeksruimtes, het depot of de transportzone allen deel van uitmaken. Een museum zo ontworpen dat men in een vloeiende beweging doorheen al deze thema's reist en eindigt in een unieke totaalervaring.

JORA DECLERCK
Docenten: Nele Stragier, Christopher Peersbrughe

Marb 34 BRU-S-L-XL

Uitdagingen Zuidwijk.

Ik koos ervoor om op de voormalige postsortering en twee NMBS gebouwen te focussen. Perspective Brussels heeft voor deze gebouwen een richtschema opgesteld en hieruit bleek dat ze momenteel grotendeels voor kantoren bestemd worden.

Ik besloot om de volledige gelijkvloerse verdieping ter beschikking van de buurt te stellen.

In het postsorteringsgebouw is momenteel Communa met haar buurtproject gehuisvest. De oppervlakte die Communa momenteel ter beschikking heeft, wordt in mijn ontwerp uitgebreid naar twee verdiepingen en ten dienste van de buurt opengesteld.

MARIE NEVEJAN

Docenten: Steven Schenk, Caroline Voet
Marg 34 Structural Contingencies, Territory of Perception

"Experience as a composition"
De opdracht start vanuit een onderzoek naar de relatie tussen muziek en architectuur. Vanuit een theoretische analyse wordt de meerwaarde die muziek heeft, onderzocht om architectuur te maken. Het graaft terug naar de wortels van muziek, waarbij interpretatie en beleving centraal staan. Net zoals in de muziek elke letterlijke interpretatie uit de weg wordt gegaan, vraagt de beleving in de architectuur ook een imaginair structuur. Welke externe, niet-materiële eigenschappen brengen deze kwaliteiten naar boven en spreken tot de imaginair verbeelding? Welke zaken veranderen de ruimte, zonder dat je er van binnenuit vat op hebt?

Dit project koppelt het ontwerp los van de gebouwde architectuur, aangezien het ontwerp geen vaste variabele is. De externe factoren zijn namelijk de variabele ontwerpers van het project. Ze vormen een imaginair kader dat samen met de variabele grond het ontwerp tot stand brengt. De architect distilleert zich als ontwerper, maar creëert enkel een draagvlak zodat de bezoeker zich bewust wordt van deze externe factoren.

MAXIM LANNAUX

Docenten: Hugo Vanneste, Tom Broekaert, Laura Muijldermans
Barg 55 MAY YOU LIVE IN INTERESTING TIMES

Ontwerp met als doel kunst te tonen van een specifieke kunstenaar. In mijn geval Rachel Whiteread. Ik vertaalde dit naar een scenografie in een ondergrondse parking. Met het idee in het achterhoofd om huiselijke herkenbare accenten te ontwerpen, zoals de detaillering van de vloer, chambarrans en het meubilair naar gordijn, wordt de leegte van de ruimte op ruimtelijk afgebeeld. Op deze manier breng ik het huiselijke of alledaagse als een herkenbaar gegeven in deze bevreemdende betonnen context.

Hierbij is een residentieplek ontwikkeld (wonen/werken/tentoonstellen/discussieren/...) voor het tijdelijk verblijf van een kunstenaar.

NICOLAS DE WISPELAERE

Docenten: Daan De Volder, Joris Van Reusel, Pascal François
Barg 55 Why Aalst?

De Keizershallen in Aalst is een zwakke schakel in het stadsweefsel: betonvliakte, omgeven door tuinnuren en garageboxen. Ons atelier bedacht in groep een aantal masterplannen waaronder een nieuwe evenementenhal voor Aalst. De evenementenhal krijgt de naam Basilica, verwijzend naar het gebouwtype dat een sleutelrol speelde in het publieke leven in het oude Rome en later als model diende voor de kerkbouw. Net als de originele Basilica is flexibiliteit de grondwaarde van het gebouw, om een diverse invulling te garanderen. Het voorziet in een ruime hal zonder kolommen of draagmuren. Het dak laat met zijn verschillende hoogtes daglicht binnen. Ornamenten en decoraties ontbreken. De structurele elementen, nutsleidingen, apparaten, trappen en liften geven het gebouw zijn karakter.

De Basilica wil zo geen uitspraak doen over de aard van de evenementen die er plaatsvinden.

Basilica zoekt een evenwicht tussen het monumentale en het alledaagse.

RENAUD MOOYAERT

Docent: Sander Rutgers
Barg 65 Bachelorproef, Wonen is theater maken...

De opdracht behelst het ontwerpen van een kleinschalig theater voor 80 bezoekers. Dit met bijhorende fietssentalling, foyer, Adolf Loos Café en backstage. Wonen is theater maken, wat is dit voor jou? Wat is het om Protagonist en Antagonist te zijn? Dit was de rode lijn doorheen mijn ontwerpproces. Het theater als een sequentiële ervaring of opeenvolging van scènes. Deze dompelt de bezoeker onder in de ervaring van beide identiteiten, Prota- en Antagonist.

Het ontwerp is een totaalervaring die reeds begint in de steeg richting het gebouw. In een sequentie van onsceneringen komt de bezoeker dieper en dieper in het gebouw, met op diverse punten het gevoel dat opspeelt of men nu in de front-of backstage is beland.

Op enkele punten kijkt men terug naar waar men zelf voordien was, wat de vraag doet reizen welke rol men speelt in het verhaal.

STIJN JALON

Docent: Rosie van der Schans
Barg 36 Suburbane infra-structuur

Een rijkhuisje in Rozebeke en een verouderde sluis in Wielsbeke botsen. Ze worden beiden op verschillende manieren vernipt, geabstraheerd, vervormd, ontdeed en samengevoegd. De sluis wordt herleid tot de 3 constructieve lagen waaruit zij is opgebouwd: betonnen sokkels, met daarop stalen I-profielen die grote afstanden overbruggen, met daarop bakstenen wanden. Deze lagen worden weergegeven door respectievelijk blauw, groen en rood. Het huis wordt herleid tot basisvormen zoals driehoeken en rechthoeken, die vervolgens worden gemet op de I-profielen om binnenruimtes te vormen. Het resultaat is een paviljoen bestaande uit kamers en suggesties van kamers die zweven boven het maaiveld op een betonnen podium.

In dit ontwerp staan de abstracte beelden—die ontstonden uit de grafische interpretatie en mengeling van het huis en de sluis—centraal.

AMBER VERMAETE

Docent: Sarah Poot
Barg 45 Detail!

Voor de opdracht 'Detail' werd Huis Naalden van Dom Hans van der Laan in groep onder de loep genomen. In beweging twee brandde de woning af en ontwierpen we individueel in eerste instantie de verdieping van de ruimtelijk fragment, in tweede instantie een nieuwe woning voortkomend uit dat fragment.

Dit helemaal volgens de principes van Dom Hans van der Laan, maar wel met een eigen toevoeging, een eigen ontwerp. Bij het ontwerpen van het fragment maakte ik de combinatie van betonsteen en snelbouwstenen van hetzelfde formaat. Ik speelde onder andere met de kenmerkende lateien.

Ruimtelijk gezien waren de dubbele hoogte en de erg gesloten trap het meest boeiend aan mijn fragment. Bij de overstap naar de woning nam ik deze kenmerken van het fragment over. Bij het binnenkomen in de woning bots je op een erg gesloten trap die naar een mezzanine leidt. Wat verder is de ruimte dubbel hoog en ontstaat er boeiende doorzichten.

ARNE ZENNER

Docent: Sarah Poot
Barg 45 Detail!

De ontwerpdracht startte bij het maken van een maquette en tekening in groep op 1/20 van een bestaande woning, dit als inspiratie voor het ontwerp. De woning die wij toegewezen kregen was woning Naalden van Dom Hans van der Laan.

Mijn fragment en ontwerp van een woning zijn geïnspireerd op de sobere eenvoud en het gebruik van licht in van der Laan zijn ontwerpen. Ik werkte met zenitaal licht waardoor de sacraliteit en soberheid van architectuur versterkt wordt. Een ander aspect dat zowel in mijn fragment als in mijn woning terugkomt is de zoektocht naar boeiende ruimtelijkheid door te werken met hoogte- en breedte verhoudingen.

BRAM DE GIETER

Docenten: Sander Rutgers, Hugo Vanneste, Tom Broekaert
Barg 65 Bachelorproef, Wonen is theater maken...

De site is een zeer gesloten, naar binnen gekeerde plek. Daarom is het ontwerp juist zeer open, toegankelijk en uitnodigend.

Het volledige programma bevindt zich onder één dak waardoor er interessante interacties ontstaan tussen verschillende functies, privé en publiek, binnen en buiten, bezoeker en actueel...

De vorm van het dak is enerzijds afgeleid uit de aanwezige schuine perceelsgrenzen. Anderzijds helt het richting de Schelde waardoor het regenwater direct kan afvloeien. De helling van het dak zorgt voor verschillende soorten ruimtes: meer intieme of meer open ruimtes.

Het ontwerp is meer dan enkel een theater, daarom is er een centrale, omsloten ontmoetingsplek voorzien. De centrale ligging zorgt voor contact met de omgeving, de Schelde, het jaagpad, het theater, de acteurs en het café. Tijdens een theatervoorstelling functioneert deze plek als foyer. De conciërgewoning is het hoogst gelegen, het alziend oog van de site.

CAMILA FALLON

Docent: Mira De Winne
Barg 26 Courtyard

De twee families acht personen ontmoeten elkaar in de afwisseling tussen privé en collectief. Een bestaande context, leegte omgeven door bakstenen muren, waarin het collectief wonen zich naadloos aansluit. De uitgepuurde eenvoud van het ontwerp ligt in lijn met de anonimiteit van de omringende muren. Twee torens vormen de familiale privé-delen, de sokkel fungeert als collectieve leefruimte. De inplanting creëert een verscheidenheid aan patio's, waarvan je collectief of in alle intimiteit kan genieten.

Een sterk aanwezige structuur bepaalt de circulatie op het gelijkvloers. Van sokkel naar patio, van patio naar toren, van privé naar collectief.

Het ruwe betonnen kader van de torens loopt als een web rond hun geglaazuurde bakstenen opvallingen. De structuur niet verbergen, maar in de architectuur verwerken. Eenvoud is het boegbeeld van dit ontwerp. Een plan dat zich doorheen de verdiepingen herhaalt. Een plan, berekend als een verstelbare verdieping, met trap, gang en één of twee kamers.

Afwisseling, eenvoud, aanpassing.

CÉLINE WYFFELS

Docenten: Riet Eeckhout, Mira Sanders
Marg 24 Drawing Architecture I

Het doel van de opdracht is om aan de hand van tekeningen nieuwe informatie te produceren.

Om 'het tekenen' te gebruiken als een onderzoekstechniek.

De Muiden te Gent werd als site opgeleed en aan de hand van foto's werd het onderzoek gestart om anders naar de site te kijken. Door elementen uit de site te extraheren en deze aan de hand van een collage-techniek—die vergeken wordt door een geschreven programma in processing—ontstaan er oneindig veel collages.

Ik liet het beeld draaien tot ik een interessante positie vond. Het beeld een tweede maal extraheren, roteren en uiteindelijk vertalen van 2D na 3D.

Er gaat een nieuwe wereld voor ons open, klaar om ontdekt te worden.

DAAN VANBRABANT

Docent: Marc Macken

Barb 45 hoog

Het is een architectuur die het ideologisch juist afschudt aan de hand van de

homo ludens. Constant laat me de complexiteit omarmen en tracht de zuivere creativiteit te benaderen. Los van tijdelijke concepten wordt er met basiselementen gezocht naar heterogene ruimtes. De architect vervult de rol van Walter Benjamins flâneur, het is een bevraging van de samenleving met een nodige bevestiging van de huidige neoliberale waarden. De circulatie symboliseert het zoeken naar een achronische incarnatie van Baudelaire's ideaal. Hier en daar wordt de weg onderbroken door een Brechtiaans element die de structuur zichtbaar maakt voor de toeschouwer. De ruimte manifesteert zich als een grote speeltuin zonder dogmatische grenzen.

EBBE VANDENBERGHE

Docent: Wim Oers

Barg 26 Courtyard, geschakeld wonen

Boketto House is een klein eiland in de stad waar sereniteit en rust alom aanwezig zijn en water een centrale rol krijgt. Negen cubicles vormen een geheel rond een courtyard en zijn verbonden door water. Er wonen en werken twee gezinnen met elk twee kinderen.

Thuiswerkers, verlaten hun huis maar blijven toch thuis vermits ze een beweging van binnen naar buiten maken. Ze werken thuis zonder thuis te zijn. Dat geldt trouwens ook voor de andere bewoners die van binnen naar buiten lopen en toch thuis blijven. Bezoekers en bewoners komen binnen in een cubicle met mini keuken. Het geeft meteen een huiselijk gevoel. De jongeren hebben hier een ruimte om met vrienden door te brengen naast hun slaap-cubicle. Vervolgens is er een cubicle met ruime leefruimte en bibliotheek op de verdieping.

De keuken heeft op de verdieping een kruidenterras, de eetkamer een aangrenzende terras.

Ben je binnen, of ben je buiten, je bent overal thuis.

JUSTINE VANDEVYVERE

Docent: Frederiek Ampe
Barg 65 Bachelorproef, Wonen is theater maken...

Tuin - theater - conciërgewoning: drie elementen waarvoor deze bachelorproef draaide. Het Dominicanenklooster met zijn verdeelde tuin is geschikt voor het ontwerpen van een theater, een fietssentalling en een conciërgewoning. Het gevraagde programma is de ultieme kans om de tuin open te stellen aan het publiek, als een pittoresk park. Het fietspad verbindt de verschillende aspecten van het ontwerp en zorgt voor een wandeling door het park. Het theater brengt binnentuin en tuin samen, met als middelpunt de schoolcafetaria. Als laatste zorgt de conciërgewoning voor een uitkijktijd over de site, binnenin de overgebleven muren van het Brouwershuis.

LOUISE BEERTS

Docent: Kobe Van Praet
Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

Centraal staat het discours tussen architectuur en zijn omgeving. Een dialoog tussen volumes en de aanwezige structuren door middel van materialiteit, openingen en transparantie, waarbij archetypen de basis vormen voor het creëren van ruimtes en tussenruimtes, overgangen en connecties. De diverse volumes graven zich in de specifieke, hellende topografie van de site. Relaties tussen binnen en buiten worden op verschillende manieren gearticuleerd door patio's, poruzeze volumes, gekantelde volumes, met het oog op uiteenlopende architecturale belevingen.

Van de grotere schaal van de publieke structuur tot de intiemere sfeer van de woning, het doel blijft hetzelfde: spelen met volumes, met de ruimte die ze onderling creëren en kijken hoe deze vormen zich schikken in de omgeving. Het publieke park verbindt de verschillende elementen en biedt een nieuwe groene ruimte aan de bewoners. Een pauze tussen de verschillende verkeerslagen, met verdwaalde architecturale folies in een hellend landschap.

MANOU VAN DEN EYNDE

Docent: Kobe Van Praet
Barb 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC

De gekozen site ligt vlak langs de Kapellekerk, een site langs de Noord-Zuidverbinding.

Een barrière die destijds door het landschap werd getrokken en de buurt in tweeën heeft gesplitst.

Zonder per se de fysieke verbinding over de spoorwegen te maken zocht ik een oplossing voor de verloren connectie.

Door het plaatsen van een derde gevel tegen de sporen werd het pleintje eerder een binnenkoer. De derde gevel manifesteert zich als een reusachtige boekenkast.

Specifiek werd een specifieke ingreep binnen het abstracte netwerk. Een hoge smalle toren. Opgebouwd uit gekoppelde units, de combinatie van een woonplaats en een werkplaats. Zo worden er grotere ruimtes gecreëerd met meer interactie en variatie.

MARIKEN VAN DONINCK

Docent: Marc Macken

Barg 45 6 hoog

Wat als corona onze manier van wonen totaal zou veranderen? Als architectuurstudent deed het me nadenken over hoe een appartementsgebouw er zou kunnen uitzien. Waar bewoners ondanks coronamaatregelen met elkaar in contact kunnen blijven, zonder hun eigen plek en privacy op te geven. Hoe het terras een plek van ontmoeten en ontspanning kan worden, een plek om

te leven. Hieruit ontstond deze woonblok waar de grenzen tussen binnen en buiten, privaat en publiek vervagen. Waarbij het terras dicteert hoe elke woning en ten slotte heel het gebouw er uiteindelijk uit zal zien.

MARTA CARDOSO MOREIRA DE VASCONCELOS RIBEIRO

Docenten: Jo Van Den Bergh, Louise De Brabander
Marg 24 The architectural detail

Diary process—Learning from mistakes. Deze ontwerp studio, onder begeleiding van Jo Van Den Bergh en Louise De Brabander, leert ons de kleinste details van architectuur te gaan bestuderen. In een serie van hand- en digitale tekeningen en een combinatie van beide probeerde ik elementen vast te leggen die in een bakstenen gebouw konden worden opgenomen in Muidrijk. Ik onderzoek methodes om ruimte, structuur en kleuren te combineren en te tonen. Als student ben ik me ervan bewust dat er fouten in deze tekeningen voorkomen, ik probeer hieruit te leren.

MUMTAAZ VIAENE

Docent: Yves Malsys
Barg 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

De gekozen site is gelegen te Etterbeek. 'Entre deux Ponts'

Het ontwerp is gebaseerd op het reliëf, de laagtegraad van de bruggen en de massieve keerwand.

De structuur is een element doorheen de site die de sferen en functies met elkaar verbindt.

Uitgangspunt voor het project is het ontbubbelen van de bestaande keerwand.

De gebruiker circuleert in het gebouw als in een halve zigraat. In het gebouw bevinden zich een filmzaal, een nachtclub (onder de brug) en kunstenaarsateliers.

Schijven verdelen de ruimtes en ondersteunen het dak.

Naast de structuur manifesteert de dubbelwoning zich als een paradijs aan de brug.

De woning wordt gekenmerkt door de doorboring van bestaande elementen, niveaoverschillen en de zichten doorheen de verschillende ruimtes.

SALVATOR SANDERS

Docent: Marc Macken
Barg 45 Detail!

Bij het ontwerpen van deze woning heb ik vooral gezocht naar een interessante verweving van de structurele elementen en wanden. De structurele mogelijkheden van de overspanningen werden onderzocht, alsook hoeveel verschillende mogelijkheden er zijn op vlak van verticale en horizontale niveaus met een relatief simpele constructie. De woning bestaat uit pefab en ter plaatse gegoten elementen. Zowel de primaire structuur als de grijze vloerplaten en grijze betonpanelen zijn pefab geproduceerd. De secundaire witte structuur daarentegen wordt ter plaatse gegoten of opgebouwd met gepleisterde snelbouwstenen.

TOM VAN GENECHTEN

Docent: Wesley Degreef
Barg 65 Bachelorproef, ABSTRACT VS SPECIFIC, Entre deux ponts

Op de grens tussen Elsene en Etterbeek bevindt zich een verlaten dal met een landschap dat de 'samenwerking/confrontatie' plaats tussen Mr.Abract & Mr.Specific. Een structuur voor Brussel 'hand-in-hand/tegenover' een woning voor een Brusselse familie.

Mr. Abract.

'DeuxPonts' wordt 'QuarantePonts'. 'Quarante Ponts' die verbindt; privaat met publiek, hoogstad met laagstad, station met woonzorgcentrum, verschillende lagen van de gemeenschap met elkaar. 'Quarante Ponts' die scheiden; het dal met Brussel, de ongestoorde ruimte met de bestaande bedrukkende stedelijke context, plaatsen om op te eisen in een omgeving waar al veel opgeëist werd.

Mr. Specific.

Een woning voor een Brussels gezin in de gewelven van de 'Quarante Ponts'. Op de grens tussen het verbinden en het scheiden, het publieke en het private. Een woning waar een familie een eigen thuis kan hebben en maximaal verbonden is met de stad.

WINNIE NOLLET

Docent: Rosie van der Schans
Barg 45 Detail!

Voor dit project werd aan de hand van een studie van een bestaande woning, Vanna Venturi House van Robert Venturi, een eigen ontwerp gemaakt waarbij kenmerken van de referentie woning geïnterpreteerd worden. Vanna Venturi is een postmodernistische woning. In mijn ontwerp werkte ik met enkele klassieke elementen, zoals de terugkerende bogen.

Robert Venturi gebruikte als statement: 'Less is a bore'.

De trappentrap in de woning zorgt voor een verrassende wandeling rond een centrale kern, waardoor ook een bepaalde complexiteit wordt verkregen.

De horizontale ritmering op de gevel geeft schaal aan het ontwerp en verwijst naar de veelgebruikte lambrisering in Vanna Venturi.

Naar een praktijkgemeenschap, van gedeelde onbekenden tot speculatieve bekenden

Robin Schaefferbeke

Het concept van gesitueerd leren binnen een praktijkgemeenschap behelst een afwijzing van de aanname dat leren een proces is waarbij kennis wordt overgedragen van de leraar aan de leerling en waarbij leren vooral bestaat uit het onthouden van informatie die later in de praktijk kan worden toegepast.¹

Toen zij het concept van 'leerlingenstelsel als gesitueerd leren' onderzochten, zagen cognitief antropoloog Jean Lave en pedagoog Etienne Wenger dat wanneer een groep mensen zorgen of een passie rondom een bepaald onderwerp delen, de herhaalde onderlinge interactie maakt dat zij er beter mee om kunnen gaan.² Lave en Wenger zagen dat wanneer je in staat bent jezelf met een gemeenschap te identificeren, leren een spontaan en onvermijdelijk bijproduct is van het deelnemen aan die gemeenschap.³

De architectenpraktijk vormt een uitstekend voorbeeld van Lave en Wengers concept van de praktijkgemeenschap. In een architectenpraktijk komen mensen met bepaalde vaardigheden en kennis samen. Als een gemeenschap delen zij 'een repertoire van gereedschappen, verhalen, ervaringen en oplossingsstrategieën'.⁴ Uitgaande van 'de kunstpraktijk als leerschool' van pedagoog Emiel Heijnen⁵ vroeg ik mij af of en, zo ja, hoe architectuur als vakgebied in staat is de creatieve, onderzoekende en productieve sfeer die binnen de dagelijkse praktijk bestaat na te bouwen binnen de omgeving van de academische studio. Anders gesteld: is onze beroepsmatige betrokkenheid in de dagelijkse praktijk wel voldoende om als didactisch model te dienen?

Hoewel onze dagelijkse praktijk inderdaad het concept van een gemeenschapspraktijk belichaamt zijn er zekere uitdagingen verbonden aan het gebruik ervan als een didactisch middel. Een eerste uitdaging is gelegen in Lave en Wengers concept van legitieme perifere participatie. Legitieme perifere participatie gaat uit van een actieve uitwisseling tussen collega's. Legitiem betekent hier dat iedereen in staat is een wezenlijke rol bij het vormen van de gemeenschap op te eisen. Dit suggereert dat de leden van de gemeenschap in staat zijn om te onderhandelen over de rol(len) die zij binnen de gemeenschap spelen. Betekenisvol impliceert dat de gemeenschap een oprecht doel heeft. Het concept van legitieme perifere participatie gaat ervan uit dat de individuele en collectieve ambities van de groep besproken kunnen worden door een ongeunstelde sociale structuur op te bouwen.

Een tweede uitdaging is gelegen in het materiaal waar de studio actief in is, dat wil zeggen, in het vinden van een oprechte focus voor de gemeenschap. Het pedagogische model van de academische studio is gebaseerd op het idee dat 'studenten met de hulp van een expert leren begrijpen hoe het vakgebied in elkaar steekt door middel van het oplossen van beroepsproblemen'. We moeten ons hierbij de vraag stellen of 'het oplossen van beroepsproblemen'⁶ volstaat om een authentieke gemeenschap te creëren. Tevens moeten we ons de vraag stellen in hoeverre ons studio's de beroepsomgeving dient na te bootsen of te repliceren.

Mijn standpunt is dat de academische studio als een omgeving waarin het mogelijk is te falen een spectaculair uitdagender leeromgeving belooft dan een studio waar budgetten, verzekeringen, wetgeving en plannings- en ontwerp opdrachten worden uitgebalanceerd—of waar dit in ieder geval wordt gepretendeerd. Wellicht dienen we het eerder genoemde pedagogische model in te ruilen voor een model waarbij de vorming van een 'zelflerende gemeenschap die zich ontwikkelt door gezamenlijk te kijken naar manieren om onbekende gebieden verder te ontwikkelen' wordt gestimuleerd? Het naspelen van de beroepsomgeving is één ding, het weghalen van academische hiërarchieën om een voortdurend ontwikkelen de, gezamenlijke gemeenschap te vormen een heel andere.

ONBEKENDE GEBIEDEN ONTWIKKELEN

De oprichters van de studio (dat zijn hoogstwaarschijnlijk de leraren, maar kunnen ook studenten, professionals, werktuigbouwkundigen, onderzoekers of—idealiter—een interdisciplinair

conglomeraat van de voornoemde belangengroepen zijn) hebben de verantwoordelijkheid te zoeken naar een organisatorisch en pedagogisch kader dat ruimte laat voor samenwerking en het opbouwen van een gemeenschap—en dit zelfs bevordert. Wellicht kan de organisatiestructuur open worden gemaakt en kunnen de individuele verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap gelijk worden getrokken door toe te staan dat iedereen die bij de studio betrokken is mogelijke nog onbekende gebieden voor kan stellen als een doel van onderzoek. In een dergelijk model draait de studio rondom het gezamenlijk onderzoeken van modellen om de kennis over en de eigenschappen en omstandigheden van de gedeelde onbekende gebieden te vergroten en uit te bouwen.

Het uitbouwen van de eigenschappen en omstandigheden impliceert dat de studio ruimtelijke stellingen inzake de ontwikkeling van een onbekende deelt en overbrengt. Indien iedereen de mogelijkheid bezit om dergelijke onbekenden voor te stellen en tegelijkertijd oprecht bijdraagt aan het vooruit helpen van collectieve onbekenden verschuift de evaluatie onvermijdelijk van het enkelvoudige naar het meervoudige. De uitdaging is erin gelegen om collectieve creativiteit en expertise aan te spreken en in te zetten, zodat de studio verwordt tot een gemeenschap die samenwerkt om de eigenschappen en beperkingen van de voorstellen van ieder lid te ontwikkelen. Dit impliceert tevens dat de instructie de mogelijkheid van heronderhandeling openlaat. De mogelijkheid om zowel de inhoud als de voorwaarden van de evaluatie van de studio bij te sturen moet worden gezien als een randvoorwaarde voor het scheppen van een gemeenschaps sfeer.

Ik ben ervan overtuigd dat, zodra de ambitie van een studio verschuift van het produceren van een portefeuille⁷ naar het gezamenlijk onderzoeken van gedeelde onbekenden en het voorstellen van methoden om die gedeelde onbekenden vooruit te helpen, de sociale structuur van de studio zich mee zal ontwikkelen. Wanneer iedereen de mogelijkheid wordt geboden om zijn of haar unieke ervaring en kennis in te zetten om gedeelde onbekenden verder te ontwikkelen, kan de studio zoeken naar manieren om zichzelf neer te zetten als een praktijkgemeenschap.

In wezen is de studio als praktijkgemeenschap gebaseerd op het bestaan van een veilige omgeving die uitgaat van gelijkwaardigheid van status en kansen en van rechtvaardigheid, dat wil zeggen, van een omgeving die eerlijk en onpartijdig is. Het succes van een studio als een gemeenschap van vakmensen hangt af van de (gedeelde) ambities en de mogelijke rollen die iedereen mag spelen om de gekozen onbekende(n) van de gemeenschap vooruit te helpen. De collectieve zoektocht leidt in een dergelijke omgeving tot een voortdurende (her-)onderhandeling van de disciplinaire en organisatorische grenzen.

Omdat we bij iedere beschouwing van de dingen die we doen (of gedaan hebben) de huidige pandemie in ogenschouw moeten nemen, kunnen we onszelf afvragen wat de implicaties van deze 'onwezenlijke tijden' zijn voor ons concept van de praktijkgemeenschap. Aan de andere kant lijken afstand bewaren, mondkapjes, lockdowns, videovergaderen, quarantaines en bubbels nu juist precies het soort gedeelde onbekenden te belichamen waar een studio, als een praktijkgemeenschap, werk van kan maken. We zijn omgeven door een zee van mogelijke onbekenden. Zullen we ze onderzoeken—als een gemeenschap en voor de gemeenschap?

1. Williams, J., (2017) Design Studio: A Community of Practitioners?, Charette 4(1), pp.88-100

2. Lave, J., Wenger, E., (1991), Situated Learning, Legitimate Peripheral Participation, Cambridge University Press.

3. Lave, J., Wenger, E., (1991), ibidem.

4. Lave, J., Wenger, E., (1991), ibidem.

5. Heijnen E., (2016), De kunstpraktijk als leerschool, in Een wijze van leren - Groot worden binnen culturele instituten, MAMA, pp. 20-24

6. Masdeu, M., Fuses, J., (2017), Reconceptualising the Design Studio in Architectural Education, Archnet, IJAR, Volume 11, Nummer 2, pp. 06-23

7. Williams, J., (2017) Design Studio: A Community of Practitioners?, Charette 4(1), pp.88-100

Towards a community of practice, from shared unknowns to speculative knowns

Robin Schaefferbeke

The concept of situated learning in a community of practice is a rejection of the assumption that learning is a process of dissemination where knowledge is transmitted from teacher to pupil, and where learning is primarily about remembering information that can be drawn upon for later practice.¹

While researching the concept of 'apprenticeship as situated learning' cognitive anthropologist Jean Lave and educational theorist Etienne Wenger observed that when a group of people share a concern or a passion for something; they learn how to do it better through repeated interaction. Lave and Wenger observed that when you are able to identify yourself with a community, learning becomes a spontaneous and unavoidable byproduct of participating in that community.

Evidently architectural practices exemplify Lave and Wenger's community of practice concept. In an architectural practice people with skills and expertise gather. As a community they share 'a repertoire consisting of tools, stories, experiences, and strategies for solutions'. Departing from educational theorist Emiel Heijnen's "de kunstpraktijk als leerschool" (the art practice as learning experience) I wondered whether and how architecture, as a discipline, is able to recreate the creative, investigative and productive atmosphere of its day-to-day practice in an academic studio setting. Otherwise does our professional engagement and involvement in a day-to-day practice suffice to use it as a didactic model?

While our day-to-day practice, indeed, embodies the concept of a community of practice, using the concept as a didactic tool comes with a set of challenges. A first challenge resides in Lave and Wenger's concept of legitimate peripheral participation. Legitimate peripheral participation suggests an active exchange between colleagues. Legitimate implies that everyone is able to claim a substantial role shaping community. Suggesting that members of the community are able to negotiate their role(s) for the community. Meaningful implies that the community has a genuine purpose. The concept of legitimate peripheral participation presumes that individual and collective ambitions of the group can be discussed by forging a non-artificial social structure.

A second challenge resides in the material the studio handles—otherwise finding that genuine focus for the community. The pedagogic model of the academic studio is based on the idea that 'students learn to understand, with the help of an expert, how profession works by solving professional problems'. From that observation we have to ask ourselves whether 'solving professional problems' suffices to forge an authentic community? We also have to ask ourselves to what extent we want our studios to recreate—or replicate professional environments?

To my contention the academic studio as an environment where one is allowed to fail spectacularly promises a more challenging learning atmosphere than a studio that balances—or pretends to balance - budgets, insurance, legislation as well as planning and design briefs? Perhaps we should change our previously mentioned pedagogic model into a model that promotes a "self learning community which evolves by collaboratively looking for ways to progress unfamiliar areas"? Reenacting a professional environment is one thing, levelling academic hierarchies to create an evolving collaborative community is quite another.

PROGRESSING UNFAMILIAR AREAS

The studio's initiators (most likely the studio teachers but its initiators can also be students, professionals, engineers, researchers, ideally, an interdisciplinary conglomerate of the previously mentioned interest groups) have a responsibility to investigate an organisational-pedagogic framework that allows for—and facilitates collaboration and the building of a community. Perhaps allowing everyone involved to propose potential unfamiliar areas to be inquired could be a way to open the organisational structure but also to level individual responsibilities within community. In such a model the studio is concerned with collectively inquiring

methods to further knowledge, properties and conditions of shared unfamiliar areas.

Furthering the properties and conditions implies that a studio shares and mediates spatial propositions concerning the development of an unknown. When everyone is granted the opportunity to propose such an unknown while simultaneously genuinely contributing in progressing collective unknowns, the evaluation will inevitably change from the singular to the plural. The challenge is to trigger and activate collective creativity and expertise so that the studio transforms itself into a community that works together to develop the properties and constraints of everyone's proposal. This also suggests that the instruction allows for renegotiation. Being able to steer the studio's content material as well as the terms and conditions if its evaluation can be regarded as a necessary prerequisite in constituting a community atmosphere.

I am convinced that once a studio's ambition changes from producing portfolio material to collectively exploring and proposing methods to progress shared unknowns the social structure of a studio will be able to co-evolve. When everyone is granted the opportunity to activate her/his own unique experience and expertise to progress shared unknowns the studio can look for a way to grow towards establishing itself as a community of practice.

Essentially a studio as a community of practice requires a safe and secure environment departing from equality with regard to status and opportunities, and equity, a matter of creating an environment which is fair and impartial. The success of a studio-as-community-of-practitioners hinges on its (shared) ambitions and the possible roles everyone is allowed to play to further the community's chosen unknown(s). In such an environment the collective quest leads to a continuous (re)negotiation of the disciplinary and organisational boundaries.

As any reflection on things we (used) to do is obliged to take the recent pandemic crisis into account we have to ask ourselves what these 'unreal times' imply for our community of practice concept. Then again social distancing, face masks, lockdowns, video conferencing, quarantine, bubbles and social distancing seem to epitomise the kind of shared unknowns a studio—as community of practice—can engage with. A myriad of possible unknowns lie all around us. Shall we investigate them as a community for a community?

1. Williams, J., (2017) Design Studio: A Community of Practitioners?; Charette 4(1), pp.88-100
2. Lave, J., Wenger, E., (1991). Situated Learning, Legitimate Peripheral Participation, Cambridge University Press.
3. Lave, J., Wenger, E., (1991), *ibidem*.
4. Lave, J., Wenger, E., (1991), *ibidem*.
5. Heijnen E., (2016), De kunstpraktijk als leerschool, in Een wijze van leren - Groot worden binnen culturele instituten, MAMA, pp. 20-24
6. Masdeu, M., Fuses, J., (2017), Reconceptualising the Design Studio in Architectural Education, Archnet, IJAR, Volume 11, Nummer 2, pp. 06-23
7. Williams, J., (2017) Design Studio: A Community of Practitioners?; Charette 4(1), pp.88-100

Navigating Minds

Asli Çiçek

In 1911 ontving Adolf Loos bezoek van een groep architectuurstudenten van de Kunstacademie in Wenen. Zij vroegen hem zich kandidaat te stellen voor de leerstoel van Otto Wagner, die vanwege Wagners pensionering in 1912 vacant zou worden. Loos was echter een controversieel persoon geworden binnen de Weense architectuurwereld en voorspelde dat zijn kandidaatstelling binnen de traditionele academische omgeving tot niets zou leiden. Desalniettemin was hij geraakt door het vertrouwen dat de jongeren in zijn kwaliteiten hadden. Dat moment met die paar studenten van Wagner—'de besten, naar mijn mening', aldus Loos—zou hij zich herinneren als 'een lichtpuntje in mijn leven!'.¹

Aldus gemotiveerd besloot Loos om zijn eigen architectuurschool op te zetten. Hoewel de school niet officieel erkend was, bood ze de ontevreden architectuurstudenten een betere opleiding: een die zag op het bestuderen en herinterpreteren van traditie in plaats van het ongeïnspireerd aanpassen daarvan. Loos zou over de drie jaren die volgden een rijk programma opbouwen. De theoretische colleges werden gegeven in twee kamers die de Schwarzwald Schule beschikbaar had gesteld.² Officieel was de Adolf-Loos Bauschule gevestigd op het kantoor van Loos zelf.

Achteraf beschouwd kan het initiatief worden gezien als een experiment. Vanwege de uitbraak van de Eerste Wereldoorlog was het een kort leven beschoren, ook al werd het tussen 1919 en 1921 kort weer hervat. De ontwerpstudio's vonden plaats op het kantoor van Loos. Het onderwijs had meer weg van privélessen (een vorm die meer lijkt op de Meisterklasse) en het aantal deelnemers

wisselde. Begrijpelijkerwijs waren veel van de studenten 'bewonderaars' van deze belangrijke architect. Ook Loos' charismatische persoonlijkheid zal een belangrijke rol in hebben gespeeld dat studenten zijn nabijheid zochten. De methoden en beginselen van deze architect, die zich in zijn gebouwen en zijn geschreven werken al op radicale wijze had geuit, zullen ongetwijfeld grote invloed hebben uitgeoefend op de deelnemers aan zijn lessen. Toch roept een dergelijke sterke betrokkenheid van een praktijk ook andere vragen op: in hoeverre kan deze aanpak worden gezien als het promoten van de eigen idealen? Is er ruimte voor de individuele ontwikkeling van de student, ook wanneer die niet het pad van de bewonderde leraar volgt?

Het vroeg en nauw betrekken van architectuurstudenten bij de professionele praktijk, zulks met het idee om een kloof tussen de studie en de praktijk van de architectuur te voorkomen, vormt een relevant onderdeel van de pedagogie. Het maakt het ook aantrekkelijker voor professionals om les te geven, omdat ze het onderwijs met hun werk kunnen verbinden. Hogere scholing heeft echter op de eerste plaats tot doel een student te helpen zijn eigen talent te ontdekken, en wel door hem of haar door het grote geheel aan kennis, geschiedenis en vaardigheden te loodsen en het te laten bestuderen. Het is de leraar die voor dat loodsen verantwoordelijk is. En een leraar is natuurlijk geen machine, maar een professional met eigen voorkeuren, overtuigingen en idealen. Hoe uitzonderlijk ze ook geweest moge zijn, Loos' school laat ook een zeker risico zien dat verbonden is aan het volgen van een 'Meister' in plaats

van breder onderwijs. Nog steeds vormt het bestaan van de praktijk van de leraar binnen een academische omgeving een moeizame evenwichtsoefening, want juist de bijdrage aan het vak vormt nu vaak de reden waarom hij of zij architectuur onderwijst. Een gezonde afstand tussen het volwassen werk van de hoogleraar en de oefeningen van de zich nog ontwikkelende studenten biedt zowel de studenten als de leraren meer vrijheid en voorkomt nabootsing door de eersten en herhaling door de laatsten.

1. De citaten van Adolf Loos komen uit zijn essay: *Meine Bauschule*. In: *Der Architekt*, 29, Nummer 10, Wenen, oktober 1913. Alsmode in: *Adolf Loos, Sämtliche Schriften*. Volume I: *Trotzdem*. Wien, München 1962, p. 322.

2. De eerste middelbare school voor meisjes in Oostenrijk, waar Loos reeds les gaf en waar hij ook als intern architect werkte.

Navigating Minds

Asli Çiçek

In 1911 a group of architecture students from the Academy of Fine Arts in Vienna visited Adolf Loos. They asked him to run for Otto Wagner's chair which would become vacant due to Wagner's retirement in 1912. Loos had become a controversial figure on the Viennese architecture scene and predicted the failure of such a candidature in the traditional academic surrounding. But he was very touched by the trust of the youth into his capacity. The few Wagner students who Loos called as 'the best ones, in my opinion' made him recall that moment as 'a ray of light in my life!'.¹ With this motivation Loos decided to found his own architecture school. Though not officially recognized, his school would offer the unsatisfied students of architecture a better education, one that is connected with the study and reinterpretation of tradition, rather than its uninspiring adaptation. Loos prepared a rich program over three years to follow. Theory courses were held in two rooms made available at Schwarzwald Schule.² The official address of Adolf-Loos Bauschule was the office of Loos himself.

The initiative can rather be, in retrospective, considered an experiment for it was short lived due to the outbreak of WW I even though it was taken up again in 1919 and lasted until 1921. The design studios were held in Loos' office. The teaching followed rather the format of private lessons (a format that resembles more to a Meisterklasse), the number of participants varied. Understandably most of the students were 'admirers' of the important architect. The charismatic personality of

Loos also must have played an important role for students to seek his proximity. The methods, principles of such an architect who had already delivered radical statements through his built and written work undoubtedly influenced all participants of his school. Yet such strong involvement of a practice brings along other questions: how much of this approach would be branding one's own ideals? Is there still room for the individual development of the student unless it follows the path of the admired instructor?

With the intention of avoiding a rift between the studies and the practice of architecture, involving architecture students already and closely in professional practices becomes a relevant part of the pedagogy. It also makes teaching more sensible for professionals who can involve teaching into their work. However, higher education teaching has primarily to accompany a student in discovering own capacities, by studying and being navigated on a vast terrain of knowledge, history, skills. This navigation is entrusted to instructors who, obviously, are not machines but professionals with preferences, beliefs, ideals. As exceptional as it is, remembering Loos' school points out a certain risk of following a 'Meister' rather than an overall education. The existence of the instructor's practice in an academic surrounding implies still today a difficult balance act as the contribution to the profession is often the reason why s/he is involved in the teaching of architecture. A healthy distance between the mature work of a professor and the exercises of

developing students grants more freedom both to students and instructors, keeping the first away from mimicry and the latter from repetition.

1. The quotes from Adolf Loos are taken from his essay: *Meine Bauschule*. In: *Der Architekt*, 29, Issue 10, Vienna, October 1913. Also in: *Adolf Loos, Sämtliche Schriften*. Volume I: *Trotzdem*. Wien, München 1962, p. 322.

2. The first high school for girls in Austria where Loos was already teaching and also was the in-house architect.

To teach is to construct is to question

Jochen Schamelhout

Architect bij Elmès, Onderwijzend assistent aan de leerstoel van professor Jan De Vylder, ETH Zurich

"(architecture education) ... should have the goal of offering the future architect a unitary moral sense, a conscience or, in other words, the 'spirit of construction'. The stimulus to acquire a professional conscience, in other words a philosophical point of view towards the relationship between the architect and society, ..."

Lina Bo Bardi, 'Propeadeutic Contribution to the Teaching of Architecture Theory' (1957), in *The Theory of Architectural Practice*, Routledge, 2014

TO TEACH IS TO QUESTION

Hoe kan architectuureducatie een 'spirit of construction' vooropstellen, eerder dan de overdracht van een lokale bouwcultuur? Zou (architectuur)educatie vrijdenken kunnen faciliteren en zo 'gewetensvolle deskundigen' opleiden? Studenten (en docenten) in staat stellen de fundamentele aard van de verhouding tussen architect en maatschappij te bevragen?

Binnen de ontwerpstudio veronderstelt dit een doorgedreven invraagstelling van de eigen en heersende bouwpraktijk, en van de conventies en methodes die haar in stand houden. Een werkelijk bevragende attitude creëert een productieve afstand tot de pure praxis en garandeert de mogelijkheid om abstractie te maken van de beperkte bouwtechnische kennis van de student (en docent). Vanuit dit gedeeld nulpunt wordt een specifieke projectambitie geconstrueerd, gevoed door theoretische beschouwingen, referenties en divergente fascinaties van student en docent.

De ontwrichtende werking van de vraag chargeert keer op keer de gedeelde projectambitie, wat telkens opnieuw leidt tot het bijstellen van weerbarstige visies en methodes en het lesgeven uiteindelijk tot een transformatief proces voor beide partijen maakt. Ondanks het summiere karakter ervan, impliceert een open vraag een veelvoud van antwoorden, aangezien haar

informatiedichtheid vele malen groter is dan die van een retorische kritiek of een specifieke instructie. Leren als het (veelvuldig) bevragen van de gedeelde projectambitie en al zijn mogelijke uitingsvormen.

TO CONSTRUCT IS TO QUESTION

Hoe zou een dergelijke bevragende attitude zich in de praktijk vertalen? Hoe kan de vraag als munitie dienen om een project aanhoudend uit te dagen en de onderliggende ambitie tegelijkertijd af te toetsen en aan te scherpen? Hoe zou eenzelfde productieve afstand tot de concrete en gangbare methodieken gecreëerd kunnen worden, om voor elk project tot een nulpunt te komen van waaruit een particuliere en gedeelde projectambitie geconstrueerd kan worden?

De vrijheid die in de studio nog gepermitteerd lijkt, blijkt echter makkelijk te worden verzuimd, eens geconfronteerd met de dagelijkse realiteit van een praktijk. Hoe is een ontwerpvoorstel, als kritische vraagstelling geformuleerd, bij machte de aanwezige stellingnames van de opdrachtgever dermate uit te dagen opdat het in een zeker vrijdenken aan beide zijden van de tekentafel resulteert?

Architectuureducatie heeft de mogelijkheid, als niet de taak om jonge architecten te helpen anticiperen op de alomtegenwoordige dichotomie tussen theorie en praktijk door hen een professioneel geweten te helpen aanmeten, die de geest, eerder dan de letter van het vak oppert. Architectuuronderwijs zou het zichzelf tot doel moeten stellen om een generatie jonge architecten op te leiden die de fundamentele aard van de relatie tussen architectuur, haar cultuur en de zich omringende maatschappij blijvend bevragen.

To teach is to construct is to question

Jochen Schamelhout

Architect at Elmès, teaching assistant at the chair of professor Jan De Vylder, ETH Zurich

"(architecture education) ... should have the goal of offering the future architect a unitary moral sense, a conscience or, in other words, the 'spirit of construction'. The stimulus to acquire a professional conscience, in other words a philosophical point of view towards the relationship between the architect and society, ..."

Lina Bo Bardi, 'Propeadeutic Contribution to the Teaching of Architecture Theory' (1957), in *The Theory of Architectural Practice*, Routledge, 2014

TO TEACH IS TO QUESTION

How can architecture education advocate a 'spirit of construction' rather than merely conveying a local building culture? Could (architecture) education facilitate free thinking and thereby raise 'conscientious professionals'? Could it enable students (and teachers) to question the fundamental nature of the relationship between architect and society?

Within a design studio, this presupposes the thorough questioning of one's own and prevailing building practices, and of the underlying conventions and methods. A true scrutinising attitude establishes a productive distance from pure practice and allows for abstraction of the student's (and teacher's) often limited knowledge of building techniques. From this shared datum, a specific project ambition can be drawn up, fed by theoretical reflections, references and divergent fascinations of both student and teacher.

The disruptive effect of the question charges time and again this shared project ambition, adjusting obstinate visions and methods. Education ultimately becomes a transformative process for both parties involved. Despite its concise nature, an open question implies a multiplicity of answers, as its message

density is far greater than that of a rhetorical critique or a specific instruction. Learning as the (multiple) questioning of a shared project ambition and all its possible forms of expression.

TO CONSTRUCT IS TO QUESTION

How would such a scrutinising attitude translate into practice? How can the question serve as ammunition to continuously challenge a project while testing and sharpening the underlying ambition? How is it possible to establish the same productive distance to the concrete and common methodologies, to arrive at that datum for each project from which a particular and shared project ambition can be constructed?

The freedom that seems permitted in the setting of a studio, appears to be easily neglected, once confronted with the daily reality of a practice. How can a design proposal, formulated as a critical question, challenge the existing positions of the client in such a way that it results in a certain freedom of thought on both sides of the table?

Architecture education has the possibility, if not the task, to teach young architects to anticipate the ubiquitous dichotomy between theory and practice by helping them build a professional conscience, that prioritises the spirit, rather than the letter, of the profession. Architecture education should aim to train a generation of young architects who continue to question the fundamental nature of the relationship between architecture, its culture and the surrounding society.

LucAs Architecturebook

LucAs Architecture books is a series of bilingual (nl/en) publications celebrating the architecture project, and more precisely the architecture project of the student. The books consist of a selection of student architecture work extracted from last year's architecture studios at KU Leuven Faculty of Architecture—Sint Lucas Ghent and Brussels.

As in the two first editions, this book is also the opportunity to invite Eugene Liebaut to confer a specific coloration to the selection.

Next to the participation in the selection process, Eugene highlights the work of one student and one particularly inspiring and fertile studio.

More than the projects themselves, the publication positions the image, the plan, the section, the sketch, the scale model or the work document at the center of the attention. An image often reveals more than a long discourse.

THE BENEFIT OF THE DOUBT

The teachers of the selected students contribute with their own work, establishing possible perspectives and resonances between students and teachers. This is curated by Steven Schenk, who was laureate in the second book.

We are looking for the benefit of the doubt, for those moments of revolution in a design process. We want to reveal the work of the students by the uncensored exposure of these moments of doubt. They communicate the interests, the hidden mechanisms, perhaps even a methodology, and before all the recognition of a path to follow. This sheds new light on the work of the student and on the relationship between teacher and student.

We zoeken naar het voordeel van de twijfel.

We zoeken naar die momenten van revolutie in het ontwerpproces. We wensen inzicht te krijgen in het werk van de student, door dit voordeel van de twijfel zonder censuur te tonen.

Het communiceert de interesse, de verborgen mechanismes, misschien zelfs een methodologie, en vooral het herkennen van waar naartoe te gaan. Het zet het werk van de student in een ander licht en maakt de relatie tussen student en docent op een andere manier duidelijk.

PRACTICES & THE STUDIO

For LucAs – Architecturebook #3, text contributions explore the multiple nature of these echoes between the practices of the students and of their teachers. How does one engage the practice in the studio? How does a studio open new horizons in a running practice? How do

students and teachers contaminate each other's work? Who is teacher, who is student? Can the practice be explicitly engaged in the studio and can the studio be located in the practice?

**EACH CONTRIBUTION HAS BEEN
DOUBLE BLIND PEER REVIEWED BY
TWO REVIEWERS.**

information:
www.architectureinpractice.eu

ORGANIZING EDITORS
Sophie Laenen, Harold Fallon

SCIENTIFIC COMMITTEE

The scientific committee is mainly composed of practicing architects engaged in research and/or pedagogy. Eugene Liebaut, Sophie Laenen, Harold Fallon, Wesley Degreef, Nele Stragier, Steven Schenk, Bart Hollanders, Dirk Jaspaert.

**KU LEUVEN FACULTEIT
ARCHITECTUUR CAMPUS
SINT-LUCAS BRUSSEL**

**Paleizenstraat 65
1030 Brussel
arch.brussel@kuleuven.be**

**KU LEUVEN FACULTEIT
ARCHITECTUUR CAMPUS
SINT-LUCAS GENT**

**Hoogstraat 51
9000 Gent
arch.gent@kuleuven.be**